માહનામા

(ગુજરાતી - માસિક)

ફૈઝાને મદીના

નબમ્બર સિને 2021 ઈસવી

જિલ્દ 3

શુમારા 8

FAIZAN E MADINA

ફરમાને અમીરે એહલે સુન્નત : دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

ઈલ્મ કે બગૈર અન્ધા ઔર અન્જાન દોનોં બરાબર હૈં.

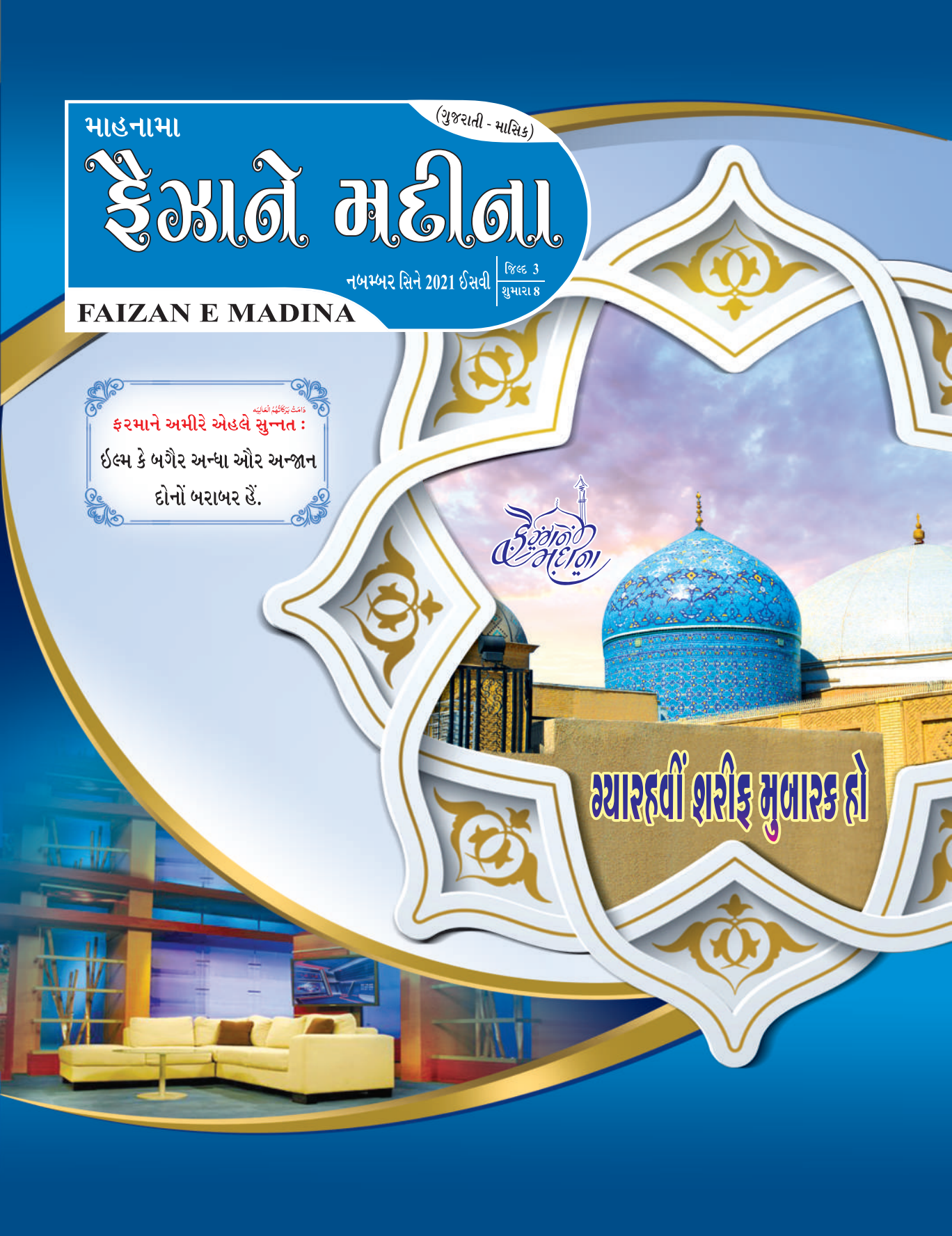

ગ્યારહવીં શરીફ મુબારક હો

માહનામા

ફૈઝાને મદીના

Monthly Magazine
FAIZAN E MADINA (GUJARATI)

નવમ્બર 2021 ઈસવી | જિલ્દ 3 | શુમારા 8

ફૈઝાને નઝર
સિરાજુલ ઉમ્મહ, કાશિફુલ ગુમ્મહ,
ઇમામે આ'ઝમ ફકીહે અફઝમ હઝરતે સય્યિદુના
ઇમામ અબૂ હનીફા નોમાન બિન સાબિત رحمة الله عليه

ફૈઝાને ફરમ
આ'લા હઝરત ઇમામે એહલે સુન્નત
મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત શાહ
ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رحمة الله عليه

મુનાજાત / મન્કબત 3

કુરઆનો હદીસ — નિઝામે કાએનાત ચલાને વાલે 4

દુઆ મેં ક્યા માંગેં ? 7 | દીદારે રસૂલ ઔર ઇસ કી બરકતેં (કિસ્ત : 03) 9

ફૈઝાને અમીરે એહલે સુન્નત — ફાતિહા ઔર નિયાઝ મેં ફર્ક મઅ દીગર સવાલાત 11

દારુલ ઇફ્તા એહલે સુન્નત — કર્ઝ પર નફ્અ લેના કૈસા ? મઅ દીગર સવાલાત 13

મઝામીન

મર્હૂમીન કો તક્લીફ ન દેં 15 | શર્હે સદરે સદારત પે લાખોં સલામ 17

બુઝુર્ગાને દીન કે મુબારક ફરામીન 20 | અજ્જ કે અમ્બાર 21

તાજિરોં કે લિએ

અહકામે તિજારત 23 | કુરઆન મેં મઝકૂર પેશે (કિસ્ત : 02) 25

બુઝુર્ગાને દીન કી સીરત — હઝરતે સૈયદના કતાદા બિન નોમાન رضي الله تعالى عنه 26

ગૌસે પાક ઔર એહયા એ દીન 28 | અપને બુઝુર્ગોં કો યાદ રખિએ 30

મુતફર્રિક

અરબઈન 32 | કસીદએ હુજરએ નબવિયા 34

કસીદએ ગૌસિયા કે ફવાઇદો બરકાત 36 | અલ્લામા બદરુલ કાદરી رضي الله تعالى عنه કી રેહલત વ તાઝિયત 41

સેહત વ તન્દુરુસ્તી — નઝર કી કમઝોરી 42

કારેઈન કે સફહાત — નએ લિખારી 44

બચ્ચોં કા "માહનામા ફૈઝાને મદીના"

ચુગ્લી / સફાઈ કા ખયાલ રખિએ 47 | ઇસ તરહ યાદ કીજિએ 48

ગાઉં કી સૈર (કિસ્ત : 01) 50 | ક્યા આપ જાનતે હૈં ? 51

ઇસ્લામી બહનોં કા "માહનામા ફૈઝાને મદીના"

ફૈઝાને ઔલિયા 52 | હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર બિન્તે કૈસ رضي الله تعالى عنها 53

ઇસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઇલ 54 | ઇસ્લામ ને ઔરત કો ક્યા દિયા ? 55

માહનામા ફૈઝાને મદીના ધૂમ મચાએ ઘર ઘર
યા રબ જા કર ઇશ્કે નબી કે જામ પિલાએ ઘર ઘર

(અઝ : અમીરે એહલે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ)

તલાશે મઆશ

તલાશે મઆશ કે લિએ "સૂરએ ઇખ્લાસ" કો બિસ્મિલ્લાહ શરીફ કે સાથ એક હઝાર એક બાર, અવ્વલ આખિર સૌ સૌ મરતબા દુરૂદ શરીફ, ઉરૂજે માહ (સુદ-યાની ચાંદ કી પેહલી સે ચૌદહવીં તારીખ તક કે ઝમાને) મેં પઢના નિહાયત મુઅસ્સિર હૈ.

(કામ કે અવરાદ, સ. 4)

હડ્ડી જોળને કે લિએ

તીન દિન તક સૂરએ તૌબા કી આયત નં. 129 અવ્વલ આખિર દુરૂદ શરીફ કે સાથ એક એક બાર પઢ કર બાર બાર દમ કીજિએ. اِنْ شَآءَاللّٰه ટૂટી યા ફટી હુઈ હડ્ડી જુળ જાએગી. (ઘરેલૂ ઇલાજ, સ. 84)

ગુમશુદા કે વાપસ આને યા ઉસ કી ખબર મિલને કે લિએ

એક બળે કાગઝ કે ચારોં કોનોં પર يَاحَقُّ લિખ કર આધી રાત કો યા કિસી ભી વક્ત દોનોં હાથોં પર રખ કર ખુલે આસ્માન તલે ખળે હો કર દુઆ કીજિએ. اِنْ شَآءَاللّٰه યા તો ગુમશુદા ફર્દ જલ્દ વાપસ આ જાએગા યા ઉસ કી ખબર મિલ જાએગી. (મુદ્દત : તા હુસૂલે મુરાદ) (મેંડક સુવાર બિચ્છૂ, સ. 21)

ઐસે બુખાર કા રૂહાની ઈલાજ જો દવાઓં સે ન જાતા હો

અમલ કે દૌરાન મરીઝ સૂતી (યાની COTTON કે) કપળે પેહને રહે (કેટી યા દૂસરે મસનૂઈ-કૃત્રિમ (Artificial) ધાગે કે બને હુવે કપળે ન હોં) અબ કોઈ દુરુસ્ત કુરઆન પઢને વાલા બા વુઝૂ હર બાર બિસ્મિલ્લાહ શરીફ કે સાથ બ આવાઝે બુલન્દ 21 બાર સૂરતુલ કદ્ર ઈસ તરહ પઢે કિ મરીઝ સુને, મરીઝ પર દમ ભી કરે ઔર પાની કી બોતલ પર ભી દમ કરે. મરીઝ વક્તન ફ વક્તન ઉસ મેં સે પાની પીતા રહે. યેહ અમલ તીન દિન તક મુસલ્સલ કીજિએ اِنْ شَآءَاللّٰه બુખાર ચલા જાએગા. (બીમાર આબિદ, સ. 25)

અર્ઝ : માહનામા મેં કિસી તરહ કી કોઈ ભૂલ નઝર આએ તો ઈસ નમ્બર પર રાબતા ફરમાએં - 9898732611

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ ط اَمَّا بَعْدُ ! فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ : મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢ કર અપની મજાલિસ કો આરાસ્તા કરો કિ તુમ્હારા દુરૂદે પાક પઢના બરોઝે કિયામત તુમ્હારે લિએ નૂર હોગા. (فردوس الاخبار، 1/422، حدیث:3149)

મન્કબત

પીરોં કે આપ પીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ
એહલે સફા કે મીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

રંજો અલમ કસીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ
હમ આજિઝો અસીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

હમ કૈસે જી રહે હૈં યેહ તુમ સે ક્યા કહેં
હમ હૈં અલમ કે તીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

કિસ દિલ સે હો બયાન બે દાદે ઝાલિમાં
ઝાલિમ બળે શરીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

એહલે સફા ને પાઈ હૈ તુમ સે રહે સફા
સબ તુમ સે મુસ્તનીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

સદકા રસૂલે પાક કા ઝોલી મેં ડાલ દો
હમ કાદરી ફકીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

દિલ કી સુનાએ અખ્તર દિલ કી ઝબાન મેં
કેહતે યેહ બેહતે નીર હૈં, યા ગૌસ અલ મદદ

અઝ : તાજુશ્શરીઆ મુફ્તી અખ્તર રઝા ખાન

رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه

સફીના એ બખ્શિશ, સફહા 74

મુનાજાત

હમારે દિલ સે ઝમાને કે ગમ મિટા યા રબ
હો મીઠે મીઠે મદીને કા ગમ અતા યા રબ

ગમે હયાત અભી રાહતોં મેં ઢલ જાએં
તેરી અતા કા ઈશારા જો હો ગયા યા રબ

પએ હુસૈનો હસન ફાતિમા અલી હૈદર
હમારે બિગળે હુવે કામ દે બના યા રબ

હમારી બિગળી હુઈ આદતેં નિકલ જાએં
મિલે ગુનાહોં કે અમરાઝ સે શિફા યા રબ

ગુનાહગાર તલબગારે અફ્વો રેહમત હૈ
અઝાબ સેહને કા કિસ મેં હૈ હૌસલા યા રબ

મૈં પુલ સિરાત બિલા ખૌફ પાર કર લૂંગા
તેરે કરમ કા સહારા જો મિલ ગયા યા રબ

કહાં કા આહ ! ગુનાહોં ને અબ નહીં છોળા
અઝાબે નાર સે અત્તાર કો બચા યા રબ

અઝ : શૈખે તરીકત અમીરે એહલે સુન્નત

دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

વસાઈલે બખ્શિશ (મુરમ્મમ) સફહા 76

મુશ્કિલ અલફાઝ કે મઆની

એહલે સફા : નેક લોગ. **મીર :** અમીર કા મુખફ્ફફ (મુખ્તસર), સરદાર. **બે દાદે ઝાલિમાં :** ઝાલિમોં કે ઝુલ્મો સિતમ. **રહે સફા :** નેકી કી રાહ. **મુસ્તનીર :** રૌશની તલબ કરને વાલે. **નીર :** આંસૂ.

નિઝામે કાએનાત ચલાને વાલે

મુફ્તી મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

ઇરશાદે બારી તઆલા હૈ :

﴿وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ۙ وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ۙ وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ۙ فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ۙ فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ۘ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઇરફાન : સખ્તી સે જાન ખીંચને વાલોં કી કસમ ઔર નર્મી સે બન્દ ખોલને વાલોં કી ઔર આસાની સે તૈરને વાલોં કી, ફિર આગે બઢને વાલોં કી, ફિર કાએનાત કા નિઝામ ચલાને વાલોં કી (ઐ કાફિરો ! તુમ પર કિયામત ઝરૂર આએગી). (پ30، النّٰزعٰت:1تا5)

તફસીર : ઈન આયાત મેં પાંચ કિસ્મ કી જમાઅતોં કો બયાન કિયા ગયા હૈ. જમહૂર ઉલમા ઓ મુફસ્સિરીન કા કૌલ યેહ હૈ કિ યેહ સબ ફરિશ્તોં કી જુદા જુદા જમાઅતેં હૈં યા કુછ ફરિશ્તોં કી જમાઅતેં હૈં ઔર કુછ તમામ ફરિશ્તોં કે ઔસાફ હૈં : ﴿وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ۙ﴾ સે મુરાદ સખ્તી સે રૂહ નિકાલને વાલે ફરિશ્તે, ﴿وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ۙ﴾ સે મુરાદ નર્મી સે મોમિનોં કી રૂહ નિકાલને વાલે ફરિશ્તે, ﴿وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ۙ﴾ સે મુરાદ મોમિનોં કી રૂહેં લે કર આસ્માન મેં તૈરને વાલે ફરિશ્તે, ﴿فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ۙ﴾ સે મુરાદ હુક્મે ઈલાહી કી તામીલ મેં આગે બઢને વાલે ફરિશ્તે ઔર ﴿فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ۘ﴾ સે મુરાદ કાએનાત કા નિઝામ ચલાને વાલે ફરિશ્તે.

ખુલાસએ આયાત યેહ હૈ કિ ઉન ફરિશ્તોં કી કસમ ! જો કાફિરોં કે જિસ્મોં સે ઉન કી રૂહ સખ્તી સે ખીંચ કર નિકાલતે હૈં ઔર ઉન ફરિશ્તોં કી કસમ ! જો મોમિનોં કે જિસ્મોં સે ઉન કી રૂહેં નર્મી સે કબ્જ કરતે હૈં ઔર ઉન ફરિશ્તોં કી કસમ ! જો મોમિનીન કી રૂહેં લે કર ઝમીન ઔર આસ્માન કે દરમિયાન આસાની સે તૈરતે હૈં, ફિર ઉન ફરિશ્તોં કી કસમ ! જો અપને મુકર્રર કર્દા કામ પર જલ્દ પહુંચતે હૈં, ફિર ઉન ફરિશ્તોં કી કસમ ! જો દુન્યા કે કામોં કા નિઝામ ચલાતે હૈં. ઈન તમામ કસમોં કે સાથ મેહઝૂફ જવાબે કસમ યેહ હૈ કિ ઐ કુફ્ફારે મક્કા ! તુમ ઝરૂર દોબારા ઝિન્દા કિએ જાઓગે ઔર ઝરૂર તુમ સે તુમ્હારે આમાલ કા હિસાબ લિયા જાએગા. (بغوی، النّٰزعٰت، تحت الآیۃ:5، 411/4)

હર કામ વસીલે કે ઝરીએ હોના અલ્લાહ તઆલા કા કાનૂન હૈ : અલ્લાહ તઆલા કી કુદરત તો યેહ હૈ કિ હર છોટા બળા કામ કિસી વસીલે કે બગૈર ખુદ ઉસી કે હુક્મ સે હો જાએ, ક્યૂંકિ ઉસ કી શાન હૈ : ﴿اِنَّمَاۤ اَمْرُهٗۤ اِذَاۤ اَرَادَ شَیْــٴًـا اَنْ یَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَیَكُوْنُ ۝﴾ **તર્જમા :** ઉસ કા કામ તો યેહી હૈ કિ જબ કિસી ચીઝ કા ઇરાદા ફરમાતા હૈ તો ઉસ સે ફરમાતા હૈ : "હો જા" તો વોહ ચીઝ હો જાતી હૈ. (پ23، یٰسٓ:82) ઉસ કી શાન હૈ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ۙ﴾ તર્જમા : બેશક **અલ્લાહ** હર શૈ પર કાદિર હૈ. (پ1، البقرۃ:20) ઉસ કી શાન હૈ : ﴿فَعَّالٌ لِّمَا یُرِیْدُ ۝﴾ **તર્જમા :** (હમેશા) જો ચાહે કરને વાલા હૈ. (پ30، البروج:16) ઉસ કી શાન હૈ : ﴿لَمْ یَكُنْ لَّهٗ شَرِیْكٌ فِی الْمُلْكِ وَ لَمْ یَكُنْ لَّهٗ وَلِیٌّ مِّنَ الذُّلِّ﴾ **તર્જમા :** બાદશાહી મેં ઉસ કા કોઈ શરીક નહીં ઔર યેહ (ભી) નહીં કિ કમઝોરી કી વજહ સે ઉસ કા કોઈ મદદગાર હો. (پ15، بنی اسرائیل:111) ઈસ તમામ અઝમતો કુદરત કે બા વુજૂદ ઉસ કા કાનૂન યેહ હૈ કિ કામ વસીલે સે હો, ઈસી લિએ દુન્યા કા હર કામ, નિઝામે કાએનાત ચલાને પર મુકર્રર ફરિશ્તોં કે સિપુર્દ હૈ.

આયત સે માલૂમ હુવા કિ બાઝ સિફાત **અલ્લાહ** તઆલા ઔર મખ્લૂક કે દરમિયાન લફ્ઝી તૌર પર મુશ્તરક હૈં, જૈસે "અલી, સમીઅ, બસીર" ઈન્હીં મેં સે તદબીરે કાએનાત ભી હૈ કિ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ભી કાએનાત કે કામોં કી હકીકતન તદબીર ફરમાને વાલા હૈ ઔર ફરિશ્તે ભી મુદબ્બિરાતે અમ્ર યાની કામોં કી તદબીર કરને વાલે હૈં, ચુનાન્ચે, ફરિશ્તોં કે તદબીરે ઉમૂર કે મુતઅલ્લિક કુરઆને મજીદ મેં બ કસરત આયાત હૈં.

ચન્દ આયાત મુલાહઝા ફરમાએં :

કુછ ફરિશ્તે **અલ્લાહ** કા અર્શ ઉઠાએ હુવે હૈં, ફરમાયા : ﴿وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمٰنِيَةٌ ۝﴾ તર્જમા : ઔર ઉસ દિન આઠ ફરિશ્તે તુમ્હારે રબ કા અર્શ અપને ઊપર ઉઠાએંગે. (پ29، الحاقة:17) કુછ ફરિશ્તોં કે ઝરીએ વહી ઉતરતી હૈ : ﴿يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوْحِ مِنْ اَمْرِهٖ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖۤ اَنْ اَنْذِرُوْۤا اَنَّهٗ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّاۤ اَنَا فَاتَّقُوْنِ ۝﴾ **તર્જમા : અલ્લાહ** અપને બન્દોં મેં સે જિસ પર ચાહતા હૈ ઉસ પર ફરિશ્તોં કો અપને હુક્મ સે રૂહ યાની વહી કે સાથ નાઝિલ ફરમાતા હૈ કિ તુમ ડર સુનાઓ કિ મેરે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં તો મુઝ સે ડરો. (پ14، النحل:2) કુછ ફરિશ્તે નામએ આમાલ લિખતે હૈં, ફરમાયા : ﴿وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحٰفِظِيْنَ ۝ كِرَامًا كَاتِبِيْنَ ۝ يَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ ۝﴾ **તર્જમા :** ઔર બેશક તુમ પર ઝરૂર કુછ નિગેહબાન મુકર્રર હૈં. મુઅઝ્ઝઝ લિખને વાલે. વોહ જાનતે હૈં જો કુછ તુમ કરતે હો. (پ30، الانفطار:10تا12) કુછ ફરિશ્તે નિગેહબાની કરતે હૈં, ફરમાયા : ﴿وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً ۔﴾ **તર્જમા :** ઔર વોહ (**અલ્લાહ**) તુમ પર નિગેહબાન (ફરિશ્તે) ભેજતા હૈ. (پ7، الانعام:61) ઔર ફરમાયા : ﴿لَهٗ مُعَقِّبٰتٌ مِّنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ يَحْفَظُوْنَهٗ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ ؕ﴾ **તર્જમા :** આદમી કે લિએ ઈસ કે આગે ઔર ઈસ કે પીછે બદલ બદલ કર બારી બારી આને વાલે ફરિશ્તે હૈં જો **અલ્લાહ** કે હુક્મ સે ઉસ કી નિગેહબાની કરતે હૈં. (پ13، الرعد:11) કુછ ફરિશ્તે રૂહેં કબ્ઝ કરતે હૈં, ફરમાયા : ﴿حَتّٰۤى اِذَا جَآءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُوْنَ ۝﴾ **તર્જમા :** યહાં તક કિ જબ તુમ મેં કિસી કો મૌત આતી હૈ તો હમારે ફરિશ્તે ઉસ કી રૂહ કબ્ઝ કરતે હૈં ઔર વોહ કોઈ કોતાહી નહીં કરતે. (پ7، الانعام:61) ઔર ફરમાયા : ﴿قُلْ يَتَوَفّٰىكُمْ مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِيْ وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ۝﴾ **તર્જમા :** તુમ ફરમાઓ : તુમ્હેં મૌત કા ફરિશ્તા વફાત દેતા હૈ જો તુમ પર મુકર્રર હૈ ફિર તુમ અપને રબ કી તરફ વાપસ કિએ જાઓગે. (پ21، السجدة:11) **ફરિશ્તે એહલે ઈમાન કી મદદ કે લિએ ભી ઉતરતે હૈં :** ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَآءَتْكُمْ جُنُوْدٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَّجُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا ؕ﴾ **તર્જમા :** ઐ ઈમાન વાલો ! **અલ્લાહ** કા એહસાન અપને ઊપર યાદ કરો જબ તુમ પર કુછ લશ્કર આએ તો હમ ને ઉન પર આંધી ઔર વોહ લશ્કર ભેજે જો તુમ્હેં નઝર ન આએ. (پ21، الاحزاب:9) ઔર ફરિશ્તે કાફિરોં પર અઝાબે ઈલાહી ભી ઉતારતે હૈં, ચુનાન્ચે ફરમાયા : ﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوْطًا سِيْٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَّقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيْبٌ ۝﴾ **તર્જમા :** ઔર જબ લૂત કે પાસ હમારે ફરિશ્તે આએ તો ઉન કી વજહ સે લૂત ગમગીન હુવે ઔર ઉન કા દિલ તંગ હુવા ઔર ફરમાને લગે યેહ બળા સખ્ત દિન હૈ. (پ12، هود:77)

ચન્દ અહમ બાતેં :

1 યેહ ચન્દ આયાત ઝિક્ર કી ગઈ હૈં, ઈસ તરહ કી કસીર આયાત ઔર સેંકળોં અહાદીસ મૌજૂદ હૈં, જિન મેં ફરિશ્તોં કે નિઝામે કાએનાત ચલાને કા તઝકિરા હૈ. યેહ **અલ્લાહ** તઆલા કી અઝીમ કુદરત કી અલામાત હૈં. કુરઆને મજીદ સે માલૂમ હુવા હૈ કિ બન્દગાને ખુદા કે ઈખ્તિયારાત કા દાઇરા બહુત વસીઅ હૈ ઔર ખુદા કે ઈજાઝત યાફ્તા બન્દોં કે લિએ અગર કાએનાત મેં વસીઅ તસર્રુફાત કા અકીદા રખા જાએ, તો યેહ બિલ્કુલ દુરુસ્ત ઔર કુરઆનો હદીસ કે મુતાબિક હૈ.

2 કાએનાત મેં તસર્રુફ કા ઈખ્તિયાર **અલ્લાહ** તઆલા ને સિર્ફ ફરિશ્તોં હી કો નહીં દિયા, બલ્કિ ઈન્સાનોં મેં ભી મક્બૂલ બન્દોં કો અતા કિયા હૈ જૈસે અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો બહુત તાકત અતા ફરમાઈ, ચુનાન્ચે, હઝરતે ઈસા عَلَيْهِ السَّلَام કે તસર્રુફાત કે બારે મેં કુરઆને મજીદ મેં હૈ :

﴿وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّيْنِ كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِيْ فَتَنْفُخُ فِيْهَا فَتَكُوْنُ طَيْرًۢا بِاِذْنِيْ وَتُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِيْ ۚ وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِيْ ۚ﴾

તર્જમા : જબ તૂ મેરે હુક્મ સે મિટ્ટી સે પરિન્દે જૈસી સૂરત બના કર ઉસ મેં ફૂંક મારતા થા તો વોહ મેરે હુક્મ સે પરિન્દા બન જાતી ઔર તૂ મેરે હુક્મ સે પૈદાઈશી નાબીના ઔર સફેદ દાગ કે મરીઝ કો શિફા દેતા થા ઔર જબ તૂ મેરે હુક્મ સે મુર્દોં કો ઝિન્દા કર કે નિકાલતા. (پ7، المآئدۃ:110) અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કે ઈન તસર્રુફાત કો મોજિઝા કહા જાતા હૈ.

3 કાએનાત મેં તસર્રુફાત કા ઇખ્તિયાર **અલ્લાહ** તઆલા ને ઔલિયા કો ભી અતા ફરમાયા હૈ,

ચુનાન્ચે, કુરઆને મજીદ મેં હૈ :

﴿قَالَ یٰۤاَیُّهَا الْمَلَؤُا اَیُّكُمْ یَاْتِیْنِیْ بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ یَّاْتُوْنِیْ مُسْلِمِیْنَ ۝ قَالَ عِفْرِیْتٌ مِّنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِیْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ تَقُوْمَ مِنْ مَّقَامِكَ ۚ وَ اِنِّیْ عَلَیْهِ لَقَوِیٌّ اَمِیْنٌ ۝ قَالَ الَّذِیْ عِنْدَهٗ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتٰبِ اَنَا اٰتِیْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ یَّرْتَدَّ اِلَیْكَ طَرْفُكَ ؕ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهٗ قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّیْ ۫ لِیَبْلُوَنِیْۤ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ ؕ﴾

તર્જમા : સુલૈમાન ને ફરમાયા : ઐ દરબારિયો ! તુમ મેં કૌન હૈ જો ઉન કે મેરે પાસ ફરમાં બરદાર હો કર આને સે પેહલે ઉસ કા તખ્ત મેરે પાસ લે આએ. એક બળા ખબીસ જિન્ન બોલા કિ મૈં વોહ તખ્ત આપ કી ખિદમત મેં આપ કે ઇસ મકામ સે ખળે હોને સે પેહલે હાઝિર કર દૂંગા ઔર મૈં બેશક ઇસ પર કુવ્વત રખને વાલા, અમાનતદાર હૂં. ઉસ ને અર્ઝ કી જિસ કે પાસ કિતાબ કા ઇલ્મ થા કિ મૈં ઇસે આપ કી બારગાહ મેં આપ કે પલક ઝપકને સે પેહલે લે આઊંગા (ચુનાન્ચે) ફિર જબ સુલૈમાન ને ઉસ તખ્ત કો અપને પાસ રખા હુવા દેખા તો ફરમાયા : યેહ મેરે રબ કે ફઝલ સે હૈ તાકિ વોહ મુઝે આઝમાએ કિ મૈં શુક્ર કરતા હૂં યા નાશુકી ? (پ19، النمل:38تا40)

દુઆ : અલ્લાહ તઆલા હમેં કુરઆનો હદીસ કે મુતાબિક અકીદા રખને કી તૌફીક અતા ફરમાએ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

દુઆ એ અત્તાર પર મદની રસાઇલ કે મુતાલએ કી ધૂમ

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને ઝુલ હિજ્જતિલ હરામ 1442 હિ. ઔર મુહર્રમુલ હરામ 1443 હિ. મેં દર્જે ઝૈલ મદની રસાઇલ પઢને-સુનને કી તરગીબ દિલાઈ ઔર પઢને / સુનને વાલોં કો અપની પુર ખુલૂસ દુઆઓં સે ભી નવાઝા : 1 યા **અલ્લાહ** કરીમ ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા "6 મુર્દોં કે વાકિઆત" પઢ યા સુન લે ઉસે રિઝકે હલાલ ખાને ઔર બચ્ચોં કો ભી હલાલ ખિલાને કી તૌફીક અતા ફરમા ઔર ઉસ પર જહન્નમ કી આગ હરામ કર દે. આમીન 2 યા **અલ્લાહ** પાક ! જો કોઈ 35 સફહાત કા રિસાલા "ફૈઝાને એહલે બૈત" પઢ યા સુન લે ઉસે ઔર ઉસ કી આને વાલી નસ્લોં કો એહલે બૈતે કિરામ કી સચ્ચી ગુલામી નસીબ ફરમા ઔર ઉસ કી બે હિસાબ મગફેરત કર. આમીન 3 યા રબ્બલ મુસ્તફા ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા "ઇમામે હુસૈન કે વાકિઆત" પઢ યા સુન લે ઉસે હઝરતે ઇમામે હુસૈન કી મુબારક સીરત પર ચલને કી તૌફીક અતા કર ઔર જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં બે હિસાબ દાખિલા નસીબ ફરમા. આમીન 4 યા **અલ્લાહ** પાક ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા "જૂએ મેં જીતા હુવા માલ" પઢ યા સુન લે ઉસે ઔર ઉસ કી આને વાલી નસ્લોં કો "જૂએ" સે મેહફૂઝ ફરમા કર રિઝકે હલાલ પર કનાઅત ઇનાયત ફરમા ઔર અપને સિવા કિસી કા મોહતાજ ન કર. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

રિસાલા	પઢને-સુનને વાલે ઇસ્લામી ભાઈ	ઇસ્લામી બહનેં	કુલ તાદાદ
6 મુર્દોં કે વાકિઆત	21 લાખ 95 હઝાર 794	7 લાખ 61 હઝાર 765	29 લાખ 57 હઝાર 559
ફૈઝાને એહલે બૈત	22 લાખ 84 હઝાર 658	8 લાખ 6 સૌ 51	30 લાખ 85 હઝાર 309
ઇમામે હુસૈન કે વાકિઆત	22 લાખ 45 હઝાર 177	8 લાખ 25 હઝાર 292	30 લાખ 70 હઝાર 469
જૂએ મેં જીતા હુવા માલ	22 લાખ 10 હઝાર 47	8 લાખ 90 હઝાર 765	31 લાખ 8 સૌ 12

દુઆ મેં ક્યા માંગેં ?

મૌલાના મુહમ્મદ નાસિર જમાલ અત્તારી મદની

અલ્લાહ પાક સે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم યેહ દુઆ માંગતે :

اَللّٰهُمَّ اَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْاُمُوْرِ كُلِّهَا وَاَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ

યાની ઐ **અલ્લાહ** ! હમારે તમામ ઉમૂર મેં હમારે અન્જામ કો અચ્છા કર દે ઔર હમેં દુન્યા કી રુસ્વાઈ ઔર આખેરત કે અઝાબ સે પનાહ મેં રખના.[1]

અલ્લાહ પાક સે ભલાઈ માંગને કો "દુઆ" કેહતે હૈં. **અલ્લાહ** પાક ને કુરઆને કરીમ મેં દુઆ કરને કા હુક્મ ભી દિયા હૈ ઔર દુઆ કબૂલ કરને કી ખુશ ખબરી ભી સુનાઈ હૈ.[2] નીઝ યેહ ભી ઈરશાદે રબ્બાની હૈ : ઐ ઈબ્ને આદમ ! અગર તૂ મુઝ સે માંગેગા તો મૈં તુઝે દૂંગા ઔર તૂ મુઝ સે નહીં માંગેગા તો મૈં તુઝ પર ગઝબ ફ઼રમાઊંગા.[3]

રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને દુઆ કી અહમિયત યૂં બયાન ફ઼રમાઈ હૈ : اَلدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ યાની દુઆ ઈબાદત કા મગ્ઝ હૈ.[4] એક મૌકેઅ પર યેહ ભી ઈરશાદ ફ઼રમાયા : اَلدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّيْنِ وَ نُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ યાની દુઆ મોમિન કા હથિયાર, દીન કા સુતૂન ઔર આસ્માનો ઝમીન કા નૂર હૈ.[5]

દુઆ મેં ક્યા માંગા જાએ ?

ઈસ સિલસિલે મેં **અલ્લાહ** પાક કે આખરી નબી હઝરતે મુહમ્મદ મુસ્તફ઼ા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફ઼રમાયા : **અલ્લાહ** સે ઉસ કા ફ઼ઝલ માંગો કિ **અલ્લાહ** કો "માંગના" પસન્દ હૈ.[6]

રેહમતે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને "ફ઼ઝલે ઈલાહી" પર મુશ્તમિલ બહુત સી જામેઅ દુઆએં હમેં સિખાઈ હૈં, ઈન્હી મેં સે એક દુઆ આફ઼િયત માંગને કી તરગીબ પર મુશ્તમિલ મઝકૂરા હદીસ મેં ઝિક્ર કી ગઈ હૈ.

શુરૂઅ મેં હદીસે પાક મેં તમામ કામોં મેં હુસ્ને ઈખ્તેતામ તલબ કરને કે સાથ દુન્યા કી રુસ્વાઈ ઔર અઝાબે આખેરત સે પનાહ કી દુઆ માંગી ગઈ હૈ. તમામ કામોં મેં હુસ્ને ઈખ્તેતામ સે મુરાદ યેહ હૈ કિ હમારે હર અમલ કા નતીજા અચ્છા હો ઔર દુન્યા કી રુસ્વાઈ સે મુરાદ મુસીબત, ગુરૂર, ધોકે ઔર દુશ્મન કે તસલ્લુત સે પનાહ હૈ.[7]

ઈન તીન દુઆઓં કી તફ઼સીલ મુલાહઝા કીજિએ :

1 તમામ જાઈઝ કામોં મેં હુસ્ને ઈખ્તેતામ :

યેહ બાત ઝેહન મેં રખિએ કિ અચ્છે કામ કા નતીજા હસીન જબ કિ બુરે કામ કા નતીજા ભયાનક નિકલતા હૈ લેહાઝા બુરા કર કે અચ્છે કી ઉમ્મીદ રખના અક્લ મન્દી નહીં. બસા અવકાત યેહ ભી હોતા હૈ કિ ઈન્સાન કામ તો અચ્છા શુરૂઅ કર દેતા હૈ મગર નતીજા ખરાબ નિકલતા હૈ ઔર જબ વોહ ઈસ ખરાબી કી ઝાહિરી વુજૂહાત ખોજને જાતા હૈ તો ઈસ કામ મેં બદ નિય્યતી, મુસ્તકિલ મિઝાજી કી કમી, લા પરવાહી, સુસ્તી વ કાહિલી કી વજહ સે હોને વાલી કોતાહિયાં બતૌરે સુબૂત કે સામને આતી હૈં લેકિન જબ બન્દા અપને અચ્છે કામ કે લિએ અપને રબ સે યૂં હમ કલામ

होता है तो रेहमते ईलाही से उस की उम्मीदें बन्ध जाती हैं, **अल्लाह** पाक भी अपने बन्दे पर करम नवाज़ी फ़रमाता है और बतौरे इन्आम उस की कोशिश का अच्छा रिज़ल्ट अता फ़रमा देता है. खुदा न ख्वास्ता अगर वोह बज़ाहिर नाकाम भी हो जाए तो रेहमते ईलाही उस के लिए सहारा फ़राहम करती है, उस के टूटे दिल को हौसला मुहय्या करती है उसे नए अज़्म के साथ दोबारा अपने मक्सद को पाने के लिए उभारती है ईस तमाम मरहले में रब से तअल्लुक बाकी रखना और ज़बान पर नाशुक्री के कलेमात न लाना और दुआ करते रेहना भी ज़रूरी है. रब्बे करीम ने हदीसे कुदसी में दुआ मांगने वालों को हौसला देते हुवे ईरशाद फ़रमाया : اَنَا مَعَہٗ اِذَا دَعَانِ यानी बन्दा जब मुझ से दुआ करे तो मैं उस के साथ हूं.[8]

2 दुन्या की रुस्वाई से पनाह :

हर कोई ईज़्ज़त की ज़िन्दगी जीना चाहता है और ज़िल्लतो रुस्वाई से बचने की कोशिश करता है, अपने तौर पर वोह एहतियात करता है मगर येह सब ईन्सानी तदाबीर हैं जिन से बेहतर नताईज हासिल करने के लिए रब्बे करीम की करम नवाज़ी शामिले हाल होना ज़रूरी है और रेहमते ईलाही को अपनी तरफ़ मुतवज्जेह करने का एक ज़रीआ दुआ है लेहाज़ा हुज़ूरे अकरम صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ने ईस हदीस में हम को ज़िल्लतो रुस्वाई से बचने की दुआ मांगने की तालीम दी है.

3 अज़ाबे आखेरत से पनाह :

अज़ाबे आखेरत से पनाह मांगना कितना अहम है ? ईसे समझने के लिए अहादीसे मुबारका में बयान कर्दा अज़ाबात मुलाहज़ा कीजिए : (1) रसूले अकरम صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ने ईरशाद फ़रमाया : ईन्सानों की आग जिसे वोह जलाते हैं जहन्नम की आग के सत्तर अज्ज़ा (यानी हिस्सों) में से एक जुज़ है. सहाबा ए किराम عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان ने अर्ज़ की : या रसूलल्लाह ! (अज़ाब के लिए तो) येह दुन्यावी आग ही बहुत थी. नबिय्ये पाक صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ने ईरशाद फ़रमाया : जहन्नम की आग में दुन्यावी आग की मिस्ल उनहत्तर (69) फ़ीसद ईज़ाफ़ा किया गया है और हर फ़ीसद की गर्मी ईस के बराबर है.[9] (2) जहन्नमियों के सरों पर खौलता हुवा पानी डाला जाएगा तो वोह खोपड़ी को चीरता हुवा पेट तक पहुंच जाएगा और पेट के अन्दर का सब कुछ काट कर कदमों से निकल आएगा, येही सहर (यानी गल जाना) है.

और बार बार यूंही किया जाएगा.[10] (3) एक बहुत बड़ी चट्टान जहन्नम के किनारे से फेंकी जाए तो वोह उस में सत्तर बरस तक गिरती चली जाएगी फ़िर भी उस की तेह तक न पहुंच सकेगी. हज़रते उमर رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ फ़रमाया करते थे : जहन्नम का ज़िक्र कसरत से करो क्यूंकि उस की गर्मी शदीद है, उस की गेहराई बहुत ज़ियादा है और उस के गुर्ज़ (यानी हथोड़े) लोहे के हैं.[11] (4) जहन्नम में बुख्ती ऊंटों की गर्दनों की मिस्ल सांप हैं उन में से कोई भी सांप एक मरतबा जहन्नमी को डसेगा तो वोह उस की गर्मी चालीस साल तक महसूस करेगा, यूंही जहन्नम में खच्चर की गर्दन के बराबर बिच्छू हैं उन में से कोई भी बिच्छू जहन्नमी को डंक मारेगा तो वोह उस की गर्मी चालीस साल तक महसूस करेगा.[12] (5) जहन्नमियों पर रोना मुसल्लत किया जाएगा तो वोह ईतना रोएंगे कि उन के आंसू खत्म हो जाएंगे, फ़िर वोह खून के आंसू रोएंगे हत्ताकि उन के चेहरों में लम्बे गढ़े बन जाएंगे, अगर उन में कश्तियों को छोड़ा जाए तो ज़रूर चलने लगें.[13] (6) जहन्नमियों में जिसे सब से हल्का अज़ाब होगा उस के आग के जूते और तस्मे होंगे, जिस से उस का दिमाग यूं खौलता होगा जैसा कि हंडिया खोलती है, वोह समझेगा के मुझे ही सब से सख्त अज़ाब हो रहा है हालांकि उसे सब से हल्का अज़ाब हो रहा होगा.[14]

लेहाज़ा दुन्या में उन तमाम कामों से बचिए जो आखेरत के अज़ाब का सबब बनें और येह दुआ मांगने का भी मामूल बनाईए.

---

(1) مسند احمد، 6/196، حدیث: 17645 (2) پ2، البقرۃ: 186، پ24، المؤمن: 60 (3) الدعا للطبرانی، ص29، حدیث: 24 (4) ترمذی، 5/243، حدیث: 3382 (5) مستدرک حاکم، 2/162، حدیث: 1855 (6) ترمذی، 5/333، حدیث: 3582 (7) التیسیر شرح جامع الصغیر، 1/207 (8) مسلم، ص1442، حدیث: 2675 (9) بخاری، 2/396، حدیث: 3265 (10) ترمذی، 4/262، حدیث: 2591 (11) ترمذی، 4/260، حدیث: 2584 (12) مسند احمد، 6/216، حدیث: 17729 (13) ابن ماجہ، 4/531، حدیث: 4324 (14) مسلم، ص111، حدیث: 517۔

દીદારે રસૂલ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

(કિસ્ત : 03)

ઔર ઈસ કી બરકતેં

મૌલાના મુહમ્મદ અદનાન ચિશ્તી અત્તારી મદની

હમારે પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે દીદાર કી ભી ક્યા બાત હૈ. બે શુમાર ઔલિયા વ સુલહા વોહ હૈં કિ જિન્હોં ને ખ્વાબ મેં આપ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઝિયારત કા શરફ પાયા, અગર ઉન તમામ વાકિઆત કો જમ્અ કિયા જાએ તો કઈ જિલ્દોં પર મુશ્તમિલ કિતાબ તૈયાર હો સકતી હૈ. યૂં તો બે શુમાર અફરાદ અન ગિનત ખ્વાબ દેખતે હી રેહતે હૈં લેકિન કુરબાન જાઈએ મુસ્તફા જાને રેહમત صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم પર કિ ઉન કા ખ્વાબ મેં તશરીફ લાના ભી કૈસા બા કમાલ હૈ કિ અક્લ દંગ રેહ જાએ. કિસી કો ખ્વાબ મેં રુખ્સાર (ગાલ) પર બોસા દેં તો હકીકત મેં ન સિર્ફ ગાલ કો મેહકા દેં બલ્કિ પૂરે કે પૂરે ઘર કો અપની મુબારક ખુશ્બૂ સે ઇત્ર દાન બના દેં જૈસા કિ હઝરતે મુહમ્મદ બિન સઈદ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કે ખ્વાબ મેં તશરીફ લા કર રુખ્સાર પર બોસા દિયા જિસ સે ઉન કી આંખ ખુલ ગઈ, ઉન કી એહલિયા ભી જાગ ઉઠીં, ઉસ વક્ત સારા ઘર મુશ્ક કી ખુશ્બૂ સે મહેક રહા થા ઔર રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે બોસે કી બરકત સે ઉન કા રુખ્સાર ભી આઠ દિન તક ખુશ્બૂ સે મહેકતા રહા.[1]

નાબીના કો બીનાઈ અતા ફરમા દી : ઉન કા ખ્વાબ મેં જલ્વા અફરોઝ હોના ભી કૈસા મુશ્કિલ કુશાઈ કરતા હૈ કિ બસા અવકાત નાબીના કો બીનાઈ અતા ફરમા દેતે હૈં જૈસા કિ જલીલુલ કદ્ર ઈમામ વ મુહદ્દિસ હઝરતે યાકૂબ બિન સુફ્યાન ફસવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : મૈં ને તલબે હદીસ કે લિએ કઈ શેહરોં કા સફર કિયા. એક બાર મેરી મુલાકાત એક શૈખ સે હુઈ, મૈં ઉન કે પાસ રેહના ચાહતા થા તાકિ ઝિયાદા સે ઝિયાદા ઈસ્તેફાદા કર સકૂં. મેરે પાસ નફકા કલીલ (યાની ખર્ચા કમ) થા નીઝ મૈં મુસાફિર ભી થા, ઈસ લિએ હમેશા રાત મેં તેહરીરી કામ કિયા કરતા ઔર દિન મેં શૈખ કો સુના દેતા. મૈં એક રાત હસ્બે મામૂલ લિખ રહા થા હાલાંકિ રાત કાફી ગુઝર ચુકી થી અચાનક મેરી આંખોં મેં પાની ઉતર આયા ઔર મેરી બીનાઈ જાતી રહી. મુઝે મેરા ચરાગ ઔર ઘર કુછ ભી નઝર નહીં આ રહા થા. મૈં અપની બીનાઈ ઔર હુસૂલે ઈલ્મ કી નેમત સે મેહરૂમી પર ઝારો કિતાર રોને લગા. આખિરે કાર રોતે રોતે મૈં ને એક જાનિબ ટેક લગાઈ તો મેરી આંખ લગ ગઈ. મૈં ને ખ્વાબ મેં અપને પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઝિયારત કા શરફ પાયા. રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : ઐ યાકૂબ બિન સુફ્યાન ! ક્યૂં રો રહે હો ? મૈં ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મેરી બીનાઈ ચલી ગઈ, મુઝે ઈસ બાત પર અફસોસ હૈ કિ ગરીબુલ વતન હૂં, આપ કી અહાદીસ લિખને કી નેમત સે મેહરૂમ હો ગયા હૂં. નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : "કરીબ આઓ", મૈં કરીબ હો ગયા. આપ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મેરી આંખોં પર અપના દસ્તે રેહમત યૂં ફેરા જૈસે કુછ દમ ફરમા રહે હોં. હઝરતે યાકૂબ બિન સુફ્યાન ફસ્વી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : ફિર મૈં બેદાર હુવા તો મેરી આંખેં રૌશન હો ચુકી થીં ઔર મુઝે સબ કુછ નઝર આ રહા થા. પસ મૈં ને ફૌરન અપના નુસ્ખા ઉઠાયા ઔર ચરાગ કી રૌશની મેં અહાદીસ લિખના શુરૂઅ કર દીં.[2]

આપ કી મેહમાન નવાઝી મરહબા : કિસી ભૂકે કે ખ્વાબ મેં તશરીફ લાએં તો આલમે રૂયા મેં હી ઐસી નાને તર (યાની તાઝા રોટી) અતા ફરમાઈ કિ જો ખા લી સો ખા લી ઔર જો બચ ગઈ વોહ હાથ મેં મૌજૂદ પાઈ જૈસા કિ જલીલુલ કદ્ર આરિફ વ ઈમામ, શૈખે શામ, અબૂ અબ્દુલ્લાહ અહમદ બિન યહયા ઈબ્નુલ જલા رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 306 હિજરી) ફરમાતે હૈં : મૈં મદીન એ મુનવ્વરા زَادَهَا اللهُ شَرَفًا وَّ تَعْظِيْمًا કે મેં હાઝિર હુવા તો મુઝ પર ફાકે ગુઝરે. મૈં અપને પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે મઝારે પુર અન્વાર પર હાઝિર હો કર અર્ઝ ગુઝાર હુવા : ضَيْفُكَ اَنَا યાની મૈં આપ કા મેહમાન હૂં. ફિર મુઝ પર નીંદ કા ગલ્બા હુવા, મૈં ને નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો દેખા આપ ને મુઝે એક રોટી ઇનાયત

ફરમાઈ. મૈં ખ્વાબ મેં હી ખાને લગા, અભી આધી હી ખાઈ થી કિ આંખ ખુલ ગઈ ઔર બાકી આધી રોટી અભી મેરે હાથ મેં મૌજૂદ થી.[3]

મદીને કી દાવત : હઝરતે સૈયદના બિલાલે હબશી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ જિન દિનોં મુલ્કે શામ મેં રહા કરતે થે આપ કો એક દિન ખ્વાબ મેં રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ઝિયારત હુઈ તો આકા એ કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : مَاهٰذِهِ الْجَفْوَةُ يَا بِلَال “ઐ બિલાલ ! યેહ ક્યા જફા હૈ ? તુમ હમ સે મુલાકાત કરને નહીં આતે ?” હઝરતે બિલાલ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ બેદાર હો ગએ. આપ ને ફૌરન રખ્તે સફર બાંધા ઔર **અલ્લાહ** પાક કે પ્યારે હબીબ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં હાઝરી કે લિએ રવાના હો ગએ.[4]

હઝરતે ઈમામ અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન મૂસા માલિકી (વફાત : 683 હિજરી) ને અપની ઈમાન અફરોઝ કિતાબ مِصْبَاحُ الظَّلَام فِي الْمُسْتَغِيْثِيْنَ بِخَيْرِ الْاَنَام فِي الْيَقْظَةِ وَالْمَنَام મેં ઔર હઝરતે ઈમામ યૂસુફ બિન ઈસ્માઈલ નબ્હાની رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ને شَوَاهِدُ الْحَق فِي الْاِسْتِغَاثَةِ بِسَيِّدِ الْخَلْق મેં ઐસે કઈ વાકિઆત ઝિક્ર ફરમાએ હૈં.

મૂએ મુબારક ખુદ અતા ફરમાએ : હઝરતે શાહ અબ્દુર્રહીમ દેહલ્વી رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ફરમાતે હૈં : એક મરતબા મુઝે બુખાર હો ગયા, બીમારી ને ઐસા તૂલ પકડા કિ મૈં ઝિન્દગી સે ના ઉમ્મીદ હો ગયા. એક દિન મુઝે ઊંઘ આ ગઈ. ઉસ ગુનૂદગી મેં એક બુઝુર્ગ ઝાહિર હુવે ઔર ફરમાયા : બેટા ! નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم તુમ્હારી ઈયાદત કે લિએ તશરીફ લાને વાલે હૈં શાયદ ઉસી તરફ સે તશરીફ લાએં જિસ તરફ તુમ્હારે પાઉં હૈં, લેહાઝા ચારપાઈ કા રુખ બદલ લો. ઈતને મેં મુઝે કુછ ઈફાકા હુવા, બાત કરને કી હિમ્મત તો ન થી મગર મૈં ને હાઝિરીન કો ઈશારે સે સમઝાયા ઔર ઉન્હોં ને મેરી ચારપાઈ ફેર દી, ઉસી વક્ત નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم તશરીફ લે આએ, લબહાએ મુબારક કી જુમ્બીશ સે જો અલ્ફાઝ તરતીબ પાએ વોહ યૂં થે : كَيْفَ حَالُكَ يَا بُنَيَّ “બેટા ! તુમ્હારા ક્યા હાલ હૈ ? ઈસ ઈરશાદે ગિરામી કી હલાવત (મિઠાસ) મુઝ પર ઐસી ગાલિબ આઈ કિ મુઝે વજ્દ આ ગયા, મેરી આંખોં સે આંસૂ રવાં હો ગએ. હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મુઝે ઈસ તરહ ગોદ મેં લે લિયા કિ આપ કી રીશ (દાઢી) મુબારક મેરે સર પર થી, આપ કી કમીસ મુબારક મેરે આંસૂઓં સે તર હો ગઈ, કુછ દેર બાદ મેરી યેહ હાલત સુકૂન મેં તબ્દીલ હો ગઈ, મેરે દિલ મેં ખયાલ આયા કિ એક અર્સે સે મુઝે મૂએ મુબારક (મુબારક બાલ) કી આરઝૂ હૈ કિ કહીં સે મિલ જાએ, કિતના કરમ હોગા અગર આકા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મુઝે યેહ દૌલત ઈનાયત ફરમા દેં, બસ યેહ ખયાલ આના થા કિ આપ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઈસ ખયાલ સે વાકિફ હો ગએ, રીશ (દાઢી) મુબારક પર હાથ ફેરા ઔર દો મૂએ મુબારક મેરે હાથ મેં પકડા દિએ, મેરે દિલ મેં બાત આઈ કિ યેહ દોનોં બાલ બેદારી મેં મેરે પાસ રહેંગે યા નહીં ? આપ ઈસ ખયાલ સે ભી વાકિફ હો ગએ, ફરમાયા : યેહ દોનોં બાલ ઉસ આલમ મેં ભી બાકી રહેંગે ફિર હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મુઝે સેહતે કુલ્લી ઔર તવીલ ઝિન્દગી કી બિશારત દી, મુઝે ઉસી વક્ત આરામ આ ગયા, મૈં ને ચરાગ મંગવાયા ઔર દેખા તો મેરે હાથ મેં દોનોં મૂએ મુબારક ન થે, મૈં ને ગમગીન હો કર ફિર આકા એ દો જહાં صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી જનાબ મેં તવજ્જોહ કી. મુઝ પર ગુનૂદગી તારી હુઈ ઔર આપ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મુઝ સે ફરમાને લગે : મેરે બેટે ! મૈં ને વોહ દોનોં બાલ એહતિયાત કે તૌર પર તુમ્હારે તકિયે કે નીચે મેહફૂઝ કર દિએ હૈં, મૈં ને બેદાર હોતે હી ઉન્હેં લે લિયા ઔર એક પાકીઝા જગહ મેં નિહાયત તાઝીમો તકરીમ કે સાથ મેહફૂઝ કર લિએ, ઈસ કે બાદ બુખાર તો જાતા રહા મગર કમઝોરી ગાલિબ આ ગઈ, હાઝિરીન ને સમઝા શાયદ મૌત કા વક્ત આ ગયા ઔર વોહ રોને લગે, મગર કુછ અર્સે બાદ મુઝે કુવ્વત હાસિલ હો ગઈ ઔર મૈં તન્દુરુસ્ત હો ગયા.[5]

હકીમુલ ઉમ્મત કી હૌસલા અફઝાઈ : હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ કો અપને આકા ઓ મૌલા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે બે પનાહ અકીદત વ મહબ્બત થી. ઉન પર ખ્વાબ મેં જો ઈનાયત હુઈ વોહ દેખિએ : મન્કૂલ હૈ કિ આપ رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ જબ અપની કિતાબ “અમીરે મુઆવિયા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ પર એક નઝર” તાલીફ ફરમા ચુકે તો રાત કો દીદારે મુસ્તફા સે મુશર્રફ હુવે. નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે લબહાએ મુબારક સે રેહમત કે ફૂલ કુછ યૂં ઝળને લગે : તુમ ને મેરે સહાબી (યાની હઝરતે અમીરે મુઆવિયા) કી ઈઝ્ઝત બચાને કી કોશિશ કી હૈ, **અલ્લાહ** તુમ્હારી ઈઝ્ઝત બચાએગા.[6]

અલ્લાહ કરીમ હર આશિકે રસૂલ કો ઝિયારતે સૈયદે કાએનાત صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે તોહફે સે નવાઝે.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

---

(1) القول البدیع، ص281 (2) سیر اعلام النبلاء، 10/552، تہذیب الکمال، 32/332 (3) مصباح الظلام، ص 61 (4) اسد الغابۃ، 1/307 ملخصًا (5) انفاس العارفین، ص74 (6) حالاتِ زندگی حکیم الاُمّت، حیاتِ سالک، ص127 ملخصًا۔

મદની મુઝાકરે કે સવાલ જવાબ

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત, બાની એ દાવતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دامت برکاتہم العالیہ મદની મુઝાકરોં મેં અકાઈદ, ઈબાદાત ઔર મુઆમલાત કે મુતઅલ્લિક કિએ જાને વાલે સવાલાત કે જવાબાત અતા ફરમાતે હૈં, ઉન મેં સે 8 સવાલાત વ જવાબાત ઝરૂરી તરમીમ કે સાથ યહાં દર્જ કિએ જા રહે હૈં :

1 નારાઝી કી હાલત મેં વાલિદૈન કા ઈન્તેકાલ હો જાએ તો...?

સવાલ : અગર ઔલાદ ને અપને વાલિદૈન મેં સે કિસી એક કે સાથ રૂઠને વાલા અન્દાઝ ઈખ્તિયાર કિયા ઔર ઈસ દૌરાન ઉન કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો અબ ઔલાદ કો ક્યા કરના ચાહિએ ?

જવાબ : ઐસી સૂરત મેં ઔલાદ વોહી કામ કરે જિસ કા શરીઅત ને હુક્મ દિયા હૈ. ઉન કી તઝહીઝો તક્ફીન કા ઈન્તેઝામ, ખૂબ દુઆ એ મગફેરત વ ઈસાલે સવાબ કરે ઔર અગર ઈસ અમલ સે વાલિદૈન કી દિલ આઝારી હુઈ હો તો ઈસ અમલ સે તૌબા ભી કરે.

(મદની મુઝાકરા, 12 મુહર્રમુલ હરામ 1440 હિજરી)

2 અલ અમાં ! કહર હૈ ઐ ગૌસ વોહ તીખા તેરા

સવાલ : જબ ગૌસે પાક હઝરતે શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ને યેહ ફરમાયા કિ "મેરા યેહ કદમ સારે ઔલિયા કી ગર્દનોં પર હૈ" તો ક્યા કિસી ને ઈન્કાર ભી કિયા થા ?

જવાબ : જી હાં ! જિન્હોં ને ઈન્કાર કિયા થા ઉન કી વિલાયત સલ્બ કર લી (યાની છીન લી) ગઈ થી ઔર ઐસે ભી વાકિઆત હૈં કિ જિન્હોં ને રુજૂઅ કર લિયા થા ઉન્હેં વિલાયત વાપસ મિલ ગઈ થી.

(تفریح الخاطر (مترجم)، ص97، 99 ماخوذا)

(મદની મુઝાકરા, 4 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

અલ અમાં કહર હૈ ઐ ગૌસ વોહ તીખા તેરા
મર કે ભી ચૈન સે સોતા નહીં મારા તેરા
બાઝે અશહબ કી ગુલામી સે યેહ આંખેં ફિરની
દેખ ઉલ જાએગા ઈમાન કા તોતા તેરા
તુઝ સે દર, દર સે સગ ઔર સગ સે હૈ મુઝ કો નિસ્બત
મેરી ગર્દન મેં ભી હૈ દૂર કા ડોરા તેરા
ઈસ નિશાની કે જો સગ હૈં નહીં મારે જાતે
હશ્ર તક મેરે ગલે મેં રહે પટ્ટા તેરા

(હદાઈકે બખ્શિશ, સ. 21, 28, 29)

3 રોઝાના કિતના દુરૂદ શરીફ પઢના ચાહિએ ?

સવાલ : દુરૂદ શરીફ પઢને કી બહુત ઝિયાદા તરગીબ દિલાઈ જાતી હૈ તો યેહ ઈરશાદ ફરમાઈએ કિ રોઝાના કિતની તાદાદ મેં દુરૂદ શરીફ પઢા જાએ ?

જવાબ : દુરૂદ શરીફ જિતના ઝિયાદા પઢા જાએ ઉતના હી ફાએદા હૈ, લેહાઝા ઝિયાદા સે ઝિયાદા દુરૂદ શરીફ પઢને કા મામૂલ બનાના ચાહિએ. રોઝાના કમ સે કમ 313 બાર દુરૂદ શરીફ તો પઢ હી લેના ચાહિએ. (મદની મુઝાકરા, 19 મુહર્રમુલ હરામ 1440 હિજરી)

4 ફાતિહા ઔર નિયાઝ મેં ફર્ક !!

સવાલ : ફાતિહા ઔર નિયાઝ મેં ક્યા ફર્ક હૈ ?

જવાબ : નિયાઝ ઔર ફાતિહા દોનોં કા એક હી માના હૈ, લેકિન બુઝુર્ગાને દીન કે ઈસાલે સવાબ કે લિએ જો ખાના વગૈરા તૈયાર કિયા જાતા હૈ ઉસે એહતિરામન "નિયાઝ" કહા જાતા હૈ. ઔર આમ શખ્સ કે ઈસાલે સવાબ કે લિએ જો ખાના તૈયાર કિયા જાએ ઉસે "ફાતિહા" કા ખાના કેહતે હૈં. દર અસ્લ નિયાઝ કેહને મેં અદબ ઝિયાદા હૈ, ઈસ લિએ બુઝુર્ગાને

દીન કે એહતિરામ મેં નિયાઝ બોલા જાતા હૈ. જૈસે છોટે આદમી કો કહા જાતા હૈ : બૈઠો ! જબ કિ બડે આદમી સે અર્ઝ કી જાતી હૈ કિ તશરીફ રખિએ ! "ફાતિહા" યા "નિયાઝ" **અલ્લાહ** પાક કી રિઝા હાસિલ કરને કે લિએ કી જાતી હૈ. "ગૌસે પાક કી નિયાઝ" કેહને મેં ભી કોઈ હરજ નહીં. (ફતાવા રઝવિયા, 9/ 578 માખૂઝન)

(મદની મુઝાકરા, 4 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

5 ક્યા ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه મુફ્તી ભી થે ?

સવાલ : ક્યા ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه મુફ્તી ભી થે ?

જવાબ : ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه મુજતહિદે મુતલક યાની હકીકી મુફ્તી થે.(1) મુજતહિદ હી અસ્લ મુફ્તી હોતા હૈ ઔર અબ જો મુફ્તી હૈં યેહ "મુફ્તિયાને નાકિલ" કેહલાતે હૈં યાની મુજતહિદીન ને જો કુછ બયાન ફરમાયા ઉસ મેં સે મસ્અલા નિકાલ કર હી ફતવા દેતે હૈં. (ઈલ્મો હિક્મત કે 125 મદની ફૂલ, સ. 41-42 મુલખ્ખસન)

(મદની મુઝાકરા, 5 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

6 મલ્ફૂઝાતે ગૌસે આઝમ પર મુશ્તમિલ કિતાબ

સવાલ : ક્યા ઈસ દૌર મેં ભી હુઝૂર ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કે મલ્ફૂઝાત કી કિતાબેં મિલતી હૈં ? અગર મિલતી હૈં તો ઉન પર એતિબાર કિયા જા સકતા હૈ ?

જવાબ : એતિબાર ન કરને કી વજહ ક્યા હૈ ? હુઝૂરે ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી કિતાબ "ફુતૂહુલ ગૈબ" બહુત મશહૂર હૈ. ઈસ કિતાબ કા કઈ ઝબાનોં મેં તર્જમા કિયા ગયા હૈ ઔર શૈખ અબ્દુલ હક મોહદ્દિસે દેહલવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને ઈસ કિતાબ કી શર્હ ભી ફરમાઈ હૈ જો ઉર્દૂ તર્જમે કે સાથ મિલતી હૈ. યાદ રહે ! તર્જમા કિસી આશિકે ગૌસુલ આઝમ હી કા લેના ચાહિએ.

(મદની મુઝાકરા, 5 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

7 પીર સાહબ કી તસ્વીર ફ્રેમ મેં લગાના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા પીર સાહબ કી તસ્વીર ફ્રેમ મેં લગા સકતે હૈં ?

જવાબ : તૌબા ! તૌબા ! યેહ નાજાઈઝ હૈ. ઈસ તરહ રેહમત કે ફરિશ્તે ઘર મેં નહીં આએંગે.(2) બાઝ લોગ ગૌસે પાક શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી તરફ મન્સૂબ તસાવીર લગાતે હૈં જો યકીનન જાલી (નકલી) હૈં, ક્યૂંકિ ઉસ દૌર મેં કેમેરા (Camera) નહીં થા, ફિર તસ્વીર મેં દાઢી ભી છોટી દિખાઈ જાતી હૈ. બિલ ફર્ઝ અગર વોહ તસ્વીર مَعَاذَاللهِ સચ્ચી ભી હો તબ ભી લગાઈ નહીં જા સકતી. મૌજૂદા પીર સાહબ જો નેક આદમી, જામેએ શરાઈત ઔર આલિમે દીન હોં ઉન કી તસ્વીર લગાને વાલા ભી ગુનાહગાર હૈ. અગર પીર સાહબ હી અપની તસ્વીર લગાને કો OK કરતે હૈં તો અબ પીર સાહબ કો નેક નહીં કહા જાએગા, વોહ કિસી ઔર ખાતે મેં ચલે જાએંગે.

(મદની મુઝાકરા, 6 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

8 15 સાલ તક સારી રાત એક કદમ પર ખડે હો કર તિલાવત

સવાલ : ગૌસે પાક હઝરતે શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી સીરત મેં હૈ કિ આપ 15 સાલ તક ઈશા કી નમાઝ કે બાદ દીવાર કી ખૂંટી (કીલ) કા સહારા લે કર એક કદમ પર ખડે હો કર કુરઆને કરીમ પઢના શુરૂઅ કરતે ઔર સહર કે વક્ત તક કુરઆને કરીમ ખત્મ ફરમા લેતે.(3) ઈસ મેં ક્યા હિક્મત થી ?

જવાબ : આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને ઐસા અપને નફ્સ કો મારને કે લિએ ઔર શૈતાન કો યેહ બતા દેને કે લિએ કિયા કિ તૂ જિતના રોકેગા હમ ઉતના આગે બઢેંગે, તૂ જિતની કમ ઈબાદત કરવાને કી કોશિશ કરેગા **અલ્લાહ** પાક કી રિઝા કે લિએ હમ ઉતની ઝિયાદા ઈબાદત કરેંગે, આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને જો કુછ કિયા ઉસ પર હમારી આંખેં બન્દ હૈં, અગર ગૌસે પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه પર ભી આંખેં બન્દ નહીં હોંગી તો ફિર કિસ પર બન્દ હોંગી !! (મદની મુઝાકરા, 6 રબીઉલ આખિર 1441 હિજરી)

---

(1) આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه હમેશા સે હમ્બલી થે ઔર બાદ કો જબ ઐનુશ્શરીઅતુલ કુબ્રા તક પહુંચ કર મન્સબે "ઈજતિહાદે મુતલક" હાસિલ હુવા, મઝહબે હમ્બલ કો કમઝોર હોતા હુવા દેખ કર ઈસ કે મુતાબિક ફતવા દિયા કિ "હુઝૂર" (ગૌસે પાક) મુહિયુદ્દીન (હૈં) ઔર (ફિક્હે હનફી, શાફેઈ, માલિકી, હમ્બલી) દીને મતીન કે યેહ ચારોં સુતૂન હૈં, લોગોં કી તરફ સે જિસ સુતૂન મેં ઝોફ આતા દેખા ઉસ કી તકવિયત ફરમાઈ.

(ફતાવા રઝવિયા, 26/433)

(2) ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ઘર મેં કુત્તા યા તસ્વીર હો ઉસ મેં રેહમત કે ફરિશ્તે દાખિલ નહીં હોતે.

(بخاری، 2/385، حدیث:3225)(3)اخبار الاخیار، ص11۔

દારુલ ઈફ્તા એહલે સુન્નત

મુફ્તી મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

દારુલ ઈફ્તા એહલે સુન્નત (દાવતે ઈસ્લામી) મુસલમાનોં કી શરઈ રાહનુમાઈ મેં મસરૂફે અમલ હૈ. તેહરીરી, ઝબાની, ફોન ઔર દીગર મીડિયા સે મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક સે હઝારહા મુસલમાન શરઈ મસાઈલ પૂછતે રેહતે હૈં, જિન મેં સે ③ મુન્તખબ ફતાવા ઝૈલ મેં દર્જ કિએ જા રહે હૈં

1 દીવારોં પર લફ્ઝ "યા મુહમ્મદ" લિખના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ ઘરોં ઔર મસાજિદ વગૈરા ઈમારાત કી દીવારોં પર "યા મુહમ્મદ" લિખા હોતા હૈ, ક્યા યેહ શરઅન દુરુસ્ત હૈ ? ઔર અગર પેહલે સે કિસી પેઈન્ટ સે લિખા હો યા તખ્તી વગૈરા લગી હો, તો અબ ઉસ કા ક્યા કિયા જાએ ?

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો "યા મુહમ્મદ" કે અલ્ફાઝ કે સાથ પુકારના, શરઅન દુરુસ્ત નહીં ક્યૂંકિ કુરઆને પાક મેં રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ઈસ તરહ પુકારને સે મન્અ કિયા ગયા હૈ, જૈસે હમ એક દૂસરે કો ઉસ કા નામ લે કર પુકારતે હૈં.

લેહાઝા "યા મુહમ્મદ" કેહને કી બજાએ યા રસૂલલ્લાહ, યા હબીબલ્લાહ, યા નબીય્યલ્લાહ વગૈરા અલ્ફાઝ કે સાથ નિદા કી જાએ ઔર લિખતે વક્ત ભી ઈસી એહતિયાત કો મલ્હૂઝ રખા જાએ ઔર અગર ઘર યા મસ્જિદ વગૈરા કી દીવાર પર "યા મુહમ્મદ" લિખા હો તો ઉસે મિટા કર યા અગર કોઈ તખ્તી લગી હો, તો ઉસે ઉતાર કર "યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم" કી તખ્તી લગાઈ જાએ. ઔર ઉસે લગાને મેં યેહ એહતિયાત ભી કી જાએ કિ ઉસે ઐસી જગહ પર હી લગાયા જાએ, જહાં કિસી કિસ્મ કી બે અદબી કા એહતિમાલ ન હો ઔર બારિશ વગૈરા કા પાની ઉસ તખ્તી સે લગ કર ઝમીન પર ન ગિરે ઔર જહાં યેહ એહતિમાલ મૌજૂદ હો, જૈસે મકાન કી બાહર વાલી દીવાર, કિ જહાં ઈસ મુકદ્દસ તેહરીર પર બારિશ કા પાની લગ કર ઝમીન પર ગિરેગા, તો ઐસી જગહ લગાને સે ઈજતેનાબ (પરહેઝ) કિયા જાએ.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللّٰه عليه واٰله وسلَّم

2 કર્ઝ પર નફ્અ લેના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ મૈં એક કંપની મેં કામ કરતા હૂં. વહાં એક શખ્સ કંપની કો ગોશ્ત સપ્લાઈ કરતા હૈ. ઉસ સે મેરી દુઆ વ સલામ હુઈ, તો ઉસ ને મુઝ સે કહા કિ મૈં પૂરા મહીના કંપની કો ગોશ્ત સપ્લાઈ કરતા હૂં, જિસ કા બિલ કંપની સાથ સાથ દેતી રેહતી હૈ, લેકિન પેમેન્ટ મહીને બાદ મિલતી હૈ, જિસ વજહ સે વોહ મુઝ સે ઈસ તરહ કા એગ્રીમેન્ટ કરના ચાહતા હૈ કિ કંપની સે વોહ બિલ લે કર મુઝે દે દિયા કરેગા ઔર જિતની રકમ બનતી હોગી, મૈં ઉસ કો અપની તરફ સે દે દિયા કરૂંગા ઔર ફિર મહીને બાદ જબ કંપની કી તરફ સે ઉસ કો પેમેન્ટ મિલેગી, તો જિતની રકમ મુઝ સે લી હોગી, વોહ ભી મુઝે વાપસ

કરેગા ઔર સાથ જિતના ગોશ્ત સપ્લાઈ કિયા હોગા, ફી કિલો કે હિસાબ સે દસ રુપિયે મઝીદ મુઝે દેગા. શરઈ રાહનુમાઈ ફરમા દેં કિ યેહ તરીકા દુરુસ્ત હૈ યા નહીં ?

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

પૂછી ગઈ સૂરત મેં બયાન કર્દા તરીકા ખાલિસ સૂદ (બ્યાજ-વ્યાજ) હૈ, લેહાઝા આપ યેહ તરીકા નહીં અપના સકતે, ક્યૂંકિ આપ જો રકમ ઉસ શખ્સ કો દેંગે, ઈસ કી શરઈ હૈસિયત કર્ઝ વાલી હૈ, યાની આપ ઉસ શખ્સ કો કર્ઝ કે તૌર પર રકમ દેંગે ઔર કર્ઝ કા ઉસૂલ યેહ હોતા હૈ કિ જિતની રકમ કર્ઝ દી હો, ઉતની હી વાપસ લી જાતી હૈ. ઈસ સે ઝિયાદા લેના તૈ કિયા જાએ, તો યેહ સૂદ હોતા હૈ, જિસ કા લેના દેના ના જાઈઝ વ હરામ હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

3 ઝિન્દગી મેં હી કિસી નેક કામ કી વસિય્યત કરના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ કુછ લોગ અપની ઝિન્દગી મેં કિસી નેક કામ સે મુતઅલ્લિક વસિય્યત કર જાતે હૈં કિ ઉન કે મરને કે બાદ ઉન કા માલ ફુલાં નેક કામ મસલન : મસ્જિદ મદ્રસે, દીની તાલિબે ઈલ્મ યા કિસી ગરીબ યતીમ કી મદદ મેં ખર્ચ કર દિયા જાએ, પૂછના યેહ હૈ કિ ક્યા ઈસ્લામ હમેં ઈસ ચીઝ કી ઈજાઝત દેતા હૈ કિ હમ અપની ઝિન્દગી મેં હી અપને માલ કે બારે મેં કોઈ વસિય્યત કર જાએં કિ હમારે ફૌત હોને કે બાદ હમારા યેહ માલ કિસી નેક કામ મેં યા સદકએ જારિયા કે તૌર પર ખર્ચ કર દિયા જાએ ? અગર ઈસ્લામ ઈસ કી ઈજાઝત દેતા હૈ તો ઈસ કી મિક્દાર ક્યા હૈ ? યાની કિસ હદ તક હમ અપને માલ સે વસિય્યત કર સકતે હૈં ?

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

ઈસ્લામ અપને માનને વાલોં કી દુન્યા ઓ આખેરત દોનોં જહાં કી મસ્લેહતોં કા ખયાલ રખતા હૈ. ઉન કી દુન્યા ભી સંવારતા હૈ ઔર આખેરત કી દાઈમી ઝિન્દગી બેહતર બનાને કે તરીકે ભી સિખાતા હૈ. ઈસી લિએ કુરઆનો હદીસ મેં બાર હા ઈસ ચીઝ પર ઉભારા ગયા કિ અપની આને વાલી દાઈમી ઝિન્દગી કે લિએ જમ્અ કરો. એક જગહ યૂં સમઝાયા કિ ઈન્સાન કે સિર્ફ તીન હી માલ હૈં : એક જો ખા કર ખત્મ કર દિયા, દૂસરા જો પહન કર પુરાના કર દિયા ઔર તીસરા જો સદકા કર કે આખેરત કે લિએ ઝખીરા કર લિયા. વસિય્યત કી ઈજાઝત દે કર શરીઅત ને આદમી કી બહુત સી જાઈઝ ખ્વાહિશાત ઔર ઉખરવી હાજાત કી તક્મીલ કા ઝરીઆ બનાયા હૈ, ક્યૂંકિ વસિય્યત મેં બાઝ અવકાત ઈન્સાન કિસી દોસ્ત, રિશ્તેદાર કે ફાઈદે કા કોઈ કામ કરતા હૈ, જો ફી નફ્સિહી જાઈઝ વ મુબાહ હૈ ઔર વસિય્યત મેં ખુસૂસન નેકી કે કામોં કી તાકીદ કી જાતી હૈ જૈસે : મસ્જિદ, મદ્રસે, દીન યા ગરીબ-યતીમ કી ખિદમત વગૈરા.

વસિય્યત કરને કા હુક્મ યેહ હૈ કિ અગર ઉસ કે વસિય્યત કરને સે કિ વસિય્યત કા માલ નિકાલ કર બાકી વરસા મેં તક્સીમ કરેંગે, તો વરસા તંગદસ્ત હો જાએંગે, તો બેહતર હૈ કિ વસિય્યત ન કરે વરના ઉસ કે લિએ વસિય્યત કરના મુસ્તહબ, અઝીમ અજ્રો સવાબ કા કામ હૈ ઔર શરઅન ઈસ કી મિક્દાર યેહ હૈ કિ બન્દા અપને માલ મેં સે એક તિહાઈ હિસ્સે કી વસિય્યત કર સકતા હૈ. એક તિહાઈ સે ઝિયાદા કી વસિય્યત મોતબર (ભરોસે કે લાઇક) નહીં હોતી. ઈસી તરહ જો શખ્સ પેહલે સે હી વિરાસત કા હકદાર બન રહા હો, ઉસ કે લિએ કી ગઈ વસિય્યત ભી મોતબર નહીં હોતી, અલબત્તા અગર કિસી શખ્સ ને એક તિહાઈ સે ઝિયાદા કી યા કિસી વારિસ કે લિએ વસિય્યત કી ઔર ઉસ કે ફૌત હોને કે બાદ તમામ વરસા તિહાઈ સે ઝિયાદા યા વારિસ કે લિએ કી ગઈ વસિય્યત નાફિઝ કરને કી ઈજાઝત દે દેં ઔર વોહ સબ ઈજાઝત દેને કે અહલ ભી હોં, તો યેહ વસિય્યતેં ભી કાબિલે અમલ હોંગી.

નોટ : કિસી શખ્સ ને વસિય્યત કી હો યા કરની હો, ઉસ કી મુકમ્મલ માલૂમાત ફરાહમ (Provide) કર કે ખાસ અપને મસ્અલે સે મુતઅલ્લિક રેહનુમાઈ હાસિલ કર સકતા હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

મર્હૂમીન કો તકલીફ ન દેં

મૌલાના મુહમ્મદ ઈમરાન અત્તારી

હઝરતે સદકા બિન સુલૈમાન જાફરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : મેરી જવાની કે દિન થે, નેકિયોં સે દૂરી ઔર ગુનાહોં સે નઝદીકી થી, ઈસી દૌરાન મેરે વાલિદ સાહબ કા ઈન્તેકાલ હો ગયા, (જિસ કે સબબ) મેરે દિલ કી હાલત બદલ ગઈ, મૈં ને અપને ગુનાહોં સે તૌબા કી ઔર નેકિયોં મેં મસરૂફ હો ગયા, (કુછ અર્સે બાદ) ફિર મુઝ સે ગલતિયાં ઔર લગઝિશેં હોને લગીં, મૈં ને અપને મર્હૂમ વાલિદ કો ખ્વાબ મેં દેખા તો ઉન્હોં ને ફરમાયા : ઐ મેરે બેટે ! મૈં તુઝ સે બહુત ખુશ થા ક્યૂંકિ તેરે આમાલ મુઝ પર પેશ કિએ જાતે રહે ઔર વોહ નેક લોગોં કે આમાલ જૈસે હોતે થે, મગર ઈસ મરતબા જબ તેરે આમાલ મુઝ પર પેશ કિએ ગએ તો મુઝે બહુત શરમિન્દગી હુઈ. મુઝે મેરે આસ પાસ કે મુર્દોં મેં રુસ્વા ન કિયા કર ! ઈસ ખ્વાબ કે બાદ હઝરતે સદકા બિન સુલૈમાન જાફરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી ઝિન્દગી મેં ઈન્કિલાબ આ ગયા ઔર ઉન્હોં ને ગુનાહોં સે તૌબા કર કે હમેશા કે લિએ નેકી કે રાસ્તે કો અપના લિયા.[1]

ઐ આશિકાને રસૂલ ! હમેં અપની ઝિન્દગી ઐસે ગુઝારની ચાહિએ કિ બિલા ઈજાઝતે શરઈ ન ઝિન્દા લોગોં કો હમ સે કિસી કિસ્મ કી તકલીફ પહુંચે ઔર ન હી મુર્દોં કો, કિતની ના લાઈકી કી બાત હોગી કિ હમારે આમાલ કી વજહ સે હમારે મુર્દે તકલીફ વ પરેશાની મેં આએં, મઝકૂરા વાકિઆ જહાં હમેં ઈસ બાત કા પતા દે રહા હૈ કિ ઔલાદ કી નેકિયાં વાલિદૈન કો કબ્ર મેં ખુશ કરતી હૈં વહીં હમેં યેહ ભી બતા રહા હૈ કિ ઔલાદ કે ગુનાહોં કી વજહ સે મર્હૂમ વાલિદૈન કબ્ર મેં તકલીફ વ પરેશાની કા શિકાર હોતે હૈં, બલ્કિ અહાદીસે તય્યિબા મેં તો વાલિદૈન કે સાથ સાથ દીગર મર્હૂમીન રિશ્તેદારોં કા ભી તઝકેરા મિલતા હૈ કિ હમ ઝિન્દોં કે બુરે આમાલ ઉન કી ભી રંજીદગી કા સબબ બનતે હૈં. ચુનાન્ચે દો ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મુલાહઝા કીજિએ :

(1) પીર ઔર જુમેરાત કે દિન આમાલ **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં પેશ કિએ જાતે હૈં ઔર જુમ્આ કે દિન અમ્બિયા એ કિરામ (عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام) ઔર આબા ઓ ઉમ્મહાત (યાની બાપોં ઔર માઓં) પર પેશ કિએ જાતે હૈં વોહ ઉન કી નેકિયોં પર ખુશ હોતે હૈં ઔર ઉન કે ચેહરોં કી સફેદી ઔર ચમક મેં ઈઝાફા હોતા હૈ, (ઔર ઉન કે ગુનાહોં કે સબબ ગમગીન હોતે હૈં) પસ તુમ **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) સે ડરતે રહો ઔર (ગુનાહ કર કે) અપને મુર્દોં કો તકલીફ ન પહુંચાઓ.[2] (2) તુમ અપને બુરે આમાલ કે ઝરીએ અપને મુર્દોં કો તકલીફ ન પહુંચાઓ કિ ઉન્હેં તુમ્હારે ફૌતશુદા કરીબી રિશ્તેદારોં પર પેશ કિયા જાતા હૈ.[3] ઈસી વજહ સે સહાબી એ રસૂલ હઝરતે સૈયદના અબૂ દર્દા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه અપને મામૂં હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه કી શહાદત કે બાદ ઈસ તરહ દુઆ કિયા કરતે થે કિ "ઐ **અલ્લાહ** ! મૈં ઐસે અમલ સે તેરી પનાહ માંગતા હૂં જિસ કી વજહ સે (મેરે મામૂં) હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه કો રુસ્વા હોના પડે." જબકિ ઈમામ ગઝાલી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ઈરશાદ ફરમાતે હૈં કિ આપ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه યૂં દુઆ કિયા કરતે થે : "ઐ **અલ્લાહ** ! મૈં હર ઐસે કામ કો કરને સે તેરી પનાહ માંગતા હૂં જિસ કી વજહ સે હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા

નોટ : યેહ મઝમૂન નિગરાને શૂરા કી ગુફ્તગૂ વગૈરા કી મદદ સે તૈયાર કર કે ઉન્હેં ચેક કરવાને કે બાદ પેશ કિયા ગયા હૈ.

رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ کے پاس मुझे रुस्वा होना पड़े.''[4] हज़रते सैयदना सईद बिन जुबैर رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ने हज़रते सैयदना उस्मान बिन अब्दुल्लाह बिन औस رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ को उन की ज़ौजा के मुतअल्लिक नसीहत करते हुवे फ़रमाया : ऐ उस्मान ! ईस के साथ भलाई किया करो क्यूंकि ईस के साथ तुम्हारा जो भी बरताव होगा वोह (तुम्हारे सुसर) हज़रते सैयदना अम्र बिन औस رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ को पहुंचेगा. मैं ने पूछा : क्या ज़िन्दों की खबरें मुर्दों को पहुंचती हैं ? फ़रमाया : हां, हर रिश्ते वाले के पास उस के रिश्तेदारों की खबरें पहुंचती हैं अगर अच्छी हों तो वोह उस से बहुत खुश होते हैं और अगर बुरी हों तो वोह मायूस व ग़मगीन हो जाते हैं.[5] जब ईब्राहीम बिन सालेह बिन अली बिन अब्दुल्लाह बिन अब्बास हाशमी फ़िलिस्तीन के हुक्मरान थे तो उस वक्त उन्हें तबअे ताबेई बुज़ुर्ग हज़रते सैयदना अब्बाद अल ख़व्वास رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ने नसीहत करते हुवे ईरशाद फ़रमाया : मुझे येह बात पहुंची है कि ज़िन्दों के आमाल उन के फ़ौतशुदा रिश्तेदारों पर पेश किअे जाते हैं, लेहाज़ा तुम ग़ौर कर लो कि **अल्लाह** के रसूल صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم की बारगाह में तुम्हारे किस तरह के आमाल पेश किअे जाते हैं. येह सुन कर ईब्राहीम बिन सालेह ईतना रोअे कि उन की दाढ़ी आंसूओं से तर हो गई.[6] मज़ीद भी ज़िन्दों के कुछ काम किताबों में ज़िक्र किअे गअे हैं कि जिन की वजह से मुर्दों को तकलीफ़ व परेशानी होती है, मसलन **अल्लाह** पाक के आखरी नबी صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ने किसी को कब्र पर टेक लगाअे हुवे देखा तो ईरशाद फ़रमाया : لَا تُؤْذِ صَاحِبَ هٰذَا الْقَبْرِ यानी ईस कब्र वाले को ईज़ा न दे.[7] आला हज़रत ईमामे अहले सुन्नत ईमाम अहमद रज़ा खान رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ फ़रमाते हैं : ईस ईज़ा का तजरिबा भी ताबेईने उज़्ज़ाम और दूसरे उलमा अे किराम ने जो साहिबे बसीरत थे कर लिया है (और फ़िर उसी मकाम पर ईमामे अहले सुन्नत ने कब्र पर सर रख कर सोने या उन पर पाउं रखने वग़ैरा के हवाले से चन्द वाकिआत भी नक्ल फ़रमाअे हैं कि जिन से साबित होता है कि ईन कामों की वजह से मुर्दे को तकलीफ़ होती है)[8] आप رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ फ़रमाते हैं : उम्मुल मोमिनीन सिद्दीका رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا ने तो मैयत के कन्धी करने से मन्अ फ़रमाया कि उसे तकलीफ़ होगी.[9] हज़रते अल्लामा अब्दुल मुस्तफ़ा आज़मी رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ लिखते हैं : येह मुत्तफ़िका मस्अला है कि जिन जिन चीज़ों से ज़िन्दों को तकलीफ़ और ईज़ा पहुंचती है उन उन चीज़ों से मुर्दों को भी तकलीफ़ और ईज़ा पहुंचती है लेहाज़ा कब्रों पर पेशाब, पाखाना करना या कोई गन्दी चीज़ डालना या कब्रों को तोड़ फ़ोड़ कर मिस्मार कर देना या कब्रों को रौंदना या कब्रों पर मकान बनाना या कब्रों पर बैठना या लेटना चूंकि ईन बातों से मुर्दों को तकलीफ़ और ईज़ा पहुंचती है ईस लिअे येह सब काम ममनूअ व ना जाईज़ हैं. मुसलमानों पर लाज़िम है कि मुसलमानों के कब्रस्तानों का एहतिराम करें और हर उन बातों से परहेज़ रखें जिन से कब्रों की तौहीन और कब्रों को ईज़ा पहुंचती है.[10] यूंही मैयत को सर्दखाने में न रखा जाअे कि ईस से उसे तकलीफ़ होती है.[11] मेडीकल के तलबा का सीखने के लिअे ईन्सानी लाशों पर तजरिबात करना ना जाईज़ व हराम और गुनाह है क्यूंकि येह मैयत को तकलीफ़ देना है.[12] मेरी तमाम आशिकाने रसूल से **फ़रियाद** है ! कि अपनी ज़िन्दगी का अन्दाज़ ऐसा रखिअे कि आप के किसी भी कौल व फ़ेल की वजह से न ज़िन्दा लोग तकलीफ़ व परेशानी का शिकार हों और न ही मुर्दों को तकलीफ़, परेशानी और पशेमानी का सामना करना पड़े,

उलमा फ़रमाते हैं : मुसलमान ज़िन्दा व मुर्दा की ईज़्ज़त बराबर है, उन्हें तकलीफ़ देना हराम.[13]

ख़ुदाया न तकलीफ़ का मैं बाईस बनूं
तेरी जन्नतों का मैं वारिस बनूं

अल्लाह पाक हमें अमल की सआदत नसीब फ़रमाअे. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

---

(1) عیون الحکایات، ص401 (2) نوادر الاصول، 1/671، حدیث:925، التیسیر بشرح الجامع الصغیر، 1/450 (3) موسوعۃ ابن ابی الدنیا، کتاب المنامات، 3/14، حدیث:2 (4) الزھد لابن المبارک، ص42، حدیث:165، احیاء العلوم، 5/252 (5) الزھد لابن مبارک، ص151، حدیث:447 (6) حلیۃ الاولیاء، 10/19، رقم: 14345 (7) مسند احمد، 39/476 (8) فتاوی رضویہ، 9/435 (9) فتاوی رضویہ، 9/164 (10) جہنم کے خطرات، ص148 (11) ماہنامہ فیضان مدینہ، ربیع الآخر 1440ھ جنوری/دسمبر 2018ء، ص12 (12) ماہنامہ فیضان مدینہ، جمادی الاُخریٰ 1442ھ/فروری 2021ء، ص12 (13) فتاوی رضویہ، 9/453۔

શહેં સદ્રે સદારત પે લાખોં સલામ

મૌલાના કાશિફ શેહઝાદ અત્તારી મદની

સરકારે દો આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી એક અઝીમુશ્શાન ફઝીલત યેહ હૈ કિ ચાર મરતબા આપ કા શક્કે સદ્ર હુવા.[1] યાની હઝરતે સૈયદના જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને મુબારક સીને કો ચાક કર કે મુકદ્દસ દિલ બાહર નિકાલા, સોને કે તશ્ત મેં આબે ઝમઝમ સે ગુસ્લ દિયા ઔર નૂરો હિક્મત સે ભર કર ઉસ કી જગહ વાપસ રખ દિયા.[2]

પેહલી બાર શક્કે સદ્ર : હઝરતે સૈયદના અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْه સે રિવાયત હૈ : રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم બચ્ચોં કે સાથ મૌજૂદ થે કિ જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام આએ, આપ કો પકળ કર લિટાયા, સીના ચીર કર ઉસ મેં સે દિલ નિકાલા ઔર દિલ મેં સે જમા હુવા ખૂન (ખૂન કા લોથળા) નિકાલ કર કહા : هٰذَا حَظُّ الشَّيْطَانِ مِنْكَ આપ કે અન્દર યેહ શૈતાન કા હિસ્સા થા.[3] ઈસ કે બાદ જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને મુબારક દિલ કો સોને કે તશ્ત મેં આબે ઝમઝમ સે ધોયા ઔર સી કર દોબારા ઈસ કી જગહ રખ દિયા. (યેહ મન્ઝર દેખ કર) બચ્ચે દૌળ કર હુઝૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી રિઝાઈ વાલિદા (હઝરતે હલીમા સાદિયા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا) કે પાસ પહુંચે ઔર કહા : મુહમ્મદ (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) કો કત્લ કર દિયા ગયા હૈ. યેહ સુન કર લોગ જલ્દી જલ્દી આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે પાસ પહુંચે તો દેખા કિ (મુબારક ચેહરે કા) રંગ બદલા હુવા થા. હઝરતે સૈયદના અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْه કા બયાન હૈ કિ મૈં મુબારક સીને પર ઉસ સિલાઈ કે નિશાન દેખા કરતા થા.[4]

ગઝાલિએ ઝમાં અલ્લામા સૈયદ અહમદ સઈદ કાઝમી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ઈસ રિવાયત કે તહત ફરમાતે હૈં : ઈસ હદીસ સે માલૂમ હુવા કિ શક્કે સદ્ર મુબારક કે મુતઅલ્લિક રૂહાની, કશ્ફી, મનામી (યાની રૂહાની તૌર પર યા ખ્વાબ મેં હોને) વગૈરા કી તમામ તાવીલાત કત્અન બાતિલ હૈં બલ્કિ યેહ શક્ક ઔર ચાક કિયા જાના હિસ્સી, હકીકી ઔર અમ્રે વાકેઈ હૈ ક્યૂંકિ સીનએ અક્દસ મેં સૂઈ સે સીએ જાને કા નિશાન ચમકતા હુવા નઝર આતા થા.[5]

દૂસરી બાર શક્કે સદ્ર : ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ : મૈં દસ સાલ કી ઉમ્ર મેં સેહરા મેં જા રહા થા કિ અચાનક મૈં ને અપને સર કે ઊપર દો આદમિયોં (યાની જિબ્રાઈલ વ મીકાઈલ عليهما السّلام) કો દેખા, એક ને દૂસરે સે પૂછા : ક્યા યેહી હૈં ? દૂસરે ને જવાબ દિયા : હાં. ઈન દોનોં ને મુઝે પકળ કર લિટાયા ઔર મેરે પેટ કો ચાક કર દિયા, જિબ્રાઈલ સોને કે એક તશ્ત મેં પાની લા રહે થે જબ કિ મીકાઈલ મેરા પેટ ધો રહે થે. ફિર ઉન મેં સે એક ને દૂસરે સે કહા : ઈન કા સીના ચાક કરો. મૈં ને દેખા કિ મેરા સીના ચાક હો ચુકા હૈ લેકિન મુઝે દર્દ મેહસૂસ નહીં હુવા. અબ ઉસ ફરિશ્તે ને કહા : ઈન કા દિલ ચીરો ઔર ઈસ મેં સે કીના ઔર હસદ નિકાલ દો. મેરા દિલ ચીરા ગયા ઔર ઉસ મેં સે ખૂન કે લોથળે જૈસી ચીઝ નિકાલ કર ફેંક દી ગઈ. ફિર ઉસ

ફરિશ્તે ને કહા : ઈન કે દિલ મેં શફકત ઔર રેહમત દાખિલ કર દો. દૂસરે ફરિશ્તે ને મેરે સીને મેં ચાંદી જૈસી કોઈ ચીઝ દાખિલ કી ઔર અપને પાસ સે કોઈ પિસી હુઈ ચીઝ નિકાલ કર ઉસ પર છિળક દી, ફિર મેરે પાઉં કા અંગૂઠા હિલા કર કહા : આપ તશરીફ લે જાઈએ. જબ મૈં વહાં સે વાપસ આયા તો મેરે દિલ મેં છોટોં પર શફકત ઔર બળોં કી ઈઝ્ઝત સમા ચુકી થી.(6)

ભરે ઈસ મેં અસરારો ઈલ્મે દો આલમ
કુશાદા કિયા હક ને સીના તુમ્હારા (7)

તીસરી બાર શક્કે સદ્ર : રેહમતે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મન્નત માની કિ એક મહીને ગારે હિરા મેં હઝરતે ખદીજતુલ કુબ્રા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કે હમરાહ એતિકાફ કરેંગે, ઈત્તેફાક સે યેહ રમઝાન કા મહીના થા. (ઈસ દૌરાન) એક રાત આપ (ગાર સે) બાહર નિકલે તો اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ કી આવાઝ સુની. આપ ને ગુમાન ફરમાયા કિ યેહ કિસી જિન્ન કી આવાઝ હૈ ઔર જલ્દી સે હઝરતે ખદીજતુલ કુબ્રા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કે પાસ તશરીફ લે ગએ. ઉમ્મુલ મોમિનીન ને આપ કો ચાદર ઓઢા કર પૂછા : ઐ ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ ! ક્યા બાત હૈ ? ઈરશાદ ફરમાયા : મૈં ને اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ કી આવાઝ સુની ઔર મેરે ખયાલ સે યેહ કોઈ જિન્ન હૈ. ઉમ્મુલ મોમિનીન ને અર્ઝ કી : ઐ ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ ! આપ કો ખુશ ખબરી હો, સલામ તો અચ્છી ચીઝ હૈ. ઈસ કે બાદ નબિય્યે મુકર્રમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم એક દફ્આ બાહર તશરીફ લાએ તો દેખા કિ જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ધૂપ મેં મૌજૂદ હૈં, ઉન કા એક બાઝૂ મશરિક મેં ઔર દૂસરા મગરિબ મેં હૈ. ઈસ મૌકેઅ પર જિબ્રીલે અમીન ને હુઝૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે કુછ ગુફ્તગૂ કી ઔર દોબારા મુલાકાત કા વાદા કર કે ચલે ગએ. આપ عَلَيْهِ السَّلَام બતાએ હુવે દિન પહુંચે તો જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને આને મેં તાખીર કર દી, જબ આપ ને વાપસી કા ઈરાદા કિયા તો અચાનક દેખા કિ જિબ્રાઈલ ઔર મીકાઈલ عليهما السّلام મૌજૂદ હૈં ઔર ઈન દોનોં ને આસ્માન કે કિનારે કો ભર દિયા હૈ. મીકાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام આસ્માનો ઝમીન કે દરમિયાન રહે જબ કિ જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام ને નીચે ઉતર કર નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ગુદ્દી કે બલ લિટા દિયા, ફિર (મુબારક સીને કો ચાક કર કે) મુકદ્દસ દિલ નિકાલા ઔર ઉસ મેં સે જો **અલ્લાહ** પાક ને ચાહા વોહ બાહર નિકાલા. ઈસ કે બાદ નૂરાની દિલ કો સોને કે તશ્ત મેં આબે ઝમઝમ સે ધોયા, ફિર ઈસે ઉસ કી જગહ વાપસ રખ કર સી દિયા ઔર ઝખ્મ બન્દ કર દિયા. ઈસ કે બાદ જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને રેહમતે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો પેટ કે બલ લિટા કર મુબારક પુશ્ત પર મોહર લગાઈ યહાં તક કિ ઈસ કા અસર આપ ને અપને દિલ મેં મેહસૂસ કિયા, ફિર આપ કો સૂરએ અલક કી ઈબ્તિદાઈ પાંચ આયાત પઢાઈ. યહાં સો વાપસ આતે હુવે **અલ્લાહ** કે મેહબૂબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જિસ પત્થર યા દરખ્ત કે પાસ સે ગુઝરતે વોહ આપ કી ખિદમત મેં સલામ પેશ કરતે યહાં તક કિ જબ ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરતે બીબી ખદીજતુલ કુબ્રા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કે પાસ પહુંચે તો ઉન્હોં ને ભી અર્ઝ કી : اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله (8)

ચૌથી બાર શક્કે સદ્ર : મેરાજ કી રાત રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હતીમે કાબા મેં આરામ ફરમા રહે થે કિ તીન ફરિશ્તે હાઝિર હુવે ઔર આપ કો ઉઠા કર ઝમઝમ શરીફ કે કુંવેં કે પાસ લે આએ. ઈન તીનોં મેં સે જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને સરકારે દો આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ગલે સે લે કર મુબારક સીને તક જિસ્મ કો ચાક કિયા ઔર (મુબારક દિલ બાહર નિકાલ કર) આબે ઝમઝમ સે ધોયા, ફિર સોને કા એક થાલ લાયા ગયા જિસ મેં ઈમાન ઔર હિક્મત સે ભરા હુવા સોને કા એક બરતન મૌજૂદ થા, ઉસ (બરતન મેં મૌજૂદ ઈલ્મો હિક્મત) સે મુબારક દિલ કો ભર કર સી દિયા ઔર ફિર સીને કો બરાબર કર દિયા.(9)

શક્કે સદ્ર કી હિક્મતેં : **અલ્લાહ** કરીમ કા ફરમાને અઝીમ હૈ : ﴿اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન : ક્યા હમ ને તુમ્હારી ખાતિર તુમ્હારા સીના કુશાદા ન કર દિયા ? (10)

હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ઈસ આયત કે તહત ફરમાતે હૈં : સીના કુશાદા કરને સે મુરાદ યા સીના ચાક કરના હૈ યા સીના ખોલના યા વસીઅ ફરમાના. અગર પેહલે માના (યાની સીના ચાક કરના) મુરાદ હોં તો ખયાલ રહે કિ હુઝૂર (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) કા સીનએ મુબારક 3 યા 4 બાર ચાક કર કે કલ્બે મુબારક ધોયા ગયા. અવ્વલ : બીબી હલીમા દાઈ કે યહાં તાકિ દિલ મેં ખેલ કૂદ કી રગબત ન હો, ફિર શુરૂએ શબાબ (યાની જવાની કે આગાઝ) મેં તાકિ જવાની કી ગફ્લત ન આને પાએ, ફિર અતા એ નબુવ્વત કે કરીબ તાકિ દિલ બારે નબુવ્વત કો બરદાશ્ત કર સકે, ફિર મેરાજ કી રાત તાકિ આલમે મલકૂત કે નઝારે ઔર દીદારે ઈલાહી કા તહમ્મુલ હો સકે, યેહ ઝાહિરી શર્હે સદ્ર હૈ.(11)

كُشادا કર દિયા **અલ્લાહ** ને સીના મુહમ્મદ કા [12]

صَدْرَكَ اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ سی یُوں آواز آتی ہے

સોને કે તશ્ત કે ઈસ્તેમાલ કી હિક્મતેં : શારેહે બુખારી ઈમામ બદરુદ્દીન મહમૂદ બિન અહમદ ઐની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને શક્કે સદ્ર કે મૌકેઅ પર કલ્બે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો સોને કે તશ્ત મેં રખને કી ચન્દ ઈમાન અફરોઝ હિક્મતેં બયાન ફરમાઈ હૈં જિન્હેં કદ્રે તરમીમ ઔર તસ્હીલ વ ઈઝાફે કે સાથ પેશ કિયા જાતા હૈ : 1 સોના તમામ ધાતોં મેં સબ સે આલા ઓ અફઝલ ધાત હૈ જબ કિ કલ્બે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم તમામ દિલોં મેં સબ સે અફઝલ દિલ હૈ 2 સોને મેં કઈ ઐસી ખૂબિયાં હૈં જો કિસી ઔર ધાત મેં નહીં, યૂંહી કલ્બે મુબારક કો ભી બેશુમાર ઐસે ફઝાઇલ હાસિલ હૈં જો કિસી ઔર મખ્લૂક કે હિસ્સે મેં નહીં આએ 3 સોને કો ન આગ ખાતી હૈ, ન મિટ્ટી બોસીદા કરતી હૈ ઔર ન ઈસે ઝંગ લગતા હૈ. કલ્બે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો કિસી કિસ્મ કે ગુનાહ વ માસિયત કા ઝંગ નહીં લગતા, મિટ્ટી ઔર આગ નહીં ખા સકતી 4 સોના તમામ જવાહિરાત મેં સબ સે વઝની હૈ, સોને કે તશ્ત સે વહી કે વઝન ઔર બોઝ કી તરફ ઈશારા હૈ.[13]

કલ્બે અક્દસ કો ધોને કી હિક્મત : ગઝાલી એ ઝમાં અલ્લામા સૈયદ અહમદ સઈદ કાઝમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه લિખતે હૈં : કલ્બે અત્હર કા ઝમઝમ સે ધોયા જાના કિસી આલાઈશ (ગન્દગી) કી વજહ સે ન થા ક્યૂંકિ હુઝૂર સૈયદે આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સૈયદુત્તય્યિબીન વત્તાહિરીન (યાની સાફ સુથરે લોગોં કે સરદાર) હૈં, ઐસે તય્યિબો તાહિર કિ વિલાદતે બા સઆદત કે બાદ ભી હુઝૂર સૈયદે આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ગુસ્લ નહીં દિયા ગયા. લેહાઝા કલ્બે અક્દસ કા ઝમઝમ સે ધોયા જાના મહઝ ઈસ હિક્મત પર મબ્ની થા કિ ઝમઝમ કે પાની કો વોહ શરફ બખ્શા જાએ જો દુન્યા કે કિસી પાની કો હાસિલ નહીં, બલ્કિ કલ્બે અત્હર કે સાથ માએ ઝમઝમ કો મસ (Touch) ફરમા કર વોહ ફઝીલત અતા ફરમાઈ ગઈ જો કૌસરો તસ્નીમ કે પાની કો ભી હાસિલ નહીં.[14]

કલ્બે મુબારક મેં આંખેં ઔર કાન : હઝરતે જિબ્રીલે અમીન عَلَيْهِ السَّلَام ને (પેહલી બાર) મુબારક દિલ કો શક કરને કે બાદ જબ આબે ઝમઝમ સે ધોયા તો ફરમાને લગે : قَلْبٌ سَدِيْدٌ فِيْهِ عَيْنَانِ تُبْصِرَانِ وَاُذُنَانِ تَسْمَعَانِ યાની મુબારક દિલ હર કિસ્મ કી કજી (ટેઢે પન) સે પાક ઔર બે ઐબ હૈ, ઈસ મેં દો આંખેં હૈં જો દેખતી હૈં ઔર દો કાન હૈં જો સુનતે હૈં.[15]

શક્કે સદ્ર સે હયાતુન્નબી કા સુબૂત : આમ તૌર પર રૂહ કે બગૈર જિસ્મ મેં ઝિન્દગી નહીં હોતી લેકિન અમ્બિયા એ કિરામ عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કે મુકદ્દસ જિસ્મ, રૂહ કબ્ઝ કિએ જાને કે બાદ ભી ઝિન્દા રેહતે હૈં. ઇન્સાન કા દિલ રૂહ કા ઠિકાના હૈ લેહાઝા જબ કિસી ઇન્સાન કા દિલ ઉસ કે સીને સે બાહર નિકાલ લિયા જાએ તો વોહ ઝિન્દા નહીં રેહતા લેકિન રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા મુબારક દિલ સીનએ અક્દસ સે બાહર નિકાલા ગયા, ઉસે ચીરા ગયા ઔર વોહ મુન્જમિદ (જમા હુવા) ખૂન જો જિસ્માની એતિબાર સે દિલ કે લિએ બુન્યાદી હૈસિય્યત રખતા હૈ સાફ કર દિયા ગયા, ઈસ કે બા વુજૂદ ભી રેહમતે આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم બ દસ્તૂર ઝિન્દા રહે. યેહ ઈસ બાત કી રૌશન દલીલ હૈ કિ રૂહે મુબારક કબ્ઝ હોને કે બાદ ભી **અલ્લાહ** કે મેહબૂબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ઝિન્દા હૈં ક્યૂંકિ જિસ કા દિલ બદન સે બાહર હો ઔર વોહ ફિર ભી ઝિન્દા રહે, અગર ઉસ કી રૂહ કબ્ઝ હો કર બાહર હો જાએ તો વોહ કબ મુર્દા હો સકતા હૈ.[16]

ઐ હમારે પ્યારે **અલ્લાહ** પાક ! કલ્બે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે તુફૈલ હમારે દિલોં કો ઈમાન પર સાબિત કદમી અતા ફરમા.

رفعے ذِکرے جلالت پے ہزاراں درود
شہرِ صدرے سدارت پے لاکھوں سلام [17]

---

(1) كشف الغمہ، 2/53، زرقانی علی المواهب، 7/191 (2) صراط الجنان، 10/739 (3) યાની આપ કી ઝાતે મુકદ્દસા મેં શૈતાન કા કોઈ હિસ્સા હોતા તો યેહી ખૂન કા લોથળા હો સકતા થા, મગર જબ યેહ ભી ન રહા તો અબ મુમકિન હી નહીં કિ ઝાતે મુકદ્દસા સે શૈતાન કા કોઈ તઅલ્લુક કિસી તરહ સે હો સકે. (نسیم الریاض، 3/38 مفهوماً، مقالاتِ کاظمی، 1/159) (4) مسلم، ص88، حدیث:413 (5) مقالاتِ کاظمی، 1/209 (6) دلائل النبوۃ لابی نعیم، ص128، رقم: 166 (7) قبالۂ بخشش، ص30 (8) مسند ابو داؤد طیالسی، ص215، حدیث:1539، دلائل النبوۃ لابی نعیم، ص125، رقم:163 (9) بخاری، 4/580، حدیث:7517 (10) پ30، اَلَم نَشْرَحْ 1: (11) نورالعرفان زیرِ آیتِ مذکور، نسیم الریاض، 3/70 مفهوماً (12) قبالۂ بخشش، ص53 (13) عمدۃ القاری، 11/600 (14) مقالاتِ کاظمی، 1/85 (15) فتح الباری، 14/407 (16) مقالاتِ کاظمی، 1/159 تسہیلاً (17) حدائقِ بخشش، ص304۔

બુઝુર્ગાને દીન કે મુબારક ફરામીન

The Blessed quotes of the pious predecessors

મૌલાના અબ્દુલ્લાહ નઈમ અત્તારી મદની

બાતોં સે ખુશ્બૂ આએ

મહબ્બત કી અલામત

મહબ્બત કી અલામત યેહ હૈ કિ ફરમાં બરદાર રેહતે હુવે ઈસ બાત સે ડરતે રહો કિ મેહબૂબ તુમ્હેં દોસ્તી સે જુદા ન કરે. (ઈરશાદે ખ્વાજા ગરીબ નવાઝ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه) (અખ્બારુલ અખ્યાર, સ. 23)

દિલ ન દુખાના

જહાં ભી જાઓ કિસી કા દિલ ન દુખાના, જહાં ભી જાઓ મુર્દોં કી તરહ રેહના (યાની કિસી કી અઝિય્યત કા બાઈસ ન બનના)

(ઈરશાદે ખ્વાજા બખ્તિયાર કાકી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه)

(અખ્બારુલ અખ્યાર, સ. 26)

હસબ નસબ પર ફખ્ર કરના

અક્સર લોગ અપને નસબ પર ફખ્ર કરતે હૈં, ગોયા કિ કિયામત કા ઉન્હેં કુછ ડર નહીં હોતા ઔર વોહ યેહ નહીં જાનતે કિ આમાલે સાલેહા કે બગૈર કોઈ ચારા નહીં. સાલિક કો ચાહિએ કિ અપને હસબ નસબ પર ફખ્ર કરને કે બજાએ યાદે ઈલાહી મેં મશ્ગૂલ રહે.

(ઈરશાદે ખ્વાજા શમ્સુદ્દીન સિયાલવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه)

(ફૈઝાને શમ્સુલ આરિફીન, સ. 70)

અહમદ રઝા કા વાઝા ગુલિસ્તાં હૈ આજ ભી

તક્લીદ કી અહમ્મિય્યત

ચારોં ઈમામોં સે પેહલે ઔર બાદ હમેશા તક્લીદ હુવા કરતી થી ઔર હોતી હૈ, ચારોં મઝહબ કા ઈત્તેબાઅ બિઐનિહી ઈત્તેબાએ સહાબા હૈ કિ યેહ મઝાહિબ ઈન્હીં સે માખૂઝ (નિકલે) હૈં ઔર ઈન કી ઈત્તેબાઅ સે ન મુમાનઅત થી ન હૈ. (اظهار الحق الجلی، ص75)

ઉલ્ફત વ મુવાનસત કા સબબ

જો અમ્ર જિસ તરહ જિસ કૌમ મેં રાઈજ ઔર ઈન કે નઝદીક ઉલ્ફતો મુવાનસત ઔર ઉસ કી ઝિયાદત પર દલીલ હો વોહ ઐન મક્સૂદે શરઅ હોગા જબ તક બિલ ખુસૂસ ઉસ મેં કોઈ નહી વારિદ ન હો (મનાઈ ન આઈ હો). (ફતાવા રઝવિયા, 22/306)

અત્તાર કા ચમન, કિતના પ્યારા ચમન!

માર ધાળ સે નફરત

ઈન્તેકામન માર ધાળ કરના "ઈલ્યાસ કાદરી" કી ડિક્ષનરી મેં નહીં હૈ.

(મદની મુઝાકરા, 6 શાબાનુલ મુઅઝ્ઝમ 1442 હિજરી)

તલબા કી અહમ્મિય્યત

"તલબા" મુલ્ક કા અહમ "સરમાયા" હોતે હૈં ઔર યેહ મુલ્ક કી તક્દીર બદલ સકતે હૈં.

(મદની મુઝાકરા, 10 રમઝાનુલ મુબારક 1442 હિજરી)

અમલ સે નેકી કી દાવત

મુબલ્લિગ કા હર ફેલ નેકી કી દાવત દેને વાલા હોના ચાહિએ.

(મદની મુઝાકરા, 11 રમઝાનુલ મુબારક 1442 હિજરી)

(કિસ્ત : 11)

અજ્જ કે અમ્બાર

મૌલાના અબુન્નૂર રાશિદ અલી અત્તારી મદની

ગુઝશતા સે પૈવસ્તા (પિછલે અંક સે જારી).....

(22) ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ :

اَنَا اَعْظَمُكُمْ اَجْرًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لِاَنِّيْ اَجْرِيْ، وَمِثْلَ اَجْرِ مَنِ اتَّبَعَنِيْ

તર્જમા : મૈં કિયામત કે દિન અજ્જ કે લેહાઝ સે તુમ સબ સે બળા હૂં, ક્યૂંકિ મેરે લિએ મેરા ઔર જો ભી મેરી ઇત્તેબાઅ કરેગા ઉન સબ કા અજ્જ હૈ.(1)

હુઝૂર નબિય્યે રેહમત, ખાતિમે નબુવ્વત જનાબે મુહમ્મદ મુસ્તફા, અહમદે મુજતબા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે અજ્રો સવાબ, મકામો મર્તબે, અઝમતો રિફઅત કા કોઈ અન્દાઝા તો કિયા હી નહીં જા સકતા. જિન્હોં ને આપ કી શાન ઔર રિફઅતે મન્ઝિલત પર લિખના ચાહા તો ક્યા લિખા :

ઈમામ યાફેઈ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : સારી કાએનાત મેં નબિય્યે પાક صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઔસાફો કમાલાત કા ચર્ચા હૈ ઔર અગર સારી દુન્યા ઈન ઔસાફો કમાલાત કો શુમાર કરને કે લિએ જમ્અ હો જાએ તો ઈન કે શુમાર કર્દા ઔસાફ ઐસે હી હૈં જૈસે સમુન્દર કે સામને એક કતરા.(2)

આપ કી શાનો અઝમત કો જિન્હોં ને બયાન કિયા બિલ આખિર યેહી કહા :

ઝિન્દગિયાં ખત્મ હુઈ ઔર કલમ ટૂટ ગએ
તેરે ઔસાફ કા ઈક બાબ ભી પૂરા ન હુવા

કોઈ ઇશ્કો મસ્તી મેં ડૂબા લિખતા રહા, લિખતા રહા, થક કર ફિર યેહી કહા :

લેકિન રઝા ને ખત્મે સુખન ઈસ પે કર દિયા
ખાલિક કા બન્દા, ખલ્ક કા આકા કહૂં તુઝે

કિસી ને અપની બેબસી કા એતેરાફ યૂં ભી કિયા :

يَا صَاحِبَ الْجَمَال وَيَا سَيِّدَ الْبَشَر
مِن وَّجْهِكَ الْمُنِيْرِ لَقَدْ نُوِّرَ الْقَمَر
لَا يُمْكِنُ الثَّنَاءُ كَمَا كَانَ حَقُّهٗ
بعد از خدا بزرگ توئی قصہ مختصر

તર્જમા : ઐ હુસ્નો જમાલ વાલે, ઐ ઇન્સાનોં કે સરદાર આપ કે રુખે અન્વર સે તો ચાંદ ભી મુનવ્વર હૈ, આપ કી સના કા હક અદા કરના તો મુમકિન હી નહીં, કિસ્સા મુખ્તસર યેહ કિ ખુદા કે બાદ આપ હી સબ સે મુઅઝ્ઝઝ વ બુઝુર્ગ હૈં.

ઉપર મઝકૂર હદીસે પાક મેં ઝિક્ર હુવા કિ રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સબ સે ઝિયાદા અજ્જ વાલે હૈં, ઈસ કી તૌઝીહ કુછ યૂં હૈ કિ સવાબ બ માના કુર્બ (નઝદીકી) વ મારિફતે ઈલાહી જબ કિ અજ્જ બ માના બદલા ઔર નેકિયોં કી તાદાદ હૈ.

ઈસ માના કી વઝાહત બહારે શરીઅત સે હોતી હૈ, સદરુશ્શરીઆ મુફ્તી અમજદ અલી આઝમી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને જનાબે સિદ્દીકે અકબર ઔર હઝરતે ઉમર ફારૂકે આઝમ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا કી અફઝલિય્યત કે બારે મેં અકીદએ ઈસ્લામ બયાન કરતે હુવે લિખા, જિસ કા ખુલાસા યેહ હૈ :

અમ્બિયા ઓ મુર્સલીન કે બાદ તમામ મખ્લૂકાતે ઈલાહી મેં સે સબ સે અફઝલ સિદ્દીકે અકબર હૈં, ફિર ઉમર ફારૂકે આઝમ, ફિર ઉસ્માને ગની ઔર ફિર મૌલા અલી رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُم, અફઝલ કે માના યેહ હૈં કિ **અલ્લાહ** કરીમ કે યહાં ઝિયાદા ઈઝઝતો મન્ઝિલત વાલા હો, ઈસી કો કસરતે સવાબ સે ભી તાબીર કરતે હૈં, ઈસે કસરતે અજ્જ નહીં કેહતે, ક્યૂંકિ કભી ઐસા ભી હોતા હૈ કિ અફઝલ સે ઝિયાદા મફઝૂલ કો અજ્જ મિલ જાતા હૈ, જૈસા કિ હદીસે પાક મેં

સૈયદના ઈમામ મેહદી કે સાથિયોં કી નિસ્બત આયા કિ ઉન મેં એક કે લિએ પચાસ કા અજ્ર હૈ, સહાબા ને અર્ઝ કી : ઉન મેં કે પચાસ કા યા હમ મેં કે ? ફરમાયા : બલ્કિ તુમ મેં કે.[3]

તો અજ્ર (યાની નેકિયોં કી તાદાદ) ઉન કે લિએ ઝિયાદા હૈ, મગર અફ્ઝલિય્યત મેં વોહ ઝિયાદા હોના તો બહુત દૂર કી બાત સહાબા એ કિરામ કે બરાબર ભી નહીં હો સકતે, કહાં ઈમામ મેહદી કી રફાકત ઔર કહાં હુઝૂર સૈયદે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી સહાબિય્યત ! ઈસ કી મિસાલ બિલા તશબીહ યૂં સમઝિએ કિ સુલ્તાન ને કિસી મુહિમ પર વઝીર ઔર બાઝ દીગર અફ્સરોં કો ભેજા, ઉસ કી ફત્હ પર હર અફ્સર કો લાખ લાખ રૂપિયે ઈન્આમ દિએ ઔર વઝીર સે ખાલી રિઝામન્દી ઔર ખુશી કા ઈઝહાર કિયા, તો ઈન્આમ યાની બદલા અગર્ચે દૂસરે અફ્સરોં કો ઝાઈદ મિલા, મગર કહાં વોહ ઔર કહાં વઝીરે આઝમ કા એઝાઝ ?[4]

બહારે શરીઅત કે ઈસ કલામ સે વાઝેહ હોતા હૈ કિ સવાબ ઔર અજ્ર દોનોં અલગ અલગ ચીઝેં હૈં.

હમેં યેહ માલૂમ યા પતા હોના તો બહુત દૂર કી બાત હમેં તો ઈસ બાત કા યકીન હૈ ઔર ઈસ પર ઈમાન હૈ કિ રસૂલે મુકર્રમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા સવાબ, મારેફત, કુર્બે ઈલાહી, રિફ્અતો મન્ઝિલત સબ કુછ સારી કાએનાત સે ઝિયાદા ઔર આલા ઓ અર્ફઅ હૈ.

અબ હદીસે પાક કે અમલી પેહલૂ કો દેખને કે લિએ ઈસ પર ગૌર કીજિએ કિ જો ભી રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઈત્તેબાઅ કરેગા ઉસે ખુદ કો તો અજ્ર મિલેગા હી ઉસ કે ઈસ અમલ કા અજ્ર રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં ભી જાએગા.

હકીકત તો યેહ હૈ કિ હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે પેહલે ભી કાએનાત મેં જો કોઈ ભી આયા, જિસે ભી હિદાયત મિલી, જિસ ને ભી બારગાહે ઈલાહી સે પરવાનએ રિઝા વ ખુશનૂદી વ નજાત પાયા સબ હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હી કે સદકે વ વસીલે સે પાયા જબ કિ અગર હમ રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે દુન્યા મેં તશરીફ આવરી સે અબ તક કે ઝમાને કા ખાકા ઝેહન મેં લાએં તો હઝારોં યા લાખોં નહીં બલ્કિ લા તાદાદ હસનાત (યાની નેકિયાં) હૈં જો ઉમ્મત બજા લાઈ ઔર ઈન કા અજ્ર યકીનન રસૂલે ઝીશાન صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં પેશ હોતા હૈ. ઈન નેકિયોં મેં સે અગર હમ સિર્ફ મસાજિદ હી કી બાત કરેં તો શુમાર કરીબ બ મુહાલ હૈ.

ઈસ વક્ત દુન્યા ભર મેં કિતની મસાજિદ હૈં, ઈન મેં પંજ વક્તા હોને વાલે અઝાનો ઈકામત, બા જમાઅત નમાઝેં, ખુતબાતે જુમ્આ, નવાફિલ કા એહતેમામ, તિલાવતે કુરઆને કરીમ, દુરૂદો તસ્બીહ, વાઝો નસીહત કી મજાલિસ, એતિકાફે સુન્નતો નફ્લ ઔર દીગર કસીર હસનાત ઐસી હૈં જો રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઈત્તેબાઅ મેં મસાજિદ મેં જારી હૈં યકીનન ઈન સબ નેકિયોં કે આમિલીન કે સાથ સાથ ઈન કા અજ્ર રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં પેશ હોતા હૈ.

અબ દુન્યા મેં મૌજૂદ મસાજિદ કી તાદાદ કા અન્દાઝા લગાઇએ ચુનાન્ચે 2019 કી એક રિપોર્ટ કે મુતાબિક દુન્યા ભર મેં 3.8 મિલિયન યાની 38 લાખ સે ઝિયાદા મસાજિદ હૈં ઔર યેહ વોહ રેકૉર્ડ હૈં જો મસાજિદ હર મુલ્ક કે સરકારી રેકૉર્ડ મેં દર્જ હૈં જબ કિ વોહ મસાજિદ જો ગાઉં દેહાતોં, જઝીરોં, મુસાફિર ખાનોં, હોટલોં, માર્કેટ્સ ઔર દીગર અવામી જગહોં પર હૈં જો બતૌરે મસ્જિદ રજિસ્ટર્ડ નહીં હૈં ઉન કા તો શુમાર હી નહીં.

ઈન મસાજિદ કી બરકત સે હોને વાલી સિર્ફ એક નેકી યાની અઝાન હી કા હિસાબ લગાએં મસલન અગર કોઈ મુસલમાન મર્દ અઝાન કા એક કલિમા સુન કર જવાબ દેતા હૈ તો હદીસે પાક કી રૌશની મેં 2 લાખ નેકિયોં કા અજ્ર મિલતા હૈ ઔર પાંચોં વક્ત કી અઝાનો ઈકામત કા હિસાબ લગાએં તો સિર્ફ એક મુસલમાન નમાઝી મર્દ કે લિએ 3 કરોળ 24 લાખ નેકિયોં કી બિશારત હૈ, અબ અગર 2019 ઈસવી કી રિપોર્ટ કે મુતાબિક હી મસાજિદ કી તાદાદ કો શુમાર કરેં તો ઈન મેં હઝારોં મસાજિદ ઐસી હૈં જિન મેં હર નમાઝ મેં કઈ કઈ સૌ ઔર હઝાર નમાઝી હોતે હૈં, અગર ફી મસ્જિદ ઔસતન સિર્ફ 50 અફ્રાદ ભી અઝાનો ઈકામત કા જવાબ દેને વાલે શુમાર કરેં તો 19 કરોળ અફ્રાદ બનતે હૈં જિન કે રોઝાના સિર્ફ પંજ વક્તા અઝાનો ઈકામત કે જવાબ કે અજ્ર કા હિસાબ લગાએં તો 6 હઝાર 156 ટ્રીલિયન નેકિયોં કા અજ્ર બનતા હૈ.

યાદ રહે કિ એક ટ્રીલિયન મેં 10 ખરબ હોતે હૈં ઔર એક ખરબ 100 અરબ કા હોતા હૈ જબ કિ એક અરબ 100 કરોળ કા હોતા હૈ.

યેહ તો ઈન્તેહાઈ મોહતાત અન્દાઝે કે મુતાબિક સિર્ફ અઝાનો ઈકામત કે જવાબ કા હિસાબ લગાયા ગયા હૈ જબ કિ દીગર કરોળોં નેકિયાં ઐસી હૈં જિન મેં ફરાઇઝ, વાજિબાત, નવાફિલ ઔર સુન્નતેં શામિલ હૈં જિન પર કુરઆનો હદીસ મેં ઢેરોં ઢેર અજ્ર કી બિશારતેં હૈં, ઈન સબ કા અજ્ર ભી રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં પેશ હોતા હૈ.

---

(1) دارمی، 1/141، حدیث:515 (2) مراٰۃ الجنان، 1/21 ملخصًا (3) ترمذی، 5/42، حدیث:3079 (4) بہار شریعت، 1/247۔

અહકામે તિજારત

મુફ્તી અબૂ મુહમ્મદ અલી અસગર અત્તારી મદની

પ્યૂન (Peon) કો ટિપ (Tip) વગૈરા દેના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ ઑફિસ મેં જો તનખ્વાહ દાર પ્યૂન વગૈરા હોતે હૈ ઉન્હેં કંપની કા અમલા ઉન કે બૉસ વગૈરા ટિપ દે દેતે હૈં જૈસે કોઈ ચીઝ મંગવાઈ તો ઉમૂમન બચને વાલે પૈસે ઉન કો દે દેતે હૈં તો ક્યા યેહ દેના, રિશ્વત મેં આએગા ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : બાઝ અવકાત યેહ હોતા હૈ કિ ગરીબ આદમી હોને કી વજહ સે ઉસ કી મદદ કર દેતે હૈં ઈસ મેં તો કોઈ હરજ નહીં લેકિન બાઝ અવકાત યેહ ઝેહન હોતા હૈ કિ યેહ મુઝે લિફ્ટ નહીં કરવાતા યા યેહ ફુલાં કે કામ ઝિયાદા કરતા હૈ મેરી બાત ઝિયાદા નહીં સુનતા, મૈં ઈસ કો પૈસે દેના શુરૂઅ કરૂં તો યેહ મુઝે ઝિયાદા તવજ્જોહ દેગા. ઈસ તૌર પર દેના રિશ્વત હૈ યાની ઈસ મૌકેઅ પર અપના કામ નિકલવાને કે લિએ પૈસે દેગા તો ફિર યેહ રિશ્વત હોગા.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللّٰه عليه واٰله وسلَّم

કબ્રસ્તાન સે ફૂલ ચુરા કર બેચના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ કબ્રસ્તાન સે ફૂલ ચુરા કર બેચના કૈસા ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : કબ્રસ્તાન મેં લોગ અપને પ્યારોં કી કબ્રોં પર જો ફૂલ ડાલતે હૈં, ઉસ કા બુન્યાદી મક્સદ યેહ હોતા હૈ કિ યેહ પત્તિયાં જબ તક તર રહેંગી તસ્બીહ કરતી રહેંગી ઔર ઈસ સે મુર્દે કો ફાઇદા પહુંચેગા, ઉસ કી વેહશત મેં કમી આએગી, ઉસે ઉન્સિયત હાસિલ હોગી, વરના કબ્રેં કોઈ ઝેબો ઝેબાઇશ કી જગહ નહીં હૈં કિ યહાં ખૂબ સૂરતી કે લિએ ફૂલ ડાલે જાએં ઔર ખૂબ સૂરતી કે લિએ ડાલને ભી નહીં ચાહિએં. જનાઝે પર ફૂલ ડાલને કી ફતાવા રઝવિયા મેં સરાહત મૌજૂદ હૈ કિ ઝીનત કે લિએ ડાલના મકરૂહ હૈ. હાં, તર ચીઝ **અલ્લાહ** કા ઝિક્ર કરતી હૈ લેહાઝા ઈસ સે મુર્દે કો રાહત પહુંચેગી ઈસ મક્સદ સે જનાઝે પર ભી ડાલને મેં હરજ નહીં.

ચુનાન્ચે આલા હઝરત عليه الرحمه લિખતે હૈં : "ફૂલોં કી ચાદર બ નિય્યતે ઝીનત મકરૂહ, ઔર અગર ઈસ કસ્દ (ઇરાદે) સે હો કિ વોહ બ હુક્મે અહાદીસ ખફીફુલ હલ વ તય્યિબુર્રાઈહા વ મુસ્બિહે ખુદા વ મૂનિસે મૈયત હૈ તો હરજ નહીં." (ફતાવા રઝવિયા, 9/137)

જહાં તક ઉન ફૂલોં કો ઉઠા કર બેચને કા સવાલ હૈ તો ફૂલ ડાલને વાલે હરગિઝ યેહ બાત પસન્દ નહીં કરેંગે કિ કોઈ ઉન ફૂલોં કો ઉઠા કર લે જાએ, યેહ

મિલ્કે ગૈર હૈ, ઉઠાને વાલે કી મિલ્ક નહીં હૈ. ન હી ઉસ કે લિએ મુબાહ કિએ ગએ હૈં. લેહાઝા કિસી ઔર શખ્સ કા ઉન્હેં ઉઠા કર લે જાના યા ફરોખ્ત કરના હરગિઝ જાઇઝ નહીં.

નોટ : મઝારાત પર જો ફૂલ ડાલે જાતે હૈં ઉન કા મુઆમલા કદરે મુખ્તલિફ (થોળા અલગ) હૈ ક્યૂંકિ વહાં જો ચીઝેં આતી હૈં ઉન કા ઉર્ફ (રવાજ) જુદા હૈ, આમ કબ્રોં વાલે ઇસ જવાબ કો વહાં મુનતબક (Match) ન કિયા જાએ કુછ અહકામ મેં ફર્ક આ સકતા હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

જાલી (Fake) બિલ બનવા કર મેડીકલ એલાઉન્સ લેના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઇસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ બાઝ કંપનિયાં અપને મુલાઝિમીન કો મેડીકલ એલાઉન્સ દેતી હૈં યેહ ઇરશાદ ફરમાએં કિ મુલાઝિમ કા જાલી (બોગસ) મેડીકલ બિલ બનવા કર કંપની સે એલાઉન્સ લેના કૈસા હૈ ? નીઝ બાઝ અવકાત દવાએં બચ જાતી હૈં તો ઉન કા ક્યા હુક્મ હૈ ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : નાહક તરીકે સે કિસી કા માલ લેના જાઇઝ નહીં. જો મરીઝ નહીં હૈ વોહ યેહ ઝાહિર કરે કિ મૈં મરીઝ હૂં ઔર ઇસ તરહ જાલી (નકલી-ઝૂટા) બિલ બનવા કર એલાઉન્સ લે લે તો યેહ જાઇઝ નહીં બલ્કિ યેહ ખિયાનત ઔર ધોકા હૈ જો કિ હરામ વ ગુનાહ હૈ.

અલબત્તા ઝૂટ ઔર ધોકે કે બગૈર કંપની કે ઉસૂલો કવાનીન કે મુતાબિક સહૂલત હાસિલ કરતે હુવે દવાઈ લી ઔર ઇસ્તેમાલ કે બાદ બચ ગઈ તો વોહ મુલાઝિમ હી કી મિલ્કિયત હૈ લેહાઝા વોહ રખ સકતા હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ઈલેકટ્રિક કંપની કા યૂનિટ કી અલગ અલગ રકમ ચાર્જ કરના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઇસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ ઈલેકટ્રિક કંપની તીન સો યૂનિટ તક કે ઇસ્તેમાલ પર 15 રુપિયે ફી યૂનિટ કે હિસાબ સે પૈસે ચાર્જ કરતી હૈ ઔર ઇસ સે ઊપર જો ઇસ્તેમાલ કરે ઉસ કા 22 રુપિયે ફી યૂનિટ કે હિસાબ સે ચાર્જ કરતે હૈં, યૂં જૈસે જૈસે યૂનિટ બઢતે હૈં વોહ કીમત બઢાતે જાતે હૈં હાલાંકિ બિજલી ઇસ્તેમાલ કરને મેં તો કોઈ ફર્ક નહીં હોતા. ફિર યેહ કીમત બઢાના કૈસા હૈ ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : બહુત સી ચીઝેં ઐસી હૈં જહાં મિક્દાર કી બુન્યાદ પર કમી બેશી હોતી હૈ જૈસે મોબાઈલ કંપનિયોં કે મુખ્તલિફ પેકેજિઝ મુખ્તલિફ કીમત કે હોતે હૈં ઔર ઉન મેં મુખ્તલિફ મિક્દાર મેં મેંટેસ વગૈરા હોતે હૈં, ઇસી તરહ યહાં ભી હૈ કિ અગર તીન સો યૂનિટ ઇસ્તેમાલ હોંગે તો યેહ પેકેજ હૈ ઔર અગર પાંચ સો યૂનિટ ઇસ્તેમાલ હોંગે તો યેહ પેકેજ હૈ.

યૂં તક્સીમ કરને સે કોઈ શરઈ ખરાબી વાકેઅ નહીં હો રહી લેહાઝા ફિક્હી એતેબાર સે યેહ દુરુસ્ત હૈ.

અલબત્તા સારિફ (Consumer-ગાહક) કો યેહ હક હાસિલ હૈ કિ વોહ ઇસ તરહ કી કીમતોં કે ગ્રાફ પર મુતઅલ્લિકા ફૉર્મ પર એતેરાઝ કર સકતા હૈ કિ કીમતેં કમ કી જાએં યા મસાવી (Same) કી જાએં. જૈસા કિ કિસી કો બરોડા સે બમ્બઈ જાના હૈ ઔર રેલ કા ટિકટ મેહંગા હૈ જાને વાલા અપની રિઝામન્દી સે ખરીદ કર જાએગા યેહ લેન દેન જાઇઝ હૈ લેકિન ઇસ કા યેહ હક હૈ કિ કિસી ફોર્મ પર યેહ આવાઝ ઉઠાએ કિ ટિકટ સસ્તા કિયા જાએ, ઇસ હક કો ખત્મ નહીં કિયા જા સકતા.

કીમતોં કે મુખ્તલિફ હોને કા યેહ મુઆમલા સિર્ફ બિજલી કે બિલ હી મેં નહીં બલ્કિ ઔર કઈ મુઆમલાત મેં હમ યેહ ચીઝેં દેખતે હૈં મસલન એક ડૉક્ટર કિસી અચ્છે અલાકે મેં બૈઠતા હૈ તો ઉસ કી ફીસ કુછ ઔર હોતી હૈ ઔર વોહી ડૉક્ટર જબ કિસી મુતવસ્સિત (Middle) અલાકે મેં બૈઠતા હૈ તો ઉસ કી ફીસ કુછ ઔર હોતી હૈ.

ઈસી તરહ એક ચીઝ કિસી બળે શૉપિંગ મૉલ સે ખરીદેં તો મેહંગી મિલેગી વોહી ચીઝ કિસી આમ દુકાન સે ખરીદેં તો સસ્તી મિલેગી.

યૂં મુખ્તલિફ લોગોં ને મુખ્તલિફ ચીઝોં કે મુખ્તલિફ સ્ટેન્ડર્ડ બનાએ હોતે હૈં ગાહક કીમત જાનતે હુવે ચીઝ ખરીદતા હૈ સૌદા રિઝામન્દી સે હોતા હૈ ઇસે નાજાઇઝ અક્દ નહીં કેહ સકતે જબકિ દીગર વુજૂહાત સે ભી કોઈ શરઈ ખરાબી ન પાઈ જાતી હો.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(કિસ્ત : 2)

કુરઆન મેં મઝકૂર પેશે

મૌલાના અબ્દુર્રહમાન અત્તારી મદની

ઈંટ બનાને કે પેશે કા ઝિક્ર : ઇરશાદે બારી તઆલા હૈ : ﴿فَاَوْقِدْ لِیْ یٰهَامٰنُ عَلَى الطِّیْنِ فَاجْعَلْ لِّیْ صَرْحًا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો ઐ હામાન મેરે લિએ ગારા પકા કર એક મહલ બના.[1] ઇસ આયત કા પસ મન્ઝર કુછ યૂં હૈ કિ હઝરતે સૈયદના મૂસા عَلَيْهِ السَّلَام ને ફિરઔન કો **અલ્લાહ** પાક કે એક હોને પર ઈમાન લાને ઔર સિર્ફ ઉસી કી ઇબાદત કરને કી દાવત દી તો ઇસ પર ફિરઔન ને ઇન્કાર કરતે હુવે અપને વઝીર હામાન સે કહા થા કિ ઐ હામાન ! મેરે લિએ આગ પર ગારે કી ઈંટ તૈયાર કરો ઔર એક ઇન્તેહાઈ ઊંચા મહલ બનાઓ, શાયદ મૈં મૂસા કે ખુદા કો ઝાંક લૂં. દર અસ્લ ફિરઔન ને યેહ ગુમાન કિયા થા કિ (مَعَاذَاللّٰه) **અલ્લાહ** પાક કે લિએ મકાન હૈ ઔર ઉસ કા કોઈ જિસ્મ હૈ જિસ તક પહુંચના ઉસ કે લિએ મુમકિન હૈ, ઇસ લિએ ઉસ ને હામાન કો ઇમારત બનાને કા હુક્મ દિયા, ચુનાન્ચે, હામાન ને ફિરઔન કે હુક્મ પર અમલ કરતે હુવે હઝારહા કારીગર ઔર મઝદૂર જમ્અ કિએ, ઈંટે બનવાઈ ઔર તામીરાતી સામાન જમ્અ કર કે ઇતની બુલન્દ ઇમારત બનવાઈ કિ (ઉસ વક્ત) દુન્યા મેં ઉસ કે બરાબર કોઈ ન થી. કેહતે હૈં કિ દુન્યા મેં સબ સે પેહલે ઈંટ બનાને વાલા હામાન હૈ, યેહ સન્અત **(Industry-ઉદ્યોગ) ઇસ સે પેહલે ન થી.**[2]

ઝેવર બનાને કે કામ કા ઝિક્ર : ઇરશાદે બારી તઆલા હૈ : ﴿وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوْسٰى مِنْۢ بَعْدِهِمْ مِّنْ حُلِیِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهٗ خُوَارٌ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર મૂસા કે બાદ ઉસ કી કૌમ અપને ઝેવરોં સે એક બછળા બના બૈઠી બેજાન કા ધળ ગાય કી તરહ આવાઝ કરતા.[3] ઇસ આયત કા પસ મન્ઝર કુછ યૂં હૈ કિ હઝરતે સૈયદના મૂસા عَلَيْهِ السَّلَام જબ **અલ્લાહ** પાક સે કલામ કરને કે લિએ કોહે તૂર પર તશરીફ લે ગએ તો આપ કે જાને કે 30 દિન બાદ સામરી ને બની ઇસરાઈલ સે વોહ તમામ ઝેવરાત જમ્અ કર લિએ જો ઇન્હોં ને અપની ઈદ કે દિન કિબ્તિયોં (યાની ફિરઔન કી કૌમ) સે ઇસ્તેમાલ કી ખાતિર લિએ થે. ફિરઔન ચૂંકિ અપની કૌમ કે સાથ હલાક હો ચુકા થા, ઇસ લિએ યેહ ઝેવરાત બની ઇસરાઈલ કે પાસ થે ઔર લોગ સામરી કી બાત કો અહમ્મિય્યત દેતે ઔર ઇસ પર અમલ ભી કરતે થે ઔર સામરી ચૂંકિ સોને કો ઢાલને કા કામ કરતા થા ઇસ લિએ ઇસ ને તમામ સોને ચાંદી કો ઢાલ કર ઉસ સે એક બે જાન બછળા બના લિયા (ઔર બની ઇસરાઈલ ઉસે પૂજને લગે).[4]

શીશે કે કામ કા ઝિક્ર : ઇરશાદે બારી તઆલા હૈ : ﴿قَالَ اِنَّهٗ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّنْ قَوَارِیْرَا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : સુલૈમાન ને ફરમાયા : યેહ તો એક ચિકના સેહન હૈ શીશોં જળા.[5] ઇસ આયત કા પસ મન્ઝર કુછ યૂં હૈ કિ મલિકા બિલ્કીસ જબ હઝરતે સૈયદના સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام કે પાસ આઈ તો ઇન સે કહા ગયા કિ સેહન મેં આ જાએં, ઉસ સેહન કે વસ્ત મેં હઝરતે સૈયદના સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام તખ્ત પર જલ્વા અફરોઝ થે, વોહ સેહન શફ્ફાફ શીશે કા બના હુવા થા ઔર ઉસ કે નીચે પાની જારી થા જિસ મેં મછલિયાં તૈર રહી થીં, મલિકા બિલ્કીસ ને જબ ઉસ સેહન કો દેખા તો વોહ સમઝીં કિ યેહ ગેહરા પાની હૈ, ઇસ લિએ ઉન્હોં ને અપની પિન્ડલિયોં સે કપળા ઊંચા કર લિયા તાકિ પાની મેં ચલ કર હઝરતે સૈયદના સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام કે પાસ આ સકેં. ઇસ પર હઝરતે સૈયદના સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام ને ઉન સે ફરમાયા થા : યેહ પાની નહીં બલ્કિ યેહ તો શીશોં સે જળા હુવા એક મુલાયમ સેહન હૈ.[6]

---

(1) پ20، القصص:38 (2) صراط الجنان، 7/284، 285 ملخصًا (3) پ9، الاعراف:148 (4) صراط الجنان، 3/434، 435 ملخصًا (5) پ19، النمل:44 (6) صراط الجنان، 7/208 ملخصًا۔

હઝરતે સૈયદના કતાદા બિન નોમાન رضی اللہ عنہ

એક સહાબી એ નબી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ ફરમાતે હૈં કિ નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહે આલી મેં એક કમાન તોહફતન પેશ કી ગઈ થી, નબિય્યે અકરમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને વોહ કમાન ગઝવએ ઉહુદ કે દિન મુઝે અતા ફરમા દી, મૈં ને નબિય્યે મુકર્રમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે આગે ખળે હો કર ઈસ કદર તીર અન્દાઝી કી, કિ ઉસ કા સિરા ટૂટ ગયા લેકિન મૈં નબિય્યે મોહતરમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે આગે સે નહીં હટા ઔર વહીં ખળા રહા કિ કોઈ તીર લગે તો મુઝે લગે. જબ ભી કોઈ તીર નબિય્યે રેહમત صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી જાનિબ બઢતા તો મૈં અપના સર આગે કર દેતા તાકિ નબિય્યે સરવર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે ચેહરે કો બચા લૂં ઔર ઉસ વક્ત મૈં તીર અન્દાઝી નહીં કર રહા થા આખિરે કાર એક તીર મેરી આંખ મેં લગા જિસ કી વજહ સે મેરી આંખ કી પુતલી નિકલ કર મેરે રુખ્સાર (ગાલ) પર આ ગઈ, મૈં ઉસે અપની હથેલી પર રખ કર તેઝી સે નબિય્યે અન્વર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી જાનિબ બઢા, પ્યારે આકા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મેરી આંખ કો મેરી હથેલી પર દેખા તો ચશ્માને અક્દસ સે આંસૂ નિકલ આએ[1] ફિર ઈરશાદ ફરમાયા : અગર તુમ ચાહો તો સબ્ર કરો ઔર તુમ્હારે લિએ જન્નત હૈ અગર તુમ ચાહો તો મૈં તુમ્હારે લિએ આંખ કો ઉસ કી જગહ પર રખ દૂં ઔર **અલ્લાહ** પાક સે દુઆ કર દૂં કિ આંખ કી રૌશની કુછ કમ ન હો, મૈં ને અર્ઝ કી : યા નબિયલ્લાહ ! બેશક જન્નત બહુત બળા અજ્ર હૈ ઔર અતા હૈ લેકિન મુઝે અપની ઝૌજા સે મહબ્બત હૈ ઔર યેહ ડર હૈ કિ અગર ઉસ ને મુઝે ઈસ હાલત મેં દેખા તો વોહ મુઝે નાપસન્દ કરેગી, ઈસ લિએ મુઝે યેહ પસન્દ હૈ કિ આપ આંખ કો દુરુસ્ત ફરમા દીજિએ ઔર **અલ્લાહ** સે મેરે લિએ જન્નત ભી માંગ લીજિએ. હુઝૂર નબિય્યે પાક صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : મૈં દુઆ કર દૂંગા. ફિર નબિય્યે અક્દસ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને આંખ કો ઉસ કી જગહ પર રખ દિયા ઔર અપને પ્યારે સહાબી કે લિએ જન્નત કી દુઆ કર દી. એક રિવાયત મેં હૈ કિ યૂં દુઆ કી : ઐ **અલ્લાહ** ! બેશક, ઈસ ને અપને ચેહરે કે ઝરીએ તેરે નબી કો સુર્ખ રૂ રખા, તૂ ઈસ આંખ કો દોનોં આંખોં મેં ઝિયાદા હસીન બના દે ઔર ઈસ કી નઝર તેઝ કર દે. ઈસ દુઆ કી બરકત ઉન સહાબી કો યેહ મિલી કિ ઉન કી વોહ આંખ દૂસરી આંખ કે મુકાબલે મેં ઝિયાદા હસીન હો ગઈ, ઔર દૂસરી કે મુકાબલે મેં ઈસ આંખ કી નઝર ભી ઝિયાદા તેઝ હો ગઈ ઔર અગર દૂસરી આંખ મેં આશોબે ચશ્મ કી શિકાયત હોતી તો યેહ વાલી આંખ આશોબે ચશ્મ સે મેહફૂઝ રેહતી થી.[2]

બાઝ રિવાયતોં મેં હૈ કિ બુઢાપે મેં ઈન કી ઝખ્મી હોને વાલી આંખ દૂસરી આંખ કે મુકાબલે મેં ઝિયાદા અચ્છી, કવી ઔર તવાના થી.[3]

પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! મૈદાને જંગ મેં જાન હથેલી પર રખ કર નબિય્યે આખિરુઝ્ઝમાં صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સામને ઢાલ બન કર ખળે હોને વાલે જાંબાઝ અઝીમ અન્સારી સહાબી હઝરતે સૈયદના અબૂ ઉમર કતાદા બિન નોમાન ઝફરી બદરી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ થે.[4]

ફઝાઈલો કમાલાત : ઈલ્મી મૈદાન મેં આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ આલિમ ફાઝિલ અન્સાર સહાબા એ કિરામ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُم કી સફ મેં ખળે નઝર આતે હૈં.[5] જબ કિ જંગી મૈદાન મેં આપ કા શુમાર તીર અન્દાઝ સહાબા મેં હોતા હૈ, આપ ઉન 70 સહાબા એ કિરામ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُم મેં શામિલ હૈં જિન્હોં ને હિજરતે નબવિય્યા સે કબ્લ મિના કી ઘાટી મેં મુઅઝઝઝ નબી صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દસ્તે અક્દસ પર બૈઅત કી થી,[6] આપ ને નબિય્યે મોહતશમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી હમ રિકાબી મેં તમામ ગઝવાત મેં શિર્કત કરને કા એઝાઝ હાસિલ કિયા. ફત્હે મક્કા કે દિન કબીલએ બની ઝફર કા ઝન્ડા આપ ને થામ રખા થા.[7] મુસલમાનોં કે પેહલે ખલીફા હઝરતે સૈયદના અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને 12 હિજરી મેં હજ કી અદાએગી કી તો મદીને મેં અપના નાઈબ આપ કો બનાયા,[8] બૈતુલ મુકદ્દસ કી ફત્હ કે મૌકેઅ પર જબ અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના ઉમર ફારૂક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ મુલ્કે શામ કી જાનિબ રવાના હુવે તો આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ હઝરતે ઉમર ફારૂક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કે આગે આગે રવાના હુવે.[9]

પૂરી રાત તિલાવત : એક રાત આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને પૂરી રાત સૂરએ ઈખ્લાસ પઢતે હુવે ગુઝાર દી, ફિર ઈસ બાત કા ઝિક્ર પ્યારે આકા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સામને કિયા તો આપ ને ઇરશાદ ફરમાયા : કસમ ઉસ ઝાત કી જિસ કે કબ્જએ કુદરત મેં મેરી જાન હૈ ! બેશક યેહ સૂરત તિહાઈ યા નિસ્ફ કુરઆન કે બરાબર હૈ.[10]

શૈતાન કો બાહર નિકાલ દિયા : હઝરતે કતાદા બિન નોમાન رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં : એક રાત બહુત અન્ધેરા છાયા હુવા થા ઔર શદીદ બારિશ હો રહી થી, મૈં ને સોચા કિ ઈસ રાત કો ગનીમત જાન કર ઈશા કી નમાઝ નબિય્યે બરહક صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સાથ અદા કરૂં, નમાઝ સે ફારિગ હોને કે બાદ નબી એ હાદી صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી નિગાહે કરમ મુઝ પર પળી તો ઈસ્તિફસાર ફરમાયા : ઐ કતાદા ! ક્યા તુમ્હારે લિએ આસ્માન પર ઘટા નહીં છાઈ હુઈ ? મૈં ને અર્ઝ કી : મેરે માં-બાપ આપ પર કુરબાન ! મૈં આપ કા કુર્બ (નઝદીકી) પાના ચાહતા થા, ફિર મુઝે નબિય્યે સાદિક صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ખજૂર કી શાખ અતા કી ઔર ફરમાયા : યેહ શાખ લે લો, તુમ ઈસ કે ઝરીએ મેહફૂઝ રહોગે, જબ તુમ બાહર નિકલોગે તો યેહ તુમ્હારે લિએ દસ (હાથ) આગે કી તરફ રૌશન હો જાએગી ઔર દસ (હાથ) પીછે કી જાનિબ રૌશન હો જાએગી, શૈતાન તુમ્હારે પીછે તુમ્હારે ઘર વાલોં કે સાથ હૈ જબ તુમ ઘર પહુંચ જાઓ તો ઘર કે પીછે કી જાનિબ સે દાખિલ હોના ઔર ઉસ કો ઈસ શાખ સે મારના, આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં : મૈં બાહર નિકલા તો શાખ શમ્અ કી મિસ્લ રૌશન હો ગઈ, મૈં ઉસ કી રૌશની મેં ચલતા હુવા અપને ઘર પહુંચા તો ઘર વાલે સો રહે થે. મૈં ને કોને મેં નઝર કી તો વહાં શૈતાન ચૂહે કી સૂરત મેં થા મૈં ઉસ કો ઉસી શાખ સે મુસલ્સલ મારતા રહા યહાં તક કિ વોહ ઘર સે નિકલ ગયા.[11]

અપને બાગ કે ખજૂરોં કી ઈજાઝત : હઝરતે કતાદા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કા ખજૂરોં કા એક બાગ થા જિસ કી એક ચાબી આપ કે પાસ રેહતી થી જબ ખજૂરેં સુર્ખ હો ગઈ તો આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ઉસ બાગ કી એક ઔર ચાબી બનવાઈ ઔર અપને મુહાજિર ભાઈ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કે પાસ આએ ઔર કેહને લગે : મેરે પાસ બાગ કી એક ચાબી હૈ ઔર બાગ કી યેહ એક ચાબી તુમ્હારે લિએ હૈ જબ આપ બાહર આએ તો આપ કી છોટી બેટી આપ કે પીછે પીછે ચલી આઈ, જબ આપ ને દરવાઝા ખોલા તો વોહ બચ્ચી અન્દર દાખિલ હો ગઈ ઔર ખજૂરેં જમ્અ કરને લગી, આપ કી નઝર જૂં હી બચ્ચી પર પળી તો ઉસે ખજૂરેં લેને સે બિલ્કુલ મન્અ કર દિયા ગોયા કિ ઈસ ને એક ખજૂર ભી નહીં લી, લેકિન આપ અપને મુહાજિર ભાઈ કે પાસ આએ ઔર કેહને લગે : મેરી બચ્ચી ઈસ બાગ મેં કભી દાખિલ હો જાતી હૈ ઔર ખજૂરેં લે લેતી હૈ, ક્યા તુમ હમેં ઈસ કી ઈજાઝત દેતે હો ? મુહાજિર સહાબી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને (ખુશ દિલી સે) જવાબ દિયા : ઈજાઝત હૈ.[12]

વફાત : સિને 23 યા 24 હિજરી મેં હઝરતે કતાદા બિન નોમાન رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ઈસ જહાને ફાની સે કૂચ કિયા તો આપ કી ઉમ્ર 65 બરસ થી, હઝરતે ઉમર ફારૂક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને આપ કી નમાઝે જનાઝા પઢાઈ જબ કિ (આપ કો કબ્ર મેં ઉતારને કે લિએ) આપ કે માં જાએ ભાઈ હઝરતે સૈયદના અબૂ સઈદ ખુદરી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ આપ કી કબ્ર મેં ઉતરે થે.[13]

મરવિય્યાત કી તાદાદ : આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે 7 અહાદીસ રિવાયત કી ગઈ હૈં ઈન મેં એક હદીસ કો ઈમામ બુખારી رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ને રિવાયત કિયા હૈ.[14]

---

(1) معجم کبیر، 19/8 (2) زرقانی علی المواہب، 7/69، شرح الشفاء لعلی القاری، 1/654، معجم کبیر، 19/8 ملتقطاً (3) دلائل النبوۃ، للبیہقی، 3/253 (4) سیر اعلام النبلاء، 4/10 (5) الوافی بالوفیات، 24/142 (6) مستدرک للحاکم، 4/345 (7) مستدرک للحاکم، 4/345 (8) تاریخ ابن الخیاط، ص65 (9) سیر اعلام النبلاء، 4/11 (10) مسند احمد، 4/32، حدیث: 11115 (11) معجم کبیر، 19/5، تاریخ ابن عساکر، 49/284 (12) مختصر تاریخ دمشق، 21/73 (13) الوافی بالوفیات، 24/142 (14) تہذیب الاسماء واللغات، 2/369۔

ગૌસે પાક ઔર અેહયા એ દીન

મૌલાના મુનઈમ અત્તારી મદની

નામ ઔર અલકાબ કી કસરત કિસી કે કસીરુસ્સિફાત હોને પર દલાલત કરતી હૈ. હુઝૂર સૈયદી ગૌસે આઝમ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ભી ઉન શખ્સિયાત મેં શામિલ હૈં જિન કી હમહ જિહત શખ્સિયત કો કઈ અલકાબાત દિએ ગએ હૈં. ગૌસે સમદાની, મેહબૂબે સુબ્હાની, કિન્દીલે નૂરાની, શેહબાઝે લા મકાની, ગૌસે આઝમ, ગૌસુલ ઇન્સ વલ જાન, મુહયુલ મિલ્લતે વદ્દીન વલ ઈમાન જૈસે અઝીમુશ્શાન અલકાબ આપ હી કી શખ્સિયત કે લિએ બોલે જાતે હૈં. આપ કે અલકાબાત મેં સે એક મુહયુદ્દીન ભી હૈ જિસ કે માના દીન કો ઝિન્દા કરને વાલા, દીન કો જિલા બખ્શને વાલા, દીન ફૈલાને વાલા. યેહ લકબ અપને માના ઓ મફ્હૂમ કે એતેબાર સે બળી વુસ્અત રખતા હૈ. ગૌસે પાક ને દીને ઇસ્લામ કી ઇશાઅત વ તરવીજ મેં જો કિરદાર અદા કિયા હૈ વોહ અપની મિસાલ આપ હૈ આપ ને કઈ તરીકોં ઔર જિહતોં સે અેહયા એ દીન મેં કિરદાર અદા કિયા હૈ, આઇએ ! ઇન મેં સે બાઝ જિહાત સે મુતઅલ્લિક જાનતે હૈં:

કિરદાર કે ઝરીએ અેહયા એ દીન : ગૌસે પાક رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه સિદ્દક વ સચ્ચાઈ કે પૈકર, ઇન્તેહાઈ સુથરે કિરદાર કે માલિક ઔર ગરીબ પરવર શખ્સિયત થે. આપ ને અપની ઉમ્ર કે કિસી હિસ્સે મેં ભી ઝૂટ કા સહારા ન લિયા, બચપન મેં ડાકૂ લૂટને આએ તો ઉન્હેં ભી સચ બતાયા કિ મેરે પાસ ચાલીસ દીનાર હૈં. ઔર ગરીબ પરવરી અૈસી થી કિ અેક મરતબા અેક ગરીબ બન્દે કે પાસ કિરાએ કે પૈસે ન થે તો મલ્લાહ ને ઉસે કશ્તી મેં ન બિઠાયા, આપ કો માલૂમ હુવા તો ઉસે તીસ દીનાર ભેજ કર ફરમાયા : આઇન્દા કિસી ગરીબ કો દરિયા ઉબૂર કરાને પર ઇન્કાર ન કરના.[1]

અફ્કાર કે ઝરીએ અેહયા એ દીન : આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه તવીલ અર્સે તક અપને મલ્ફૂઝાત વ અફ્કાર કે ઝરીએ લોગોં કો ગુમરાહી સે બચાતે રહે, આપ કી મજલિસ વાઝો નસીહત કા ખઝીના ઔર ગુમરાહોં કે લિએ હિદાયત કા ઝીના થી. આપ કી મહાફિલ મેં ઝિન્દગી કે કસીર શોબોં સે તઅલ્લુક રખને વાલે અફ્રાદ શરીક હોતે, ઉલમા ઓ ફુકહા સબ જમ્અ હોતે, આપ કી મજલિસે વાઝ કા યેહ આલમ થા કિ બયક વક્ત ચાર ચાર સૌ અફ્રાદ કલમ વ દવાત લે કર હાઝિર હોતે ઔર આપ કે મલ્ફૂઝાત તેહરીર કરતે જબકિ 40 સાલ મખ્લૂકે ખુદા મેં વાઝો નસીહત કે મદની ફૂલ લુટાએ.[2]

કરામાત કે ઝરીએ અેહયા એ દીન : આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી કરામાત હદ્દે તવાતુર તક પહુંચી હુઈ હૈં. ઇસ પર ઉલમા કા ઇત્તેફાક હૈ કિ જિતની કરામાત આપ સે ઝાહિર હુઈ હૈં આપ કે ઇલાવા કિસી ભી સાહિબે વિલાયત સે ઝુહૂર મેં નહીં આઈ.[3]

બયાનાત ઔર વાઝો નસીહત કે ઝરીએ અેહયા એ દીન : આપ ને વાઝો તબ્લીગ કે ઝરીએ દીને ઇસ્લામ કે લિએ બે શુમાર ખિદમાત સર અન્જામ દીં, આપ કા કોઈ બયાન અૈસા નહીં જિસ મેં લોગ ઇસ્લામ કબૂલ ન કરતે હોં ઔર ચોર, ડાકૂ, ફાસિક, ફાજિર આપ કે હાથ પર તૌબા ન કરતે હોં.[4] આપ હફ્તે મેં 3 દિન બયાન કરતે, જિસ મેં બે શુમાર લોગ ઔર ઉલમા

ઓ સુલહા હઝરાત તશરીફ લાતે, આપ કે વાઝ ઔર નસીહત કો સુનને કે લિએ આને વાલોં કી તાદાદ કે બારે મેં મન્કૂલ હૈ કિ બિલ ઉમૂમ સત્તર હઝાર સે ઝાઈદ લોગ આપ કે બયાન મેં શરીક હુવા કરતે થે, જિન મેં ઈરાક કે ઉલમા ઓ ફુકહા, મશાઈખ ઔર સૂફિયા એ કિરામ ભી હોતે થે.[5]

તદરીસ કે ઝરીએ એહયા એ દીન : આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه 13 ઉલૂમ પઢાયા કરતે થે, આપ કે મદ્રસે મેં લોગ આપ સે તફસીર, હદીસ, ફિક્હ ઔર ઈલ્મુલ કલામ વગૈરા પઢતે થે, દોપહર સે પેહલે લોગોં કો તફસીર, હદીસ, ફિક્હ, કલામ, ઉસૂલ ઔર નહ્વ પઢાતે થે ઔર ઝોહર કે બાદ આપ તજવીદો કિરાઅત કે સાથ કુરઆને કરીમ પઢાયા કરતે થે.[6]

તસાનીફ કે ઝરીએ એહયા એ દીન : આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને દીને ઈસ્લામ કી ખિદમત ઔર ઉમ્મતે મુસ્લિમા કી રહનુમાઈ કે લિએ કઈ કિતાબેં તસ્નીફ ફરમાઈ, અલ્લામા અલાઉદ્દીન બગદાદી رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه અપને રિસાલે તઝકિરએ કાદરિયા મેં ગૌસે આઝમ કી 7 કિતાબોં કે નામ તેહરીર ફરમાને કે બાદ ફરમાતે હૈં કિ મોતબર રિવાયાત સે માલૂમ હુવા કિ આપ કી તસ્નીફ કર્દા કુતુબ કી તાદાદ 69 હૈ.[7]

ફતવા નવેસી કે ઝરીએ એહયા એ દીન : ફતવા નવેસી મેં આપ કો વોહ કમાલ હાસિલ થા કિ ઉસ દૌર કે બળે બળે ઉલમા, ફુકહા ઔર મુફતિયાને કિરામ ભી આપ કે લા જવાબ ફતવોં સે હૈરાન રેહ જાતે થે. ઈન્તેહાઈ મુશ્કિલ મસાઈલ કા નિહાયત આસાન ઔર ઉમ્દા જવાબ દેતે, આપ ને કઈ સાલોં તક દર્સો તદરીસ ઔર ફતાવા નવેસી મેં દીન કી ખિદમત સર અન્જામ દી, ઈસ દૌરાન જબ આપ કે ફતાવા ઉલમા એ ઈરાક કે પાસ લાએ જાતે તો વોહ આપ કે જવાબ પર હૈરત ઝદા રેહ જાતે.

અલ્લાહ કરીમ, ગૌસે આઝમ કે સદકે હમેં ભી દીને ઈસ્લામ કી ખૂબ ખિદમત કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْكَرِيْم صلَّى اللهُ عليه واٰله وسلَّم

(1)اخبارالاخیار، ص18 (2)اخبار الاخیار، ص9تا12 (3)نزہۃ الخاطر الفاتر، ص23
(4)قلائد الجواہر، ص18 (5)قلائد الجواہر، ص18 ملخصاً (6)بہجۃ الاسرار، ص225 ملخصاً (7)سیرتِ غوث اعظم، ص61 ملتقطاً۔

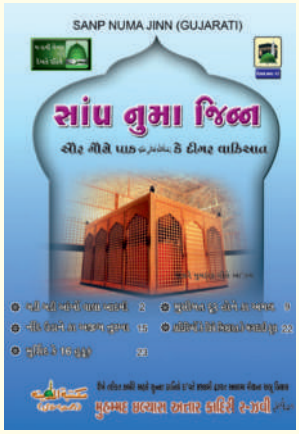

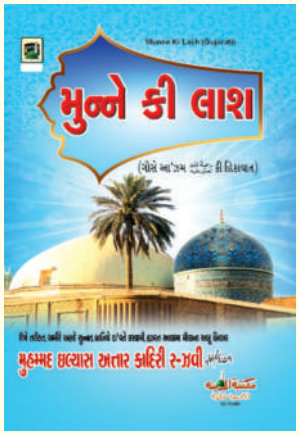

सरकारे गौसे पाक की करामतों पर मुश्तमिल ये तीन रिसाले मक्तबतुल मदीना से हदियतन हासिल किए जा सकते हैं.

મઝાર આગા શહીદ હઝરતે સૈયદ બદીઉદ્દીન ગીલાની કાદરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه

મઝાર હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ કાઝિમ કલન્દર કાકોરવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه

अपने बुज़ुर्गों को याद रखिये

મૌલાના અબૂ માજિદ મુહમ્મદ શાહિદ અત્તારી મદની

રબીઉલ આખિર ઈસ્લામી સાલ કા ચૌથા મહીના હૈ. ઈસ મેં જિન સહાબા એ કિરામ, ઔલિયા એ ઉઝઝામ ઔર ઉલમા એ ઈસ્લામ કા વિસાલ હુવા, ઈન મેં સે 11 કા મઝીદ તઆરુફ મુલાહઝા ફરમાઈએ :

સહાબા એ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان :

1 સહાબી એ રસૂલ હઝરતે મિસ્વર બિન મખરમા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا કી પૈદાઈશ સિન 2 હિજરી મેં હુઈ. આપ સહાબી ઈબ્ને સહાબી, હઝરતે અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه કે ભાન્જે, સિકહ રાવી એ હદીસ, સાહિબે ઈલ્મો ફઝલ, ખૈર ખ્વાહી એ મુસ્લિમ સે સરશાર તાજિર, સાઈમુદ્દહ્ર, ખૌફે ખુદા ઔર ઈબાદતે શાક્કા કે પૈકર થે. ખિલાફતે હઝરતે અબ્દુર્રહમાન બિન ઝુબૈર رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا મેં આપ કે વઝીર વ મુશીર થે, મુહાસરા એ મક્કએ અવ્વલ મેં રબીઉલ અવ્વલ યા યકુમ રબીઉલ આખિર 64 હિજરી કો શહીદ હુવે. જન્નતુલ માલા મેં દફ્ન કિએ ગએ.[1]

શુહદા એ મુહાસરએ મક્કએ મુકર્રમા અવ્વલ : યઝીદી લશ્કર ને 25 યા 26 મુહર્રમુલ હરામ 64 હિજરી કો હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ઔર આપ કે રુફકા કા મક્કએ મુકર્રમા મેં મુહાસરા કિયા જો કિ તકરીબન 64 દિન જારી રહા, ઈસ મેં કઈ સહાબા ઔર શહીદ હુવે, યેહ મુહાસરા 10 રબીઉલ આખિર 64 હિજરી કો યઝીદ કે મરને કી ખબર પર ખત્મ હુવા.[2]

ઔલિયા એ કિરામ رحمهم اللهُ السَّلام :

2 આગા શહીદ હઝરતે સૈયદ બદીઉદ્દીન ગીલાની કાદરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ખાનદાને ગૌસે આઝમ કે ચશ્મો ચરાગ, વલિય્યે કામિલ ઔર ઈલ્મો અમલ કે પૈકર થે, આપ બગદાદ સે બર્રે અઝીમ મેં તશરીફ લાએ, તેહસીલ શકરગઢ મેં 5 રબીઉલ આખિર 904 હિજરી કો શહીદ હુવે, મઝાર સહારી (તેહસીલ શકરગઢ, ઝિલ્અ નારોવાલ, પંજાબ) મેં મરજએ ખાસો આમ હૈ.[3]

3 શેહઝાદા એ ખાનદાને ગૌસિયા હઝરતે શૈખ સૈયદ શરફુદ્દીન કાસિમ હમવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ખાનદાને ગૌસે આઝમ કે ચશ્મો ચરાગ, શૈખે વક્ત, જવ્વાદ વ સખી ઔર મુરીદીન કી તરબિયત વ ફલાહ કે લિએ કોશિશ કરને વાલે થે, આપ કા વિસાલ 6 રબીઉલ આખિર 916 હિજરી કો હુવા.[4]

4 વલિય્યે કામિલ હઝરતે સૈયદ મીરાં બુખારી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ખાનદાને જલાલિયા બુખારિયા કે ફરઝન્દ, સાહિબુલ ફૈઝ ઔર સૂરત (સૂબા ગુજરાત) હિન્દ કે અહલુલ્લાહ સે થે. આપ કા વિસાલ 19 રબીઉલ આખિર 1221 હિજરી કો હુવા, મઝાર શરીફ ઓલપાળ સૂરત મેં હૈ.[5]

5 નસીરુલ મિલ્લતે વદ્દીન હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ કાઝિમ કલન્દર કાકોરવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત 1158 હિજરી કો દેહલી મેં હુઈ ઔર 21 રબીઉલ આખિર 1221 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝાર મુબારક અન્દરૂને તકિયા શરીફ કાકોરી (નઝ્દ લખનઊ યૂપી) હિન્દ મેં હૈ જો ખાનકાહે કાઝિમિયા કે નામ સે મારૂફ હૈ. આપ આલિમે બા અમલ, શૈખે તરીકત, કુતબુર્રશાદ, સાહિબે દીવાન શાઈર, સિલસિલા કલન્દરિયા કે અઝીમુલ મર્તબત બુઝુર્ગ ઔર બાની એ ખાનકાહે કાઝિમિયા તકિયા શરીફ હૈં. આપ કા દીવાન નગમાતુલ અસરાર (સાનત રસ) શાએઅ શુદા હૈ.[6]

6 પીરે તરીકત હઝરત મિયાં મુરાદ અલી ચિશ્તી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી પૈદાઈશ આળા (મૌજૂદા નામ મોહળા માળી, નઝ્દ કોનતરીલા, તેહસીલ ગોજરખાન, ઝિલ્અ

મઝાર હઝરતે અલહાજ શાહ મુહમ્મદ તૈગ અલી આબાદાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه

મઝાર હઝરતે મૌલાના પીર અબ્દુલ ગની સાબરી હોશિયારપુરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه

રાવલપિન્ડી) માં 1261 હિજરી કો હુઈ ઔર પેહલી રબીઉલ આખિર 1343 હિજરી કો વફાત પાઈ, મોહળા માળી કબ્રસ્તાન માં દફન કિએ ગએ, આપ સિલસિલએ ચિશ્તિયા નિઝામિયા કે શૈખે તરીકત, ખ્વાજા શમ્સુલ આરિફીન કે ખલીફા ઔર મુસલમાનોં કે ખૈરખ્વાહ થે.[7]

7 શૈખુલ મશાઈખ, સરકારે અક્દસ હઝરતે અલહાજ શાહ મુહમ્મદ તૈગ અલી આબાદાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત 1300 હિજરી માં હુઈ ઔર પેહલી રબીઉલ આખિર 1378 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝારે મુબારક સુરકાન્હી શરીફ (ઝિલ્અ મુઝફ્ફર પુર, બિહાર, હિન્દ) માં મરજએ ખલાઈક હૈ. આપ ને મદ્રસા આલિયા કલકત્તા સે તાલીમ હાસિલ કી, સિલસિલા આબાદાનિયા માં બૈઅતો ખિલાફત કા શરફ પાયા, સિલસિલા ફરીદિયા ઔર મુજીબિયા સે ભી ખિલાફત હાસિલ હુઈ. આપ પાબન્દે શરઅ ઔર મુત્તબેએસુન્નત બુઝુર્ગ, બાની એ મદ્રસા ઈલ્મિય્યા અન્વારુલ ઉલૂમ વ ખાનકાહે આબાદાનિયા સુરકાન્હી હૈં.[8]

ઉલમા એ ઈસ્લામ رحمهم الله السّلام :

8 સાકી એ ઈલ્મો ઈરફાન હઝરતે મૌલાના સુલ્તાન મહમૂદ સિયાલવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત 1245 હિજરી કો સુદવાલ ઝિલ્અ ચકવાલ કે એક ઈલ્મી ઘરાને માં હુઈ ઔર 29 રબીઉલ આખિર 1317 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝાર સુદવાલ માં હૈ. આપ ઉલૂમે અક્લિયા ઓ નકલિયા કે માહિર, બેહતરીન મુદર્રિસ, ખલીફા એ શમ્સુલ આરિફીન પીર સિયાલ લજપાલ, સાહિબે કરામત વલિય્યુલ્લાહ થે. અર્સએ દરાઝ તક અપને આબાઈ મદ્રસે માં તદરીસ ફરમાઈ.[9]

9 રેહબરે શરીઅતો તરીકત હઝરતે મૌલાના પીર અબ્દુલ ગની સાબિરી હોશિયાર પુરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત 1311 હિજરી કો દસોહા, ઝિલ્અ હોશિયારપુર (મશરિકી પંજાબ, હિન્દ) માં હુઈ ઔર 8 રબીઉલ આખિર 1379 હિજરી લાહૌર માં વિસાલ ફરમાયા, બાદામી બાગ રેલ્વે સ્ટેશન સે શિમાલ કી જાનિબ મઝાર વાકેઅ હૈ. આપ આલિમે દીન, મુતહર્રિક મુબલ્લિગ, કસીરુસ્સફર, મુહિબ્બુલ ઉલમા ઔર હઝરતે શાહ સિરાજુલ હક ગુરદાસપુરી ચિશ્તી કે ખલીફા થે.[10]

10 ઉસ્તાઝુલ ઉલમા, મોહદ્દિસે વક્ત હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ અય્યૂબ ખાન જમાઅતી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત ઝખી ચાર બાગ (અકબરપુરા, પેશાવર) કે એક ઈલ્મી ઘરાને માં 1250 હિજરી કો હુઈ ઔર યહીં 7 રબીઉલ આખિર 1335 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, આપ ઉલૂમે માકૂલ વ મન્કૂલ કે જામેઅ, ઉલમા એ હરમૈન સે સનદે મક્કી હાસિલ કરને, મસ્જિદે નબવી માં દર્સે હદીસ કી સઆદત પાને વાલે, કઈ કુતુબ કે મુસન્નિફ, પેશાવર કે મશહૂર આલિમે દીન ઔર ખલીફા એ અમીરે મિલ્લત થે, ઝિન્દગી ભર મદ્રસા એ તાલીમુલ કુરઆન પેશાવર માં દર્સે હદીસ દેતે રહે. કિતાબ "تُحْفَةُ الْفُحُول فِي الْاِسْتِغَاثَةِ بِالرَّسُول" આપ કી યાદગાર હૈ.[11]

11 આલિમે શહીર મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ યાર ખલીક ફારૂકી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત જોળા કલાં (શાહપુર, ઝિલ્અ સરગોધા) માં 1240 હિજરી કો પૈદા હુવે ઔર 14 રબીઉલ આખિર 1356 હિજરી કો લાહૌર માં વિસાલ ફરમાયા, તદફીન ઈછરા મોળ લાહૌર કે કબ્રસ્તાન માં હુઈ. આપ જૈયદ આલિમે દીન, ઉસ્તાઝુલ ઉલમા, મુફ્તી એ ઈસ્લામ, શાઈર વ અદીબ, મુસન્નિફે કુતુબ ઔર ખતીબે સુનેહરી મસ્જિદ થે, "સલાતે મસઊદી" આપ કી કિતાબ હૈ.[12]

---

(1) الاستیعاب، 3/455، تاریخ ابن عساکر، 58/162، 163، 169، الزہد للامام احمد، ص 220 (2) اسد الغابۃ، 3/246، الاستیعاب، 3/456

(3) એન્સાઇક્લોપીડિયા ઔલિયા એ કિરામ, 1/87 તા 97

(4) اتحاف الاکابر، ص 402 (5) تذکرۃ الانساب، ص 235

(6) તઝકિરા મશાહીરે કાકોરી, સ. 362 તા 364

(7) فوز المقال، 7/360، 367 (8) موسوعہ اسلامیہ، شخصیات، 21/159 تا 172

(9) તઝકિરા ઉલમા એ એહલે સુન્નત ઝિલ્અ ચકવાલ, સ. 30, 32

(10) તઝકિરા અકાબિરે એહલે સુન્નત, સ. 252 તા 254

(11) તઝકિરા ખુલફા એ અમીરે મિલ્લત, સ. 35

(12) તઝકિરા ઉલમા એ એહલે સુન્નત વ જમાઅત લાહૌર, સ. 277

અરબઈન

મૌલાના ઇબ્ને જીલાની મદની

પેહલી સદી હિજરી સે હી અઇમ્મએ કિરામ ને હદીસે મુબારકા نَضَّرَ اللّٰهُ اِمْرَاً سَمِعَ مِنَّا حَدِيْثًا فَحَفِظَهٗ حَتّٰى يُبَلِّغَهٗ યાની **અલ્લાહ** પાક ઉસ શખ્સ કો તરો તાઝા રખે જિસ ને મેરી કોઈ હદીસ સુની ફિર ઉસે યાદ કર લિયા યહાં તક કિ ઉસે (દૂસરોં તક) પહુંચા દિયા.''[1] મેં મઝકૂર ફઝીલત કા મિસ્દાક ઠેહરને કે લિએ અહાદીસે તય્યિબાત કો ઉમ્મત તક પહુંચાને કે લિએ ખૂબ ખૂબ કોશિશેં કીં ઔર અહાદીસે મુબારકા કા એસા અઝીમુશ્શાન ગુલશન તરતીબ દિયા જિસ મેં સૈર કરને વાલા અપને કલ્બો નઝર કો તરાવત (ઠન્ડક વ તાઝગી) બખ્શતા હૈ. સહીહ, સુનન, મુસ્નદ, મુસ્તદરક કુતુબે હદીસ કી યેહ સભી અક્સામ ઉસી ગુલશન કે દિલનશીન ફૂલ હૈં, ઇન્હી ફૂલોં મેં સે એક મુનફરિદ ફૂલ ''અરબઈન'' ભી હૈ યાની કિસી મૌઝૂઅ પર ચાલીસ અહાદીસે તય્યિબાત જમ્અ કરના.

અરબઈન નવેસી કી ફઝીલત : નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : ''મેરી ઉમ્મત મેં સે જો શખ્સ ચાલીસ અહાદીસ હિફ્ઝ (યાદ) કરેગા જિન સે ઉમ્મત નફ્અ ઉઠાએ **અલ્લાહ** પાક ઉસે બરોઝે કિયામત ફકીહ વ આલિમ કી હાલત મેં ઉઠાએગા.''

હિફ્ઝ સે મુરાદ યહાં ચાલીસ અહાદીસ ઉમ્મત કે લિએ નક્લ વ રિવાયાત (Quote) કરના હૈ અગર્ચે ઝબાની યાદ ન કી હોં ઔર ઇન કે મઆની ઓ મફાહીમ સે વાકિફિયત ભી ન હો ક્યૂંકિ નક્લ વ રિવાયત કે ઝરીએ હી મુસલમાન નફ્અ ઉઠાએંગે.[2]

યેહ હદીસે મુબારકા કઈ સહાબા એ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان સે અલ્ફાઝ કે કુછ ફર્ક કે સાથ મરવી હૈ : હઝરતે અલી વ ઇબ્ને મસઊદ વ મુઆઝ બિન જબલ વ અબુદ્દર્દા વ અબૂ સઈદ વ અબૂ હુરૈરા વ અબૂ ઉમામા વ ઇબ્ને અબ્બાસ વ ઇબ્ને ઉમર વ ઇબ્ને અમ્ર વ જાબિર બિન સમુરહ વ અનસ વ બુરૈદા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُم. ઔર ઉન સભી રિવાયાત કે અલ્ફાઝ કા જાઇઝા લિયા જાએ તો ઉન સે દર્જે ઝૈલ ફઝાઇલ માલૂમ હોતે હૈં : બરોઝે કિયામત ફુકહા ઔર ઉલમા કે ગિરોહ મેં યા ખુદ ફકીહ ઔર આલિમ બન કર ઉઠેગા, નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ઉસ કે લિએ શાફેઅ ઔર શહીદ (યાની ગવાહી દેને વાલે) હોંગે, જન્નત કે જિસ દરવાઝે સે ચાહે દાખિલ હો જાએ, ગિરોહે ઉલમા મેં ઉસ કા શુમાર હોતા હૈ ઔર શહીદોં મેં ઉઠાયા જાએગા.

ખયાલ રહે યેહ ફઝાઇલ આપસ મેં મુખાલિફ નહીં હૈં બલ્કિ ઇન મેં તતબીક મુમકિન હૈ જૈસા કિ ઇમામ ઇબ્ને દકીકુલ ઈદ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : ચાલીસ અહાદીસ કો નક્લ કરને વાલે મુખ્તલિફ મરાતિબ કે હોંગે લેહાઝા ઉન કે એતેબાર સે બિશારાત મુખ્તલિફ વારિદ હુઈ હૈં.

અરબઈન નવેસી કે મકાસિદ : ઇસ કા અવ્વલીન મક્સદ અમલ બિલ હદીસ કે ઝરીએ મઝકૂરા બાલા ફઝાઇલ કા હુસૂલ થા. ઇસ કે સાથ સાથ હદીસે મુબારકા ''મૌજૂદ ગાઇબ તક પહુંચા દે'' પર અમલ ઔર ''**અલ્લાહ** પાક ઉસ શખ્સ કો તરો તાઝા રખે જિસ ને હમ સે કોઈ હદીસ સુની ફિર ઉસે યાદ કર લિયા યહાં તક કિ ઉસે (દૂસરોં તક) પહુંચા દિયા'' કી ફઝીલત કા મુસ્તહિક (હકદાર) બનના ભી મતલૂબ થા.

સબ સે પેહલી અરબઈન ઇમામ અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه[3] સે જો સિલસિલા શુરૂઅ હુવા થા વોહ આજ તક જારી હૈ. અરબી, ઉર્દૂ, ફારસી વગૈરા મેં ઉલમા એ કિરામ ને લા તાદાદ અરબઈનાત તાલીફ ફરમાઈ હૈં તા હમ હર એક કા મક્સદ વ ગરઝ યૂં હી મેયારે ઇન્તેખાબ જુદા થા, કિસી ને ઉસૂલે દીન મેં સે તૌહીદ વગૈરા તો કિસી ને ફુરૂઈ મસાઇલ વ અહકામાત પર મુશ્તમિલ અહાદીસ કા ગુલદસ્તા તરતીબ દિયા, કિસી ને જંગ ઔર કિસી ને ખાસ ખિત્તે કે ફઝાઇલ કો પેશે નઝર રખા તો કિસી ને આદાબે ઝિન્દગી યા દુન્યા સે બે રગબતી કે મૌઝૂઅ પર અહાદીસ જમ્અ કીં ઇન્હી મેં સે ચન્દ કા તઆરુફ પેશ હૈ :

અરબઈન ફિત્તસવ્વુફ : યેહ મુહમ્મદ બિન હુસૈન અબૂ અબ્દુર્રહમાન સુલમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 412 હિજરી) કી તાલીફ હૈ જિસ મેં આપ ને તસવ્વુફ ઔર સૂફિયા કે મુતઅલ્લિક ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ હૈં.

અરબઈને તિવાલ : ઈમામ અલી બિન હુસૈન દિમશ્કી અલમારૂફ ઈબ્ને અસાકિર رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 571 હિજરી) ને ચાલીસ ઐસી તવીલ અહાદીસ જમ્અ કી હૈં જો રસૂલે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી નબુવ્વત ઔર સહાબા એ કિરામ કે ફઝાઈલો મનાકિબ પર મુશ્તમિલ હૈં. ઈસ કે ઈલાવા ઈમામ ઈબ્ને અસાકિર કી એક અરબઈન બુલદાનિયા ભી હૈ જિસ મેં આપ ને ચાલીસ સહાબા એ કિરામ સે મરવી ચાલીસ અહાદીસ કો ચાલીસ શેહરોં કે શુયૂખ સે જમ્અ કિયા ઔર ઉમ્મહાતુલ મોમિનીન કે ફઝાઈલો મનાકિબ કી રિવાયાત પર મુશ્તમિલ આપ ને "اَلْاَرْبَعُوْنَ فِيْ مَنَاقِبِ اُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِيْن" ભી યાદગાર છોળી.

અરબઈને બૈહકી : ઈમામ અબૂ બક્ર અહમદ બિન હુસૈન બૈહકી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 458 હિજરી) ને સૌ અહાદીસે અખ્લાક કો 40 અબવાબ પર મુરત્તબ કિયા હૈ.

અરબઈને તાઈયા : ઈમામ અબુલ ફતૂહ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ તાઈ હમદાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 555 હિજરી) ને ચાલીસ શુયૂખ સે ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ કી હૈં ઈસ તૌર પર કિ હર હદીસ અલગ સહાબી સે મરવી હૈ, મઝીદ યેહ કિ હર સહાબી કી સવાનેહે હયાત, ઉન કે ફઝાઈલ, હર હદીસ કે ફવાઈદ વ ઝરૂરી તશરીહાત ભી બયાન કી હૈં ઈસ કા નામ હૈ :

"اَرْبَعِيْنَ فِيْ اِرْشَادِ السَّائِرِيْنَ اِلٰى مَنَازِلِ الْيَقِيْن"

અરબઈને ઈલાહિયા : યેહ ઈમામ અબુલ હસન અલી બિન મુફઝ્ઝલ મક્દસી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 611 હિજરી) કી તાલીફ હૈ જિસ મેં આપ ને અહાદીસે કુદસિયા જમ્અ ફરમાઈ હૈં, અહાદીસે કુદસિયા પર હી એક અરબઈન શૈખે અક્બર મોહયુદ્દીન ઈબ્નુલ અરબી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 638 હિજરી) કી ભી હૈ જિસે આપ ને મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં તાલીફ ફરમાયા થા.

અરબઈને આલિયા : શૈખ હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 852 હિજરી) ને સહીહૈન મેં સે ઐસી ચાલીસ અહાદીસ કો જમ્અ કિયા હૈ જિન મેં મુસ્લિમ કી સનદ બુખારી કી સનદ સે આલા હૈ.

અરબઈને અદલિયા : શૈખ શિહાબુદ્દીન અહમદ બિન હજર મક્કી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 973 હિજરી) ને અદલો ઈન્સાફ ઔર આદિલોં કે મુતઅલ્લિક ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ હૈં.

અરબઈને જવામેઉલ કલિમ : અલ્લામા અલી કારી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 1014 હિજરી) ને ભી અરબઈન તસ્નીફ ફરમાઈ થી જિસ મેં ચાલીસ જવામેઉલ કલિમ અહાદીસ કા ઈન્તેખાબ ફરમાયા. ઈસ કે ઈલાવા આપ ને ચાલીસ અહાદીસે કુદસિયા પર મુશ્તમિલ "اَلْاَحَادِيْثُ الْقُدْسِيَّةُ" "اَلْاَرْبَعِيْنِيَّة" નામી અરબઈન ભી તાલીફ ફરમાઈ હૈ.

અરબઈને તાશ કુબ્રા ઝાદા : અહમદ બિન મુસ્તફા રૂમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 968 હિજરી) ને ઐસી ચાલીસ અહાદીસ કા ઈન્તેખાબ કિયા હૈ જો સીરતે નબવી કે એક ખૂબ સૂરત બાબ "મિઝાહ" સે તઅલ્લુક રખતી હૈં.

અરબઈને રઝવિયા : સૈયદી આલા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 1340 હિજરી) ને ભી કઈ અરબઈન તાલીફ ફરમાઈ હૈં જિન મેં સે એક "મુખ્તસિરુલ મીઝાન" હૈ જિસ મેં સવાદે આઝમ કી પૈરવી પર ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ હૈં.[4] યૂં હી ગૈરે ખુદા કો સજદા હરામ હોને પર આપ ને ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ જિસ કા નામ "اَلزُّبْدَةُ الزَّكِيَّةُ فِيْ تَحْرِيْمِ سُجُوْدِ التَّحِيَّة" રખા.

અરબઈન ફી તિબ્બિરકિન્નબિય્યલ અમીન : યેહ અબુલ બરકાત સૈયદ અહમદ કાદરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه (વફાત : 1398 હિજરી) કી તસ્નીફ હૈ જિસ મેં આપ ને ઈલાજ-મુઆલજા ઔર દમ વગૈરા કે મુતઅલ્લિક ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ હૈં. ઈસ કે ઈલાવા આપ ને ફઝાઈલે ખુલફા એ રાશિદીન, મોજિઝાતે નબવી ઔર ઈસ્લાહે અખ્લાક વ આમાલ કે મુતઅલ્લિક ભી અરબઈનાત તાલીફ ફરમાઈ હૈં.

ઝિયા એ દુરૂદો સલામ : યેહ અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મુહમ્મદ ઈલ્યાસ કાદરી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه કી તાલીફ હૈ જિસ મેં આપ ને **અલ્લાહ** પાક કે આખરી નબી હઝરતે મુહમ્મદ મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم પર દુરૂદો સલામ પઢને કે ફઝાઈલ પર ચાલીસ અહાદીસ જમ્અ ફરમાઈ હૈં.

ફૈઝાને ચહલ અહાદીસ ઔર 40 ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : ઈન તાલીફાત કા સેહરા માહનામા ફૈઝાને મદીના કે સર હૈ, ઈન મેં આમ મુસલમાનોં કે ઈફાદે કી ગરઝ સે મુખ્તલિફ મૌઝૂઆત પર સલીસ વ બા મુહાવરા તર્જમે કે સાથ અહાદીસે મુબારકા જમ્અ કી ગઈ હૈં ઔર સાથ હી મુસ્તનદ શુરૂહાત કી મદદ સે મુખ્તસર વઝાહત ભી દર્જ કર દી ગઈ હૈ અલબત્તા "ફૈઝાને ચહલ અહાદીસ" મેં લફ્ઝી તર્જમા કા ભી એહતેમામ કિયા ગયા હૈ જબ કિ "40 ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم" મેં મૌઝૂઅ કી મુનાસબત સે હિકાયાત ભી નક્લ કી ગઈ હૈં.

---

(1) ابو داؤد، 5/501 حدیث: 3660 (2) شرح الاربعین النوویۃ لابن دقیق العید، ص16

(3) اربعین نوویہ، ص14 (4) اربعین امام حسین، ص93۔

કસીદતુલ હુજરતિન્નબવિય્યતિશ્શરીફહ

મૌલાના રાશિદ અલી અત્તારી મદની

(કિસ્ત 2) ગુઝશતા સે પૈવસ્તા (પિછલે અંક સે જારી).....

اِنِّیۡ اِذَا سَامَنِیۡ ضَیۡمٌ یُرَوِّعُنِیۡ اَقُوۡلُ یَا سَیِّدَ السَّادَاتِ یَا سَنَدِیۡ

બેશક જબ મુઝે ડરા ઔર ઘબરા દેને વાલી કોઈ ઝુલ્મો ઝિયાદતી તકલીફ પહુંચાતી હૈ તો મૈં કેહતા હૂં : ઐ સૈયદોં કે સરદાર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! ઐ મેરે સહારે ! (પનાહગાહો મદદગાર, મેરી મદદ ફરમાઈએ).

كُنۡ لِیۡ شَفِیۡعاً اِلَی الرَّحۡمٰنِ مِنۡ زَلَلِیۡ وَاۡمۡنُنۡ عَلَیَّ بِمَا لَا کَانَ فِیۡ خَلَدِیۡ

મેરી લગ્ઝિશોં પર મૌલા એ રહમાન કી બારગાહે બે નિયાઝ મેં મેરી શફાઅત વ સિફારિશ ફરમાઈએ. ઔર મેરે વેહમો ખયાલ સે ભી બઢ કર મુઝ પર ઈન્આમાત વ ઈકરામાત ફરમાઈએ.[1]

وَانۡظُرۡ بِعَیۡنِ الرِّضَا نِیۡ دَائِماً اَبَداً وَاسۡتُرۡ بِفَضۡلِکَ تَقۡصِیۡرِیۡ مَدَی الۡاٰمَادِیۡ

ઔર મુઝ પર હમેશા હમેશા કે લિએ રિઝામન્દી વ ખુશનૂદી વાલી નિગાહે ખાસ રખિએ. ઔર અપને ફઝલો એહસાન સે મેરી કોતાહિયોં (ગફલતોં) કો સદા કે લિએ છુપાએ હી રખિએ.

وَاعۡطِفۡ عَلَیَّ بِعَفۡوٍ مِنۡکَ یَشۡمَلُنِیۡ فَاِنَّنِیۡ عَنۡکَ یَا مَوۡلَایَ لَمۡ اَحِدِ

ઔર ઐ મેરે આકા ઓ મૌલા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم અપને ઐસે અફ્વો કરમ સે મુઝ પર મેહરબાની ફરમાઈએ જો અપની આગોશ મેં મુઝે લિએ રહે (જો મુઝે અપને સાએ મેં લિએ રહે) ક્યૂંકિ મૈં આપ કા સાથ પા કર તન્હા નહીં રહા.

اِنِّیۡ تَوَسَّلۡتُ بِالۡمُخۡتَارِ اَشۡرَفِ مَنۡ رَقَی السَّمٰوٰتِ سِرّ الۡوَاحِدِ الۡاَحَدِ

બેશક મૈં ને ઐસે બા ઈખ્તિયાર (નબી صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) કો અપના વસીલા[2] બનાયા હૈ, જો બુલન્દિયોં પર ચઢને વાલોં મેં સબ સે ઝિયાદા ઈઝઝતો અઝમત વાલે હૈં, જો ખુદા એ યક્તા ઓ તન્હા કા ઈક રાઝ હૈં.

رَبُّ الۡجَمَالِ تَعَالَی اللّٰہُ خَالِقُہٗ فَمُشۡلَۃٌ فِیۡ جَمِیۡعِ الۡخَلۡقِ لَمۡ اَجِدِ

હુસ્નો જમાલ વાલે મુસ્તફા કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ખાલિકો માલિક કિતની બુલન્દ શાન વાલા હૈ. પસ આપ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી મિસ્લ મૈં ને સારી મખ્લૂક મેં કોઈ નહીં પાયા.[3]

خَیۡرُ الۡخَلَائِقِ اَعۡلَی الۡمُرۡسَلِیۡنَ ذُرًی ذُخۡرُ الۡاَنَامِ وَھَادِیۡھِمۡ اِلَی الرَّشَدِ

આપ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સારી મખ્લૂક સે બેહતરીન, તમામ રસૂલોં મેં કમાલ દરજે કી બુલન્દી પાને વાલે, ખલ્કત (મખ્લૂકે ઈલાહી) કે સરમાએ વ ખઝાને હૈં ઔર રાહે રાસ્ત વ હિદાયત કી તરફ મખ્લૂક કે રેહબરો રાહનુમા હૈં.[4]

بِهِ اَلتَّجَاُ لَعَلَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ لِيْ هٰذَا الَّذِيْ هُوَ فِيْ ظَنِّيْ وَ مُعْتَقَدِيْ

મૈં ને ઇન (મલ્જા ઓ માવા સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ) હી કી પનાહ લી હૈ, ઇસ ઉમ્મીદ પર કિ **અલ્લાહ** પાક મેરી બખ્શિશ વ મગફેરત ફરમાએગા. યેહી મેરા ગુમાન ઔર એતેકાદ (અકીદા) હૈ.

فَمَدْحُهُ لَمْ يَزَلْ دَأْبِيْ مَدَى عُمُرِيْ وَحُبُّهُ عِنْدَ رَبِّ الْعَرْشِ مُسْتَنَدِيْ

પસ આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કી મિદહત કરના ઉમ્ર ભર મેરી આદત રહી હૈ. ઔર માલિકે અર્શ કી બારગાહ મેં આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કી મહબ્બત મેરા સહારા ઔર આસરા હૈ.

عَلَيْهِ اَزْكَى صَلَاةٍ لَمْ تَزَلْ اَبَداً مَعَ السَّلَامِ بِلَا حَصْرٍ وَّلَا عَدَدِ

આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ પર લા તાદાદ ઔર બે શુમાર સલામ કે સાથ ઇન્તિહાઈ પાકીઝા દુરૂદ હો જો અબદ તક જારી રહે.

وَالْآلِ وَالصَّحْبِ اَهْلِ الْمَجْدِ قَاطِبَةً بَحْرِ السَّمَاحِ وَاَهْلِ الْجُوْدِ وَالْمَدَدِ

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કે સારે હી આલો અસ્હાબ પર (દુરૂદો સલામ હો) જો કિ ઇઝઝતો બુઝુર્ગી વાલે, ફય્યાઝી વ બખ્શિશ કે સમુન્દર ઔર સખાવત વ મદદ કરને વાલે હૈં.(5)

---

(1) મન્સબે શફાઅતે કુબ્રા નબિય્યે આઝમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કા અઝીમ ખાસ્સા (ખુસૂસિય્યત) હૈ. ઇસ સે મુતઅલ્લિક ઇસ્લામી અકીદા મુલાહઝા હો : "હર કિસ્મ કી શફાઅત હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ) કે લિએ સાબિત હૈ. શફાઅત બિલ વજાહત, શફાઅત બિલ મહબ્બત, શફાઅત બિલ ઇઝ્ન, ઇન મેં સે કિસી કા ઇન્કાર વોહી કરેગા જો ગુમરાહ હૈ." (બહારે શરીઅત, 1/72)

શફાઅત કરે હશ્ર મેં જો રઝા કી સિવા તેરે કિસ કો યેહ કુદરત મિલી હૈ ?

(હદાઇકે બખ્શિશ, સ. 188)

(2) કિસી ચીઝ કે ઝરીએ કો વસીલા કહા જાતા હૈ. (તફસીરે નઈમી, 6/394) ઔર બિલાશુબા રબ તઆલા કી રેહમત પાને ઔર ઉસ કી બારગાહે આલી સે બખ્શિશો મગફેરત કી ખૈરાત પાને કા સબ સે પેહલા ઔર બળા ઝરીઆ વ વસીલા ઝાતે મુસ્તફા સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ હૈ. આલા હઝરત રહમતુલ્લાહિ તઆલા અલયહ નબિય્યે મુકર્રમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કે વસીલે કી બરકાત કો યૂં બયાન ફરમાતે હૈં : દીનો દુન્યા વ જિસ્મો જાન મેં જો નેમત કિસી કો મિલી ઔર મિલતી હૈ ઔર અબદુલ આબાદ તક મિલેગી સબ હુઝૂરે અક્દસ ખલીફતુલ્લાહિલ આઝમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કે વસીલે ઔર હુઝૂર કે મુબારક હાથોં સે મિલી ઔર મિલતી હૈ ઔર અબદુલ આબાદ તક મિલેગી. (ફતાવા રઝવિયા, 21/195)

(3) ખલીફએ ચહારુમ, અમીરુલ મોમિનીન મૌલા અલિય્યુલ મુર્તઝા રઝિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં : يَقُوْلُ نَاعِتُهُ: لَمْ اَرَ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ صلى الله عليه واله وسلم યાની આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કા નાત ગો કેહતા કિ મૈં ને આપ કી મિસ્લ ન આપ સે પેહલે દેખા, ન આપ કે બાદ. (شمائل النبی، ص21، حدیث:7) મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી રહમતુલ્લાહિ તઆલા અલયહ ઇસ કે તહત ફરમાતે હૈં : હઝરાતે સહાબા એ કિરામ તો હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ) કી મિસ્લ ક્યા દેખતે, હઝરતે જિબ્રીલ અલયહિસ્સલામ ને હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ) કા મિસ્લ ન દેખા. દેખતે કૈસે ? ખુદા ને હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ) કા મિસ્લ બનાયા હી નહીં. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 8/58)

(4) સુલ્તાને કાએનાત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ સારી મખ્લૂકાત, હત્તાકિ તમામ નબિયોં ઔર રસૂલોં સે ભી અફઝલો આલા હૈં. આલા હઝરત રહમતુલ્લાહિ તઆલા અલયહ ઇસ અકીદે કો યૂં બયાન ફરમાતે હૈં કિ હુઝૂરે પુરનૂર સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલયહિ વસલ્લમ કા અફઝલુલ મુર્સલીન વ સૈયદુલ અવ્વલીન વલ આખરીન હોના કતઈ ઈમાની, યકીની, ઇઝ્દઆની, ઇજમાઈ, ઈકાની મસ્અલા હૈ જિસ મેં ખિલાફ (ઇખ્તિલાફ) ન કરેગા મગર ગુમરાહ બદદીન બન્દએ શયાતીન (શૈતાનોં કા ગુલામ). (ફતાવા રઝવિયા, 30/131)

ખલ્ક સે ઔલિયા ઔલિયા સે રુસુલ ઔર રસૂલોં સે આલા હમારા નબી

(હદાઇકે બખ્શિશ, સ. 138)

(5) શિફાઉલ ફવાઇદ બ ઝિયારતે ખૈરુલ ઉબ્બાદ, સ. 143

કસીદએ ગૌસિયા કે ફવાઇદો બરકાત

મૌલાના અબુલ હકાઇક અત્તારી મદની

અલ્લાહ પાક કા અપને મુકર્રબ બન્દોં પર ઐસા ખાસ કરમ હૈ કિ ઉન કી ઝબાન સે નિકલને વાલે અલ્ફાઝ઼ ઔર કલમ સે ઝાહિર હોને વાલે નુકૂશ મેં ભી બરકત રખ દેતા હૈ. ખલ્કે ખુદા ઉન નુકૂસે કુદસિય્યા કે મુતબર્રક કલામ કો અપના વિર્દો વઝીફા બના કર મસાઇબો આલામ સે ખલાસી પાતી ઔર દારૈન (દુન્યા ઓ આખેરત) કી સઆદતેં હાસિલ કરતી હૈ. ઇસ મુબારક સિલ્સિલે કી એક સુનેહરી કળી ગૌસુલ અગવાસ, કુત્બુલ અક્તાબ, ગૌસુલ આઝમ સૈયદ શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી તરફ મન્સૂબ અરબી કસીદા બનામ "કસીદએ ગૌસિયા" ભી હૈ. ઇસ કસીદે મેં આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને અપને ઉપર હોને વાલે ફઝલે ખુદાવન્દી કા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ, નીઝ તેહદીસે નેમત કે તૌર પર મન્સબે વિલાયત વ મારિફતે ઇલાહી મેં અપને બુલન્દ મકામ વ આલા મર્તબે સે દુન્યા વાલોં કો આગાહ ફરમાયા હૈ. કસીર ઔલિયા એ કિરામ ઔર મશાઇખે ઉઝ્ઝામ ને ઇસ મુબારક કસીદે કો બતૌરે વઝીફા અપના કર ઇસ સે હાસિલ હોને વાલે ફવાઇદો બરકાત કો બયાન ફરમાયા હૈ. ચુનાન્ચે, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને ભી "મદની પંજ સૂરહ" મેં "કસીદએ ગૌસિયા" કો તેહરીર કર કે ઇસ કે દસ ફવાઇદો બરકાત ઝિક્ર ફરમાએ હૈં. ઇન મેં સે ચન્દ કા ખુલાસા પેશે ખિદમત હૈ :

કસીદએ ગૌસિયા કે ફવાઇદો બરકાત : ☆ ઇસ કસીદે કા પઢના કુર્બે ખુદાવન્દી હાસિલ હોને કા ઝરીઆ હૈ ☆ ઇસ કસીદે કા વિર્દ કુવ્વતે હાફિઝા કો બઢાતા હૈ ☆ ઇસ કસીદે કે પઢને વાલે કો અરબી પઢને મેં બસીરત (મહારત) હાસિલ હોતી હૈ ☆ હર મુશ્કિલ ઔર સખ્ત કામ કે લિએ 40 રોઝ પઢને સે اِنْ شَآءَ اللّٰہ કામયાબી હાસિલ હોગી ☆ હર મરઝ વ તક્લીફ સે નજાત પાને કે લિએ તીન બાર યા પાંચ બાર પઢના મુફીદ હૈ ☆ તેલ પર દમ કર કે આસેબ ઝદા ઔર જિન્ન વાલે મરીઝ કે જિસ્મ પર મલેં, (આસેબ યા જિન્ન) દફ્અ હોગા ☆ ઝાલિમ સે નજાત પાને કે લિએ રોઝાના પઢને સે اِنْ شَآءَ اللّٰہ ખલાસી નસીબ હોગી. (માખૂઝ અઝ : મદની પંજ સૂરહ, સ. 265, 266)

કસીદએ ગૌસિયા બ મઅ તર્જમા

1 سَقَانِیَ الْحُبُّ کَاْسَاتِ الْوِصَال　　فَقُلْتُ لِخَمْرَتِیْ نَحْوِیْ تَعَالِ

મહબ્બત ને મુઝે વસ્લ (કુર્બે ઇલાહી) કે પ્યાલે પિલાએ, પસ મૈં ને અપને ખુમારે મહબ્બત કો કહા કિ મેરી તરફ આ

2 سَعَتْ وَمَشَتْ لِنَحْوِیْ فِیْ کُئُوْسٍ　　فَهِمْتُ بِسُکْرِیْ بَیْنَ الْمَوَالِیْ

પ્યાલોં મેં ભરા હુવા જામે મહબ્બત મેરી તરફ દૌળતા હુવા આયા, મૈં ને અપને અહબાબ કી મજલિસ મેં જામે મહબ્બત કે ખુમાર સે મસ્ત હો ગયા

3 فَقُلْتُ لِسَآئِرِ الْاَقْطَابِ لُمُّوْا　　بِحَالِیْ وَادْخُلُوْا اَنْتُمْ رِجَالِیْ

મૈં ને તમામ અક્તાબ (ઔલિયા કી એક ખાસ કિસ્મ) સે કહા કિ તુમ મેરે હાલ કે પાસ આ કર ઠેહર જાઓ ઔર દાખિલ હો જાઓ ક્યૂંકિ તુમ મેરે રફીક (સાથી) હો

4 وَهُمُّوْا وَاشْرَبُوْا اَنْتُمْ جُنُوْدِیْ　　فَسَاقِی الْقَوْمِ بِالْوَافِیْ مَلَالِیْ

હિમ્મત ઔર મુસ્તહકમ ઇરાદા કરો ઔર જામે મારેફત પિયો કિ તુમ મેરા લશ્કર હો ક્યૂંકિ સાકી એ કૌમ (صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) ને મેરે લિએ જામે મહબ્બત કો લબાલબ ભર દિયા હૈ

5 شَرِبْتُمْ فُضْلَتِیْ مِنْ بَعْدِ سُكْرِیْ وَلَا نِلْتُمْ عُلُوِّیْ وَاتِّصَالِیْ

ઇશ્કે હકીકી કા નશા મુઝ પર તારી હોને કે બાદ તુમ ને મેરા બચા ખુચા જામ પી લિયા, લેકિન મેરે બુલન્દ મર્તબે ઔર કુર્બ કો ન પા સકે

6 مَقَامُكُمُ الْعُلٰى جَمْعًا وَّلٰكِنْ مَقَامِیْ فَوْقَكُمْ مَّازَالَ عَالِیْ

તુમ સબ (ઔલિયા) કા મકામ બુલન્દ હૈ, લેકિન મેરા મકામ તુમ્હારે મકામ સે ભી ઊપર હૈ મેરી બુલન્દી હમેશા રહેગી

7 اَنَا فِیْ حَضْرَةِ التَّقْرِیْبِ وَحْدِیْ یُصَرِّفُنِیْ وَحَسْبِیْ ذُو الْجَلَالِ

મૈં બારગાહે કુર્બે ઈલાહી મેં યકતા ઔર યગાના હૂં, રબ્બે કરીમ ને મુઝે બા ઈખ્તિયાર બના દિયા હૈ ઔર અઝમતો જલાલ વાલા ખુદા મેરે લિએ કાફી હૈ

8 اَنَا الْبَازِیْ اَشْهَبُ كُلِّ شَیْخٍ وَمَنْ ذَا فِی الرِّجَالِ اُعْطِیْ مِثَالِیْ

મૈં સફેદ બાઝ હૂં હર વલી પર ગાલિબ હૂં (જૈસે સફેદ બાઝ દીગર પરિન્દોં પર ગાલિબ હોતા હૈ) (બતાઓ તો !) કૌન હૈ જિસ કો મુઝ જૈસા મર્તબા અતા કિયા ગયા હો

9 كَسَانِیْ خِلْعَةً بِطِرَازِ عَزْمٍ وَتَوَّجَنِیْ بِتِیْجَانِ الْكَمَالِ

રહમાન عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે વોહ ખિલ્અત (લિબાસે કરામત) પેહનાયા જિસ પર અઝ્મ ઔર ઈરાદએ મુસ્તહકમ કે બેલ બૂટે થે ઔર તમામ કમાલાત કે તાજ મેરે સર પર રખે

10 وَاَطْلَعَنِیْ عَلٰی سِرٍّ قَدِیْمٍ وَقَلَّدَنِیْ وَاَعْطَانِیْ سُؤَالِیْ

રબ્બુલ આલમીન ને મુઝે અપને રાઝે કદીમ પર મુત્તલઅ (ખબરદાર) કિયા ઔર મુઝે ઈઝઝત કા હાર પેહનાયા ઔર જો કુછ મૈં ને માંગા મુઝે અતા ફરમાયા

11 وَوَلَّانِیْ عَلَی الْاَقْطَابِ جَمْعًا فَحُكْمِیْ نَافِذٌ فِیْ كُلِّ حَالٍ

માલિકે કાએનાત عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે તમામ અક્તાબ પર હાકિમ બનાયા હૈ, પસ મેરા હુક્મ હર હાલ મેં જારી ઔર નાફિઝ હૈ

12 فَلَوْ اَلْقَیْتُ سِرِّیْ فِیْ بِحَارٍ لَصَارَ الْكُلُّ غَوْرًا فِی الزَّوَالِ

અગર મૈં અપના રાઝ દરિયાઓં પર ડાલ દૂં તો સારે દરિયાઓં કા પાની ઝમીન મેં જઝબ હો જાએ ઔર ઉન કા નામો નિશાન તક ન રહે

13 وَلَوْ اَلْقَیْتُ سِرِّیْ فِیْ جِبَالٍ لَدُكَّتْ وَاخْتَفَتْ بَیْنَ الرِّمَالِ

અગર મૈં અપના રાઝ પહાળોં પર ડાલ દૂં તો વોહ રેઝા રેઝા હો કર રૈત મેં મિલ જાએં (કિ ઉન પહાળોં ઔર રૈત મેં બિલ્કુલ ફર્ક ન રહે)

14 وَلَوْ اَلْقَیْتُ سِرِّیْ فَوْقَ نَارٍ لَخَمَدَتْ وَانْطَفَتْ مِنْ سِرِّ حَالِیْ

અગર મૈં અપના રાઝ આગ પર ડાલ દૂં તો વોહ મેરે રાઝ સે બુઝ કર બિલ્કુલ સર્દ હો જાએ (ઔર ઉસ કા નામો નિશાન ભી બાકી ન રહે)

15 وَلَوْ اَلْقَیْتُ سِرِّیْ فَوْقَ مَیْتٍ لَقَامَ بِقُدْرَةِ الْمَوْلٰی تَعَالٰی

અગર મૈં અપને રાઝ કો મુર્દે પર ડાલ દૂં તો વોહ ફૌરન **અલ્લાહ** તઆલા કી કુદરત સે ખડા હો જાએ

16 وَمَا مِنْهَا شُهُوْرٌ اَوْ دُهُوْرٌ تَمُرُّ وَتَنْقَضِیْ اِلَّا اَتَانِیْ

મહીને ઔર ઝમાને જો ગુઝરતે ઔર ખત્મ હોતે હૈં, મગર બિલા શકો શુબા વોહ મેરે પાસ હાઝિર હોતે હૈં

17 وَتُخْبِرُنِیْ بِاٰیَاتٍ وَیَجْرِیْ وَتُعْلِمُنِیْ فَاَقْصِرْ عَنْ جِدَالِیْ

ઔર મુઝ કો મૌજૂદા ઔર આને વાલે વાકિઆત કી ખબર ઔર ઈત્તેલાઅ દેતે હૈં (ઐ મુન્કિરે કરામાત !) ઝગળે સે બાઝ આ

18 مُرِیْدِیْ هِمْ وَطِبْ وَاشْطَحْ وَغَنِّیْ وَافْعَلْ مَا تَشَاءُ فَالْاِسْمُ عَالٍ

ઐ મેરે મુરીદ ! ઈશ્કે ઈલાહી સે સરશાર હો ઔર ખુશ રેહ ઔર (શરીઅત કી હુદૂદ મેં રેહતે હુવે) બોલતા રેહ ઔર જો તેરા દિલ ચાહે કર ક્યૂંકિ મેરા નામ બુઝુર્ગ હૈ

19 مُرِيْدِیْ لَاتَخَفْ اَللّٰهُ رَبِّیْ عَطَانِیْ رِفْعَةً نِلْتُ الْمَنَالِیْ

ઐ મેરે મુરીદ ! **અલ્લાહ** કે સિવા કિસી સે મત ડર, **અલ્લાહ** રબ્બુલ ઈઝઝત મેરા પરવર દગાર હૈ ઉસ ને મુઝે વોહ બુલન્દી અતા ફરમાઈ હૈ કિ જિસ સે મૈં ને અપની મતલૂબા આરઝૂઓં કો પા લિયા હૈ

20 طُبُوْلِیْ فِی السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ دُقَّتْ وَشَاعُوْسُ السَّعَادَةِ قَدْ بَدَالِیْ

આસ્માનો ઝમીન મેં મેરે નામ કે ડંકે બજાએ જાતે હૈં, ઔર નેક બખ્તી કે કાસિદ મેરે લિએ ઝાહિર હો રહે હૈં

21 بِلَادُ اللّٰهِ مُلْكِیْ تَحْتَ حُكْمِیْ وَوَقْتِیْ قَبْلَ قَلْبِیْ قَدْ صَفَالِیْ

અલ્લાહ તઆલા કે તમામ શેહર (ઉસ કી અતા સે) મેરા મુલ્ક હૈં, જો મેરે હુક્મ કે તાબેઅ હૈં ઔર મેરા વક્ત મેરે દિલ સે પેહલે હી સાફ થા (યાની મેરી રૂહાની હાલત મેરે જિસ્મ કે પૈદા હોને સે પેહલે હી પાકીઝા થી)

22 نَظَرْتُ اِلٰی بِلَادِ اللّٰهِ جَمْعًا كَخَرْدَلَةٍ عَلٰی حُكْمِ اتِّصَالِ

મૈં ને ખુદા عَزَّوَجَلَّ કે તમામ શેહરોં કી તરફ દેખા તો વોહ સબ મિલ કર રાઈ કે દાને કે બરાબર થે

23 دَرَسْتُ الْعِلْمَ حَتّٰی صِرْتُ قُطْبًا وَنِلْتُ السَّعْدَ مِنْ مَّوْلَی الْمَوَالِیْ

મૈં (ઝાહિરી ઓ બાતિની) ઈલ્મ પઢતે પઢતે કુતુબ બન ગયા ઔર મૈં ને મુખ્લિસ દોસ્તોં કે આકા ઓ મૌલા عَزَّوَجَلَّ કી મદદ સે સઆદત કો પા લિયા

24 فَمَنْ فِیْ اَوْلِیَاءِ اللّٰهِ مِثْلِیْ وَمَنْ فِی الْعِلْمِ وَالتَّصْرِیْفِ حَالِیْ

ઔલિયાઉલ્લાહ કે ગિરોહ મેં મેરી મિસ્લ કૌન હૈ ? ઔર ઈલ્મ ઔર તદબીર કરને મેં મેરી બરાબરી કૌન કર સકે ?

25 رِجَالِیْ فِیْ هَوَاجِرِهِمْ صِیَامٌ وَفِیْ ظُلَمِ اللَّیَالِیْ كَاللَّالِیْ

મેરે મુરીદ મૌસમે ગર્મા મેં રોઝા રખતે હૈં ઔર રાતોં કી તારીકી મેં (ઈબાદત કી રૌશની કી વજહ સે) મોતિયોં કી તરહ ચમકતે હૈં

26 وَكُلُّ وَلِیٍّ لَّهٗ قَدَمٌ وَّاِنِّیْ عَلٰی قَدَمِ النَّبِیِّ بَدْرِ الْكَمَالِ

હર વલી કિસી નબી કે કદમ પર હોતા હૈ ઔર મૈં નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે કદમ મુબારક પર હૂં જો (આસ્માને રિસાલત કે) બદરે કમાલ હૈં

27 نَبِیٌّ هَاشِمِیٌّ مَكِّیٌّ حِجَازِیٌّ هُوَ جَدِّیْ بِهٖ نِلْتُ الْمَوَالِیْ

વોહ નબિય્યે મુકર્રમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હાશમી, મક્કી ઔર હિજાઝી મેરે જદ્દે પાક હૈં, ઉન્હીં કી વિસાતત (વસીલે) સે મૈં ને મુખ્લિસ દોસ્તોં કો પાયા

28 مُرِیْدِیْ لَاتَخَفْ وَاشٍ فَاِنِّیْ عَزُوْمٌ قَاتِلٌ عِنْدَ الْقِتَالِ

ઐ મેરે મુરીદ ! તૂ કિસી ચુગલ ખોર સે મત ડર, ક્યૂંકિ મૈં જંગ મેં સાબિત કદમ ઔર કાતિલે આદા (દુશ્મનાને ખુદા કો મારને વાલા) હૂં

29 اَنَا الْجِیْلِیُّ مُحِیُّ الدِّیْنِ لَقَبِیْ وَاَعْلَامِیْ عَلٰی رَاْسِ الْجِبَالِ

મૈં જીલાન કા રેહને વાલા હૂં ઔર મુહિયુદ્દીન મેરા લકબ હૈ ઔર મેરી બુઝુર્ગી કે ઝન્ડે પહાળોં કી ચોટિયોં પર લેહરા રહે હૈં

30 اَنَا الْحَسَنِیُّ وَالْمُخْدَعُ مَقَامِیْ وَاَقْدَامِیْ عَلٰی عُنُقِ الرِّجَالِ

મૈં હઝરતે ઈમામે હસને મુજતબા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْه કી ઔલાદ સે હૂં ઔર મેરા રુત્બા મુખ્દઅ (યાની એક ખાસ મકામે વિલાયત) હૈ, ઔર મેરે કદમ ઔલિયા કી ગર્દનોં પર હૈં

31 وَعَبْدُ الْقَادِرِ الْمَشْهُوْرُ اِسْمِیْ وَجَدِّیْ صَاحِبُ الْعَیْنِ الْكَمَالِ

ઔર અબ્દુલ કાદિર મેરા મશ્હૂરો મારૂફ નામ હૈ ઔર મેરે નાનાજાન صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ચશ્મએ કમાલ કે માલિક હૈં

32 تَقَبَّلْنِیْ وَلَا تَرُدَّدْ سُؤَالِیْ اَغِثْنِیْ سَیِّدِیْ اَنْظُرْ بِحَالِیْ

મુઝે મન્ઝૂર ફરમાઈએ ઔર મેરા સવાલ રદ ન કીજિએ, મેરી ફરિયાદ રસી કીજિએ, મેરે આકા ! મેરા હાલ મુલાહઝા ફરમાઈએ.

અલ્લાહ પાક હમેં ભી કસીદએ ગૌસિયા કી બરકતોં સે માલામાલ ફરમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ખલીફએ મુફ્તી એ આઝમે હિન્દ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના બદરુલ કાદરી સાહબ રુખ્સત હો ગએ

મૌલાના કાશિફ શેહઝાદ અત્તારી મદની

ખલીફએ મુફ્તી એ આઝમે હિન્દ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના બદરુલ કાદરી મિસ્બાહી رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી વિલાદત 25 અક્તૂબર 1950 ઈસવી કો ઘોસી, ઝિલ્અ આઝમ ગઢ, યૂપી ઈન્ડિયા મેં હુઈ. ઇબ્તેદાઈ તાલીમ હાસિલ કરને કે બાદ 11 સાલ કી ઉમ્ર મેં મુબારક પુર તશરીફ લાએ ઔર દર્સે નિઝામી કરને કે લિએ એહલે સુન્નત કે મશહૂર ઇદારે દારુલ ઉલૂમ અશરફિયા મેં દાખિલા લિયા. 10 શાબાનુલ મુઅઝ્ઝમ 1389 હિજરી મુતાબિક 23 અક્તૂબર 1969 ઈસવી કો દર્સે નિઝામી કી તક્મીલ કે બાદ હાફિઝે મિલ્લત હઝરતે અલ્લામા શાહ અબ્દુલ અઝીઝ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه બાની એ અશરફિયા સે દસ્તારે ફઝીલત હાસિલ કી.

બૈઅતો ખિલાફત : 23 જુમાદલ ઉખરા 1399 હિજરી મુતાબિક જૂન 1979 ઈસવી મેં આપ ને મુફ્તી એ આઝમે હિન્દ મૌલાના મુસ્તફા રઝા ખાન رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه સે બૈઅત કી ઔર ઇજાઝત વ ખિલાફત ભી પાઈ. ઇન કે ઇલાવા ભી કઈ બુઝુર્ગો ને ઇજાઝત વ ખિલાફત સે નવાઝા.

તદરીસી ખિદમાત : 1969 ઈસવી મેં ફારિગુત્તેહસીલ હોને કે બાદ આપ ને દર્સે નિઝામી કી તદરીસ શુરૂઅ કી ઔર હિન્દુસ્તાન કે કઈ જામેઆત મેં તિશનગાને ઉલૂમે દીનિયા કો સૈરાબ કિયા.

તસ્નીફી ખિદમાત : હઝરતે અલ્લામા બદરુલ કાદરી સાહબ ને તકરીબન 2 દર્જન કુતુબો રસાઇલ તસ્નીફ ફરમાએ. આપ ને ઇમામ યાફેઈ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી કિતાબ "રૌઝુર્રિયાહીન ફી હિકાયાતિસ્સાલેહીન" કા બા મુહાવરા તર્જમા "બઝમે ઔલિયા" કે નામ સે ફરમાયા જો કાફી મશહૂર હૈ. ઇસ કે ઇલાવા આપ ને મુખ્તલિફ ઉનવાનાત પર કસીર મઝામીન વ મકાલાત ભી તસ્નીફ ફરમાએ.

ઈશાઅતે દીન મેં ખિદમાત : 250 સે ઝિયાદા ગૈર મુસ્લિમ આપ કે હાથ પર મુસલમાન હુવે જબકિ કસીર બદ મઝહબ વ બદ અકીદા લોગોં ને તૌબા કર કે દુરુસ્ત ઇસ્લામી અકાઇદ કો કબૂલ કિયા.

શેઅરો સુખન : **અલ્લાહ** પાક ને અલ્લામા સાહિબે મર્હૂમ કો નસ્ર કે સાથ સાથ નઝમ કી સૂરત મેં ભી ઇઝહારે જઝબાત કી સલાહિય્યત અતા ફરમાઈ થી. હમ્દો નાત, મનાકિબ ઔર દીગર અસ્નાફે શેર પર મુશ્તમિલ આપ કે ગ્યારહ દીવાન ફન્ને શેરગોઈ મેં આપ કી મહારત કે ગવાહ હૈં. મુસ્તકિલ કલામ લિખને કે ઇલાવા આપ તઝમીન નિગારી મેં ભી મહારત રખતે થે. આલા હઝરત, ઇમામે એહલે સુન્નત અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી પાંચ નાતોં પર આપ ને તઝમીન નિગારી ફરમાઈ.

એક ઝલક મુલાહઝા ફરમાઈએ :

અલ્લાહ અલ્લાહ યે રુત્બએ વકારે આરિઝ
ચશ્મે કૌનેન હૈ વા, બહરે નિસારે આરિઝ
નારે દોઝખ કો ચમન કર દે બહારે આરિઝ
અપના એજાઝ જો દિખાએ નિગારે આરિઝ
ઝુલ્મતે હશ્ર કો દિન કર દે નિહારે આરિઝ

મનાકિબે અત્તાર : હઝરતે અલ્લામા મૌલાના બદરુલ કાદરી મિસ્બાહી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه અમીરે એહલે સુન્નત અલ્લામા મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી સે બહુત મહબ્બત ફરમાતે થે. ઈસ કા સુબૂત અમીરે એહલે સુન્નત સે મુતઅલ્લિક તેહરીર કર્દા આપ કી કઈ મન્કબતેં હૈં. ઈન મેં સબ સે ઝિયાદા શોહરત ઈસ મન્કબત કો મિલી :

મસ્લક કા તૂ ઈમામ હૈ ઈલ્યાસ કાદરી
તદબીર તેરી તામ હૈ ઈલ્યાસ કાદરી
ફિક્રે રઝા કો કર દિયા આલમ પે આશકાર
યેહ તેરા ઊંચા કામ હૈ ઈલ્યાસ કાદરી
હૈ દાવતે ઈસ્લામી કી દુન્યા મેં ધૂમ ધામ
મક્બૂલ તેરા કામ હૈ ઈલ્યાસ કાદરી
હૈ બન્દે રઝવી ભી તેરે કિરદાર કા અસીર
ઈસ કા તુઝે સલામ હૈ ઈલ્યાસ કાદરી

માહનામા અશરફિયા કા આગાઝ : 1974 ઈસવી મેં અપને ઉસ્તાઝે મોહતરમ હાફિઝે મિલ્લત હઝરતે અલ્લામા અબ્દુલ અઝીઝ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કે હુક્મ પર લબ્બૈક કેહતે હુવે અપની માદરે ઈલ્મી જામેઆ અશરફિયા મુબારક પુર આએ જહાં શોબએ નશરો ઈશાઅત કે ઈન્ચાર્જ કી હૈસિય્યત સે ખિદમાત કા આગાઝ કિયા. ફરવરી 1976 ઈસવી મેં આપ ને "માહનામા અશરફિયા" કા આગાઝ કિયા જો આજ તક અપની પૂરી આબો તાબ સે જારી હૈ ઔર اِنْ شَآءَاللهعزوجل હઝરત કે લિએ સવાબે જારિયા કા સબબ બનેગા.

હૉલેન્ડ મેં ઈસ્લામી ખિદમાત : જૂલાઈ 1978 ઈસવી મેં આપ નેધરલેન્ડ (હૉલેન્ડ) તશરીફ લે ગએ ઔર વહાં તબ્લીગે ઈસ્લામો ઈશાઅતે ઈલ્મ કા સિલસિલા શુરૂઅ ફરમાયા. આપ કી આમદ સે કબ્લ હૉલેન્ડ, ફ્રાન્સ ઔર બેલ્જિયમ વગૈરા મેં મુસલમાનોં કે પાસ કોઈ મુસ્તકિલ અવકાતે નમાઝ કા નક્શા મૌજૂદ ન થા ઔર ન હી રૂયતે હિલાલ કા બા કાઈદા એહતેમામ હોતા થા. આપ ને મુસ્તકિલ અવકાતે નમાઝ કા નક્શા મુહય્યા કરને કે ઈલાવા યહાં રૂયતે હિલાલ કા બા કાઈદા સિલસિલા ભી શુરૂઅ ફરમાયા.

હૉલેન્ડ કે ઈલાવા ભી આપ કઈ મમાલિક કે દૌરે પર ગએ ઔર મુખ્તલિફ મુમાલિક મેં ઈસ્લામી તાલીમાત કો આમ કિયા. મુખ્તલિફ મસાજિદ ઔર મદારિસ કી તામીરાત મેં ભી આપ કી કાવિશેં શામિલ રહીં.

સફર આખેરત : તવીલ અલાલત કે બાદ 9 સિતમ્બર 2021 ઈસવી કો આપ ઈસ દુન્યા એ ફાની સે રવાના હો કર અપને માલિકે હકીકી કે દરબાર મેં હાઝિર હો ગએ, اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّآ اِلَيْهِ رَاجِعُوْن આપ કી તદફીન હિન્દુસ્તાન કે સૂબા ઉત્તર પ્રદેશ કે ઝિલ્અ મઉ મેં આપ કે આબાઈ અલાકે ઘોસી મેં હુઈ.

હઝરત કે વિસાલે પુર મલાલ કે બાદ મદની મુઝાકરે કે દૌરાન ઈન કા ઝિક્રે ખૈર હુવા તો નિગરાને શૂરા મૌલાના હાજી મુહમ્મદ ઈમરાન અત્તારી ને અપને જઝબાત કા ઈઝહાર યૂં કિયા :

હૉલેન્ડ કે સફર કે દૌરાન એક મસ્જિદ મેં તરબિયતી ઈજતેમાઅ થા, વહાં હઝરત કરમ ફરમાતે હુવે તશરીફ લાએ ઔર હમેં મુલાકાત સે મુશર્રફ ફરમાયા. હઝરત કી અમીરે એહલે સુન્નત સે જો મહબ્બત હૈ ઉસ સે દુન્યા વાકિફ હૈ, મુલાકાત કે દૌરાન ભી યેહી તઝકેરા જારી રહા ઔર હઝરત ને હમેં અમીરે એહલે સુન્નત કી શાન મેં લિખી હુઈ નઈ મન્કબત ભી સુનાઈ. દાવતે ઈસ્લામી કે ઝિમ્મેદારાન પર હઝરત બહુત શફકત ફરમાતે થે ઔર અપને મુતઅલ્લિકીન કો મદની માહોલ સે વાબસ્તગી કી તરગીબ દિલાતે થે.

ઈસ મૌકેઅ પર અમીરે એહલે સુન્નત ને કુછ યૂં ઈરશાદ ફરમાયા : હઝરત સે મેરા પેહલા ગાઈબાના તઆરુફ ઈન કી ઝખીમ કિતાબ "બઝ્મે ઔલિયા" કે ઝરીએ હુવા જો ઈમામ યાફેઈ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી કિતાબ "રૌઝુર્રિયાહીન" કા ઉર્દૂ તર્જમા હૈ. ઈસ મેં હઝરત ને ન સિર્ફ તર્જમા ફરમાયા બલ્કિ કિતાબ કી તરતીબ ભી અઝ સરે નૌ ફરમાઈ, તબ સે ઉન સે તઆરુફ હો ગયા કિ યેહ એક સુન્ની આલિમે દીન હૈં. બાદ મેં મુબલ્લિગીન ઔર નિગરાને શૂરા કે ઝરીએ ઉન કી દાવતે ઈસ્લામી ઔર મુઝ સે મહબ્બત કી ખબરેં ભી મિલતી રહીં ઔર યૂં તઆરુફ બઢતા ગયા. જો ભી સુન્નિય્યત કા મુખ્લિસ મહબ્બત કરને વાલા હોગા વોહ اِنْ شَآءَاللهعزوجل આપ કો દાવતે ઈસ્લામી સે મહબ્બત કરને વાલા મિલેગા.

અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત ઈન્હેં ગરીકે રેહમત ફરમાએ. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

તાઝિયત વ ઇયાદત

હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી બદ્રુલ કાદરી કે ઇન્તિકાલ પર તાઝિયત

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને દૌરાને મદની મુઝાકરા ફરમાયા : ખલીફએ હુઝૂર મુફ્તી એ આઝમે હિન્દ, મોહસિને દાવતે ઇસ્લામી હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી બદરુલ કાદરી સાહબ પેહલી સફરુલ મુઝફ્ફર 1443 હિજરી મુતાબિક 9 સિતમ્બર 2021 ઇસવી બરોઝ જુમેરાત કો હૉલેન્ડ મેં ઇન્તેકાલ ફરમા ગએ. اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْن

યેહ દાવતે ઇસ્લામી સે બળી મહબ્બત ફરમાતે થે, **અલ્લાહ** પાક ઇન કી ખિદમાતે દાવતે ઇસ્લામી ઔર દીગર દીની વ મિલ્લી ખિદમાત કબૂલ ફરમાએ.

મૈં ઇન કે સાહિબઝાદે મુહય્યુદ્દીન હસનૈન કાદરી, ઇન કી બેટિયોં, ઇન કે મુરીદીન, મુહિબ્બીન, મુતવસ્સિલીન સમેત તમામ સોગવારોં સે તાઝિયત કરતા હૂં.

યા **અલ્લાહ** પાક ! પ્યારે હબીબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા વાસ્તા હઝરતે મૌલાના મુફ્તી બદરુલ કાદરી કો ગરીકે રેહમત ફરમા, ઐ **અલ્લાહ** પાક ! ઇન કે દર્જે બુલન્દ ફરમા, ઇલાહલ આલમીન ! ઇન કી કબ્ર જન્નત કા બાગ બને, રેહમત કે ફૂલોં સે ઢકે, તા હશ્ર નૂરે મુસ્તફા કે સદકે જગમગાતી રહે, પ્યારે હબીબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે જલ્વોં સે ઇન કી કબ્ર આબાદ હો, મૌલા એ કરીમ ! જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં ઇન્હેં અપને પ્યારે હબીબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા પળોસ નસીબ ફરમા, મૌલા એ કરીમ ! ઇન કે તમામ સોગવારોં કો સબ્રે જમીલ ઔર સબ્રે જમીલ પર અજ્રે જઝીલ મરહમત ફરમા, યા **અલ્લાહ** પાક ! મેરે પાસ જો કુછ ટૂટે ફૂટે આમાલ હૈં અપને કરમ કે શાયાને શાન ઉન કા અજ્ર અતા ફરમા, યેહ સારા અજ્રો સવાબ જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો અતા ફરમા, બ વસીલએ ખાતમુન્નબિય્યીન صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم યેહ સારા સવાબ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી બદરુલ કાદરી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه સમેત સારી ઉમ્મત કો ઇનાયત ફરમા.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

મુખ્તલિફ પૈગામાતે અત્તાર

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને અગસ્ત 2021 ઇસવી મેં નિજી પૈગામાત કે ઇલાવા તકરીબન 2 હઝાર 163 પૈગામાત જારી ફરમાએ જિન મેં 448 તાઝિયત કે, 1 હઝાર 500 ઇયાદત કે જબકિ 215 દીગર પૈગામાત થે.

કાશિફ શેહઝાદ અત્તારી મદની

મદની ક્લીનિક વ રૂહાની ઇલાજ

પ્યારે પ્યારે ઇસ્લામી ભાઈયો ! આંખ અલ્લાહ તઆલા કી બહુત બડી નેમત હૈ. ઇસ નેમત કી કદ્ર હકીકત મેં વોહી શખ્સ જાન સકતા હૈ જો બીનાઈ સે મેહરૂમ હો ઔર હાથ મેં સફેદ છડી લિએ સડક કિનારે ઇસ ઇન્તેઝાર મેં ખડા હો કિ કોઈ આ કર મુઝે સડક પાર કરવા દે. મુકદ્દસ કુરઆન મેં **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કા ફરમાને આલીશાન હૈ : ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર તુમ્હેં કાન ઔર આંખ ઔર દિલ દિએ કિ તુમ એહસાન માનો. (پ14، النحل:78) લેહાઝા હમેં જિસ્મ કે દીગર આઝા કે સાથ સાથ આંખ કા ભી શુક્ર અદા કરના ચાહિએ. **આંખ કા શુક્ર કૈસે અદા હો ?** આંખ કા શુક્ર ઇસ તરહ અદા હો સકતા હૈ કિ આંખ જબ ભી ઉઠે તો સિર્ફ જાઇઝ ઉમૂર હી કી તરફ ઉઠે. આંખ સે કુરઆને મજીદ, મસ્જિદ વ મદ્રસા ઔર મકામાતે મુકદ્દસા નીઝ ઉલમા ઓ મશાઇખ ઔર અપને વાલિદૈન કી ઝિયારત કરેં. ખબરદાર ! ઇન આંખોં કો બદ નિગાહી, ફિલ્મેં ડ્રામે ઔર દીગર નાજાઇઝ મનાઝિર દેખને કે લિએ હરગિઝ ઇસ્તેમાલ ન કરેં ઔર અપને દિલો દિમાગ મેં યેહ બાત બિઠા લેં કિ **"અલ્લાહ દેખ રહા હૈ"**. ફરમાને બારી તઆલા હૈ : ﴿يَعْلَمُ خَآئِنَةَ الْاَعْيُنِ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : **અલ્લાહ** જાનતા હૈ ચોરી છુપે કી નિગાહ. (پ24، المؤمن:19) યાની નિગાહોં કી ખિયાનત ઔર ચોરી, ના મેહરમ કો દેખના ઔર મમનૂઆત પર નઝર ડાલના.

(ખઝાઇનુલ ઇરફાન)

ખબરદાર ભાઈ ! ખુદા દેખતા હૈ
ભલાઈ બુરાઈ ખુદા દેખતા હૈ

જન્નત કી બિશારત : દેખને-સુનને યા બોલને કી સલાહિય્યત સે મેહરૂમ ઇન્સાનોં કો ખુસૂસી અફરાદ (Special Persons) કહા જાતા હૈ. એક તેહકીક કે મુતાબિક દુન્યા મેં ઇસ વક્ત નાબીના અફરાદ કી તાદાદ 3 કરોળ કે કરીબ જબ કિ સિર્ફ હિન્દુસ્તાન મેં 22 લાખ કે લગભગ હૈ. નાબીના અફરાદ મેં 82 ફીસદ અફરાદ વોહ હૈં જો 50 સાલ સે ઝિયાદા ઉમ્ર કે હૈં. જો આંખ કી નેમત સે મેહરૂમ હૈં વોહ હૌસલા રખેં, **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી રિઝા પર રાઝી રહેં ઔર સબ્ર કરેં, اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل જન્નત કી અઝીમ નેમતેં ઉન કા મુકદર હોંગી. પ્યારે આકા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ કિ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઇરશાદ ફરમાતા હૈ : اِذَا اَخَذْتُ كَرِيْمَتَىْ عَبْدِىْ فِى الدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ لَهٗ جَزَآءٌ عِنْدِىْ اِلَّا الْجَنَّةَ મૈં દુન્યા મેં અપને જિસ બન્દે કી દો પ્યારી ચીઝેં (યાની આંખેં) લે લૂં તો મેરે નઝદીક ઇસ કા બદલા સિર્ફ જન્નત હૈ. (ترمذی، 4/179، حدیث:2408) બીનાઈ સે મેહરૂમી કી તરહ નઝર કી કમઝોરી ભી એક આઝમાઇશ હૈ જિસ પર સબ્ર કરને વાલા સવાબ કા હકદાર હોગા. ઝૈલ મેં નઝર કી કમઝોરી સે મુતઅલ્લિક કુછ માલૂમાત ઔર ઇસ કા ઇલાજ **પેશે ખિદમત હૈ :** **નઝર કી કમઝોરી કી વુજૂહાત :** ટી વી, મોબાઇલ, કમ્પ્યૂટર ઔર વીડિયો ગેમ્ઝ (Video games) કા હદ સે ઝિયાદા ઇસ્તેમાલ, બુઢાપા, સર પર લગને વાલી સંગીન ચોટ, શૂગર યા દીગર અમરાઝ વગૈરા. **બચ્ચોં મેં નઝર કી કમઝોરી :** એક સર્વે રિપોર્ટ કે મુતાબિક સ્કૂલ જાને કી ઉમ્ર સે પેહલે હી 25 ફીસદ બચ્ચોં મેં નઝર કી કમઝોરી પાઈ જાતી હૈ. વાલિદૈન કો ચાહિએ કિ શુરૂઅ સે હી અપને બચ્ચોં કો બિલ ખુસૂસ નઝર કી કમઝોરી કે અસ્બાબ સે બચાને કા એહતેમામ કરેં ઔર હત્તલ ઇમકાન બચ્ચોં કો મોબાઇલ ફોન ટેબ્લેટ વગૈરા કે ઇસ્તેમાલ નીઝ કાર્ટૂન પ્રોગ્રામ્ઝ ઔર વીડિયો ગેમ્ઝ કી લત સે બાઝ રખેં. પૈદાઇશ કે 6 માહ બાદ ઔર ફિર 3 સાલ કી ઉમ્ર મેં આંખોં કે ડૉક્ટર (Eye Specialist) સે બચ્ચે કી આંખોં કા મુઆયના કરવા કર મશ્વરા કર લેના ચાહિએ. ઇસ મુઆમલે મેં સુસ્તી યા લાપરવાહી આગે ચલ કર બડી પરેશાની કા બાઇસ બન સકતી હૈ. જિન વાલિદૈન કી અપની નઝર કમઝોર હો ઉન્હેં અપની ઔલાદ કે બારે મેં ઝિયાદા એહતિયાત કી ઝરૂરત હૈ.

હિકાયત : એક મદની ઇસ્લામી ભાઈ કા બયાન હૈ કિ મેરી 5 સાલહ મદની મુન્ની જો દાવતે ઇસ્લામી કે "દારુલ મદીના" મેં ઝેરે તાલીમ થી, ઉસ કી બાજી (ઉસ્તાદની) કી તરફ સે પૈગામ મિલા કિ મદની મુન્ની કી આંખોં કા

મુઆયના કરવાઈએ. હમ ને યેહ સોચ કર ઝિયાદા તવજ્જોહ નહીં દી કિ શાયદ યેહ મામૂલ (Routine) કી હિદાયત હૈ જો તમામ બચ્ચોં કે વાલિદૈન કો કી ગઈ હૈ. કુછ અર્સે બાદ દોબારા યેહ પૈગામ મિલા ઔર માલૂમ કિયા તો પતા ચલા કિ મદની મુન્ની કો White Board કી લિખાઈ સમઝ ન આને કી શિકાયત હૈ. Eye Specialist કો દિખાયા તો માલૂમ હુવા કિ મદની મુન્ની કી નઝર કમઝોર હૈ ઔર ફિર 5 નમ્બર કા ચશ્મા લગવાના પડા. **મદની મશ્વરા :** મોટર સાયકલ વગૈરા ચલાતે હુવે યા વૈસે હી આંખોં મેં રૈત કે ઝર્રાત યા કોઈ ઔર ચીઝ ચલી જાએ તો આંખોં કો હાથ સે રગડને કે બજાએ ઉન પર પાની મારેં, اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل સફાઈ હો જાએગી. મુસલ્સલ કમ્પ્યૂટર ઈસ્તેમાલ કરને વાલોં કે લિએ મશ્વરા : જિન કા કમ્પ્યૂટર સ્ક્રીન વગૈરા સે ઝિયાદા વાસ્તા પડતા હો ઉન્હેં ચાહિએ કિ Anti reflective / Multi coated Glasses ઈસ્તેમાલ કરેં, ઈસ કી બદૌલત એક હદ તક સ્ક્રીન કી શુઆઓં સે આંખોં કી હિફાઝત રહેગી. **મુતાલઆ કરને કી એહતિયાતેં :** મુતાલઆ વગૈરા કરતે હુવે રૌશની કા સામને સે આંખોં પર પડના નઝર કો મુતાસ્સિર કરતા હૈ. એનર્જી સેવર યા ટ્યૂબ લાઈટ વગૈરા કી તરકીબ ઈસ તરહ હોની ચાહિએ કિ રૌશની ઊપર યા પીછે સે આએ. દૌરાને મુતાલઆ કિતાબ, મોબાઈલ ફોન ઔર ટેબ્લેટ વગૈરા દો ફિટ દૂર રખ કર ઈસ્તેમાલ કરના ચાહિએ તાકિ બીનાઈ મુતાસ્સિર ન હો. ટીવી વગૈરા દેખતે હુવે સ્ક્રીન સે 6 ફિટ કા ફાસિલા રખના ચાહિએ. **પલકેં ઝપકાને કે ફવાઈદ :** ફિતરી તૌર પર પલકેં ઝપકાને સે આંખોં મેં તરી મૌજૂદ રેહતી હૈ જબ કિ પલકેં ઝપકાએ બગૈર ટીવી સ્ક્રીન વગૈરા કો દેખના બીનાઈ કે લિએ નુક્સાન દેહ હૈ. આંખોં કે ગુદ્દૂદ મેં Antibacterial Chemical મૌજૂદ હોતા હૈ, પલકેં ઝપકાને સે યેહ કેમીકલ આંખોં મેં જાને વાલે ગર્દો ગુબાર ઔર જરાસીમ વગૈરા કો સાફ કર દેતા હૈ. **બીનાઈ તેઝ કરને વાલી ગિઝાએં :** નઝર કી હિફાઝત કે લિએ વિટામિન A ઔર C કી ઝિયાદા ઝરૂરત હોતી હૈ. વિટામિન A આડૂ (Peach) ઔર કલેજી મેં જબ કિ વિટામિન C ગાજર (Carrot) મેં બિલ ખુસૂસ પાયા જાતા હૈ. પાલક ઔર દીગર હરી સબ્જિયોં નીઝ પિસ્તા, અખરોટ ઔર બાદામ કા ઈસ્તેમાલ ભી બીનાઈ કે લિએ મુફીદ હૈ. **કિબ્લા રુખ બૈઠને સે બીનાઈ તેઝ હોતી હૈ :** હઝરતે સૈયદના ઈમામ શાફેઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : ચાર ચીઝેં આંખોં કી (બીનાઈ કી) તકવિયત કા બાઈસ હૈં : (1) કિબ્લા રુખ બૈઠના (2) સોતે વક્ત સુરમા લગાના (3) સબ્ઝે (હરિયાલી) કી તરફ નઝર કરના ઔર (4) લિબાસ કો પાકો સાફ રખના. (ઈહયાઉલ ઉલૂમ, 2/27) **આંખોં કા લઝીઝ ચૂરન :** સૌંફ, મિસ્રી ઔર ઈરાની બાદામ તીનોં હમ વઝ્ન લે કર અચ્છી તરહ બારીક પીસ કર યક્જાં (MIX) કર કે બળે મુંહ કી બોતલ મેં મેહફૂઝ કર લીજિએ ઔર બિલા નાગા રોઝાના નહાર મુંહ (ખાલી પેટ) એક ચાએ કી ચમ્મચ બગૈર પાની કે ખા લીજિએ (એક ચમ્મચ સે કુછ ઝિયાદા ખાને મેં ભી હરજ નહીં) તવીલ અર્સા ઈસ્તેમાલ કરને સે اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل આંખોં કી બીનાઈ કો ફાએદા હોગા. જિન કો તક્લીફ ન હો વોહ ભી મુસ્તકિલ ઈસ્તેમાલ કર સકતે હૈં. (ઘરેલૂ ઈલાજ, સ. 33) **ઐનક કે નમ્બર કમ કરને કે લિએ :** ગાજર કે મૌસમ મેં રોઝાના એક ગાજર ખા લિયા કરેં اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل હાફિઝા કવી ઔર બીનાઈ તેઝ હોગી હત્તાકિ ચશ્મા હૈ તો اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل નમ્બર કમ હોના શુરૂઅ હો જાએંગે.

(ઘરેલૂ ઈલાજ, સ. 34)

આંખોં કે અમરાઝ કે 3 રૂહાની ઈલાજ :

(1) અગર આંખોં કી રૌશની કમ હો ગઈ હો તો 41 બાર يَاشَكُوْرُ પઢ કર પાની પર દમ કર કે આંખોં પર યેહ પાની મલિએ. (મુદ્દતે ઈલાજ : તા હુસૂલે શિફા) (2) નઝર કમઝોર હો જાએ યા ચલી જાએ તો 41 يَا رَحْمٰنُ يَا رَحِيْمُ يَا اَللّٰهُ يَا سَلَامُ બાર (અવ્વલ આખિર એક બાર દુરૂદ શરીફ) પઢ કર દોનોં હાથોં મેં પાની લે કર દમ કીજિએ, મુંહ પર ડાલિએ ઔર આંખોં પર મલિએ اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل ફાએદા હોગા. (મુદ્દતે ઈલાજ : મુસલસલ (લગાતાર) 7 દિન)

મદની ફૂલ : મુંહ પર પાની ડાલતે વક્ત કોઈ પાક કપડા વગૈરા બિછા લીજિએ તાકિ દમ કિએ હુવે પાની કી બે અદબી ન હો. (3) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ હર નમાઝ કે બાદ તીન બાર પઢ કર ઉંગલી પર દમ કર કે અપની આંખોં પર લગાઈએ. યેહ અમલ ઉમ્ર ભર જારી રખિએ. اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل બીનાઈ કી કમઝોરી દૂર હોગી નીઝ સફેદ ઔર કાલે મોતિયે સે ભી હિફાઝત હોગી. (બીમાર આબિદ, સ. 33 તા 34)

કુછ ઐસા કર દે મેરે કિરદિગાર આંખોં મેં
હમેશા નક્શ રહે રૂએ યાર આંખોં મેં

(સામાને બખ્શિશ, સ. 129)

નએ લિખારી (જુનિયર કોલમ નિગાર)

નએ લિખને વાલોં કે ઈનઆમ યાફ્તા મઝામીન

(New Writers)

નફ્લી રોઝોં કે ફઝાઈલ

મુહમ્મદ શાહિદ મેહતાબ અત્તારી
(દૌરએ હદીસ જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નાગપુર હિન્દ)

રોઝા તઝકિયએ નફ્સ કા એક બેહતરીન ઝરીઆ હૈ ઈસી લિએ ઈસ્લામ ને જહાં પર ફર્ઝ રોઝોં કી તાલીમ દી હૈ વહીં નફ્લી રોઝોં કે ભી બહુત સારે ફઝાઈલ બયાન કિએ હૈં યેહી વજહ થી કિ હમારે અસ્લાફ ફર્ઝ રોઝોં કે સાથ સાથ નફ્લી રોઝોં કા ખૂબ એહતેમામ કિયા કરતે થે, આઈએ નફ્લી રોઝોં કી ફઝીલત કે બારે મેં ચન્દ અહાદીસ મુલાહઝા ફરમાએં :

હઝરતે ઉત્બા બિન અબ્દુસ્સુલમી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ સે મરવી હૈ કિ **અલ્લાહ** તબારક વ તઆલા કે પ્યારે રસૂલ, રસૂલે મક્બૂલ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિસ ને એક દિન કા નફ્લી રોઝા રખા **અલ્લાહ** પાક ઉસે જહન્નમ સે ઈતના દૂર કર દેગા જિતના ઝમીનો આસ્માન કા દરમિયાની ફાસિલા હૈ. (معجم کبیر، 120/17، حدیث:295)

હઝરતે કૈસ બિન ઝૈદ જુહની رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ સે રિવાયત હૈ નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિસ ને એક નફ્લી રોઝા રખા **અલ્લાહ** પાક ઉસ કે લિએ જન્નત મેં એક દરખ્ત લગાએગા જિસ કા ફલ અનાર સે છોટા ઔર સેબ સે બળા હોગા. વોહ (મોમ સે અલગ ન કિએ હુવે) શહદ જૈસા મીઠા ઔર (મોમ સે અલગ કિએ હુવે ખાલિસ શહદ કી તરહ) ખુશ ઝાઈકા હોગા. **અલ્લાહ** પાક બરોઝે કિયામત રોઝાદાર કો ઉસ દરખ્ત કા ફલ ખિલાએગા. (معجم کبیر، 366/18، حدیث:935)

سُبْحٰنَ اللّٰہ આપ અગર ગૌર કરેં તો પતા ચલેગા કિ રોઝા રખને મેં બે શુમાર દીની ઔર દુન્યાવી ફવાઈદ હૈં ઔર સવાબ તો ઈતના હૈ કિ જી ચાહતા હૈ કિ બસ રોઝા રખતે ચલે જાએં.

મઝીદ જૈસા કિ એક મકામ પર હઝરતે સૈયદના અનસ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ ને ફરમાયા કિ કિયામત કે દિન રોઝેદાર કબ્રોં સે નિકલેંગે તો વોહ રોઝે કી બૂ સે પેહચાને જાએંગે ઔર પાની કે કૂઝે જિન પર મુશ્ક સે મોહર હોગી ઉન્હેં કહા જાએગા ખાઓ કલ તુમ ભૂકે થે, પિયો કલ તુમ પ્યાસે થે, આરામ કરો કલ તુમ થકે હુવે થે પસ વોહ ખાએંગે ઔર આરામ કરેંગે હાલાંકિ લોગ હિસાબ કી મશક્કત ઔર પ્યાસ મેં મુબ્તલા હોંગે. (کنز العمال، 313/8، حدیث:23639 ملتقطاً، والترغیب فی اخبار قزوین 326/2)

એક મકામ પર નફ્લી રોઝોં કે મુતઅલ્લિક હઝરતે સૈયદના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ સે રિવાયત હૈ કિ નૂર કે પૈકર, તમામ નબિયોં કે સરવર, દો જહાં કે તાજવર, સુલતાને બેહરોબર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : જો **અલ્લાહ** પાક કી રિઝા કે લિએ એક દિન કા રોઝા રખતા હૈ **અલ્લાહ** પાક ઉસે જહન્નમ સે ઈતના દૂર કર દેતા હૈ જિતના ફાસ્લા એક કવ્વા બચપન સે બૂઢા હો કર મરને તક મુસલસલ ઉડતે હુવે તૈ કર સકતા હૈ.

(مسند امام احمد بن حنبل، 619/3، حدیث:10810)

સુનને નસાઈ કી હદીસ હૈ : હઝરતે અબૂ ઉમામા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ ને રસૂલે ખુદા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં હાઝિર હો કર અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મુઝે કિસી ઐસે કામ કા હુક્મ દીજિએ જિસ કે ઝરીએ **અલ્લાહ** પાક મુઝે નફ્અ દે, ફરમાયા : રોઝે કો અપને ઉપર લાઝિમ કર લો ક્યૂંકિ ઈસ કી કોઈ મિસ્લ નહીં.

(نسائی، ص371، حدیث:2218)

ऐ काश हम नफ़्ली रोज़ों के फ़ज़ाईल पाने वाले बन जाएं और अपनी दुन्या ओ आख़ेरत बेहतर बनाने में कामयाब हो जाएं. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

फ़िरऔनियों पर आने वाले अज़ाबात

मुहम्मद तौफ़ीक अत्तारी (दर्जए ख़ामिसा, जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने औलिया, अहमदाबाद, हिन्द)

अल्लाह पाक ने हमें हज़ार हा नेमतें अता फ़रमा कर महज़ अपनी ईबादत के लिऐ पैदा फ़रमाया है लेकिन अफ़्सोस ! हम अपने रब की ला तादाद नेमतों के ईस्तेमाल पर उस का शुक्र अदा करने के बजाऐ उस के हुक्म की ख़िलाफ़ वर्ज़ी कर के बजे ना शुक्रे होते जा रहे हैं. **अल्लाह** पाक की ना फ़रमानी करने वालों पर आने वाले अज़ाबात को पढ़िऐ और ख़ौफ़े ख़ुदा से लरज़िऐ, चुनान्चे जब फ़िरऔनी हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام के ज़माने में कुफ़्र व ना फ़रमानी पर अड़े रहे, तो उन पर पांच तरह के अज़ाब नाज़िल हुवे.

1 तूफ़ान का अज़ाब : ईस तरह कि बादल आया, अन्धेरा हुवा और कसरत से बारिश होने लगी. क़िब्तियों (फ़िरऔनियों) के घरों में पानी भर गया हत्ताकि वोह उस में खड़े रेह गऐ और पानी उन की गर्दनों की हंसलियों तक आ गया, उन में से जो बैठा वोह डूब गया. सात रोज़ ईसी मुसीबत में मुब्तला रहे. जब येह लोग आजिज़ हुवे तो हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام से दुआ की अर्ज़ की, हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام की दुआ से तूफ़ान की मुसीबत दूर हो गई लेकिन फ़िर येह लोग ईमान न लाऐ.

2 टिड्डी का अज़ाब : एक महीना तो आफ़ियत से गुज़रा, मगर फ़िर **अल्लाह** पाक ने टिड्डी भेजी वोह खेतियां, फ़ल, तमाम सामान, हत्ताकि लोहे की कीलें तक खा गईं. अब क़िब्तियों ने परेशान हो कर फ़िर हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام से दरख़्वास्ते दुआ की और वादऐ ईमान किया. सात रोज़ तक टिड्डी की मुसीबत में मुब्तला रहे, वापस हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام की दुआ से नजात पाई. मगर फ़िर ईमान न लाऐ और अपने आमाले बद में मुब्तला हो गऐ.

3 कुम्मल का अज़ाब : एक महीना आफ़ियत से गुज़रा ही था कि फ़िर **अल्लाह** पाक ने कुम्मल (जूं) भेजे. उस ने जो खेतियां और फ़ल बाक़ी रहे थे वोह खा लिऐ, येह कीड़ा कपड़ों में घुस जाता था और जिल्द को काटता था. येह कीड़े फ़िरऔनियों के बाल, भंवें, पलकें चाट गऐ, हत्ताकि ईन कीड़ों ने उन का सोना दुश्वार कर दिया था. सात रोज़ के बाद येह मुसीबत भी दुआ ऐ मूसा عَلَیْہِ السَّلَام से दूर हुई, लेकिन फ़िरऔनी फ़िर ईमान न लाऐ और पेहले से ज़ियादा ख़बीस तर अमल शुरूअ कर दिऐ.

4 मेंडक का अज़ाब : एक महीना अम्न में गुज़रने के बाद फ़िर **अल्लाह** पाक ने मेंडक भेजे और येह हाल हुवा कि आदमी बैठता था तो उस की मजलिस में मेंडक भर जाते, हांडियों, ख़ानों में मेंडक होते, लेटते तो मेंडक ऊपर सवार होते, ईस मुसीबत से फ़िरऔनी रो पड़े. फ़िर हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام ने उन से अहदो पैमान ले कर दुआ की तो सात रोज़ के बाद येह मुसीबत भी दूर हुई .

5 ख़ून का अज़ाब : फ़िर हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام ने दुआ फ़रमाई तो तमाम कूंओं, नेहरों, चश्मों का पानी, दरिया ऐ नील का पानी, गरज़ हर पानी उन के लिऐ ताज़ा ख़ून बन गया. सात रोज़ तक ख़ून के सिवा कोई चीज़ पीने की मयस्सर न आई फ़िर हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام से दुआ की दरख़्वास्त की और ईमान लाने का वादा किया. हज़रते मूसा عَلَیْہِ السَّلَام ने दुआ फ़रमाई येह मुसीबत भी दूर हुई, मगर वोह ईमान फ़िर भी न लाऐ. (تفسیر بغوی، 2/159 تا 161 الاعراف، تحت الآیۃ: 133 ملخصاً و ملتقطاً)

ईसाले सवाब के 5 तरीके

मुहम्मद अनस क़ादरी (दर्जऐ सादिसा, जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने सिद्दीके अक्बर, आगरा, हिन्द)

मर्हूमीन के लिऐ ईसाले सवाब बहुत ही पसन्दीदा अमल है अहादीसे करीमा और आसार व अक्वाले अस्लाफ़ से भी येह बात साबित है कि ज़िन्दों का मुर्दों के लिऐ ईसाले सवाब करना उन्हें फ़ाईदा पहुंचाता है जैसा कि हदीसे पाक में मज़कूर है कि नबिय्ये करीम صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم का फ़रमाने आलीशान है :

मुर्दे का हाल क़ब्र में डूबते हुवे ईन्सान की मानिन्द है कि वोह शिद्दत से ईन्तेज़ार करता है कि बाप या मां या भाई या किसी दोस्त की दुआ उस को पहुंचे और जब किसी की दुआ उसे पहुंचती है तो उस के नज़दीक वोह दुन्या ओ माफ़ीहा (यानी दुन्या और ईस में जो कुछ है, उस) से बेहतर होती है. **अल्लाह** पाक क़ब्र वालों को उन के ज़िन्दा मुतअल्लिक़ीन की तरफ़ से हदिया किया हुवा सवाब पहाड़ों की मानिन्द अता फ़रमाता है, ज़िन्दों का हदिया (यानी तोहफ़ा) मुर्दों के लिऐ दुआ ऐ मग़फ़ेरत करना है.

(شعب الایمان، 6/203، حدیث: 7905)

लेहाज़ा साबित हुवा कि ईसाले सवाब जाईज़ और मुस्तहसन अमल है.

यूं तो ईसाले सवाब के बहुत से तरीके हैं लेकिन यहां ईसाले सवाब के 5 तरीके ज़िक्र किऐ जाते हैं मुलाहज़ा फ़रमाऐं :

1 दुआ ऐ मग़फ़ेरत : जैसा कि मज़कूरा हदीसे मुबारका में ईरशाद हुवा नीज़ कुरआने करीम में सूरऐ हश्र की आयत नम्बर 10 में ईरशाद होता है :

﴿وَالَّذِيْنَ جَآءُوْ مِنْۢ بَعْدِهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا الَّذِيْنَ سَبَقُوْنَا بِالْاِيْمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِيْ قُلُوْبِنَا غِلًّا لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا رَبَّنَاۤ اِنَّكَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ۝﴾

तर्जमए कन्ज़ुल ईरफ़ान : और उन के बाद आने वाले अर्ज़ करते हैं : ऐ हमारे रब ! हमें और हमारे उन भाईयों को बख्श दे जो हम से पेहले ईमान लाऐ और हमारे दिल में ईमान वालों के लिऐ कोई कीना न रख, ऐ हमारे रब ! बेशक तू निहायत मेहरबान, बहुत रेहमत वाला है.

2 मैयत की तरफ़ से हज व उमरह करना : हदीसे मुबारका है : बनी जुहैना की एक औरत नबिय्ये करीम صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم की बारगाह में आई और अर्ज़ की, कि मेरी वालिदा ने हज की मन्नत मानी थी मगर वोह हज अदा करने से पेहले ही फ़ौत हो गई, क्या मैं उन की तरफ़ से हज कर लूं ? तो आप صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ने फ़रमाया : हां उन की तरफ़ से हज कर लो. (بخاری، 1/611، حدیث:1852)

3 मैयत की तरफ़ से सदका ओ खैरात करना : हदीसे पाक में ईरशाद होता है : जब तुम में से कोई कुछ नफ़्ल खैरात करे तो चाहिऐ कि उसे अपने मां बाप की तरफ़ से करे कि ईस का सवाब उन्हें मिलेगा और ईस के (यानी खैरात करने वाले के) सवाब में कोई कमी भी नहीं आऐगी. (شعب الایمان، 6/205، حدیث:7911)

4 कुरआने करीम पढ कर ईस का सवाब ईसाल करना : जैसा कि हमारे ज़माने में येह तरीका बहुत राईज है कुरआन ख्वानी की सूरत में, फ़ातिहा ख्वानी की सूरत में चुनान्चे,

नबिय्ये करीम صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ईरशाद फ़रमाते हैं : जो शख्स कब्रस्तान में दाखिल हुवा फ़िर उस ने सूरऐ फ़ातिहा, सूरऐ ईख्लास और सूरऐ तकासुर पढी फ़िर येह दुआ मांगी : या **अल्लाह** ! मैं ने जो कुछ कुरआन पढा उस का सवाब ईस कब्रस्तान के मोमिन मर्दों और मोमिन औरतों को पहुंचा. तो वोह सब के सब क़ियामत के रोज़ उस (यानी ईसाले सवाब करने वाले) के सिफ़ारिशी होंगे. (शर्हुस्सुदूर, सफ़हा 311)

5 रिफ़ाहे आम्मा : मुसलमानों की ईजतेमाई ज़रूरतों और सहूलतों को पूरा कर के ईस का सवाब मुर्दों को पहुंचाना और येह सवाबे जारिया भी बनता है मसलन प्यासों और मुसाफ़िरों के लिऐ पानी का इन्तेज़ाम कर देना या मस्जिद की तामीर करना जैसा कि हदीसे पाक में ईस की तरगीब मौजूद है चुनान्चे हज़रते सैयदना सअद बिन उबादा رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه ने अर्ज़ की : या रसूलल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ! मेरी मां ईन्तेकाल कर गई हैं मैं उन की तरफ़ से सदका करना चाहता हूं कौन सा सदका अफ़ज़ल रहेगा ? सरकारे मदीना صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ने फ़रमाया : पानी, चुनान्चे उन्हों ने एक कुंवां खुदवाया और कहा : هٰذِهٖ لِاُمِّ سَعْد यानी येह उम्मे सअद رَضِیَ اللهُ عَنْهَا के लिऐ है. (ابوداؤد، 2/180، حدیث:1681)

अल्लाह करीम हमें खूब खूब ईसाले सवाब करने की तौफ़ीक अता फ़रमाऐ और हमारी और हमारे उन भाईयों की बख्शिश फ़रमाऐ जो हम से पेहले ईमान लाऐ और ईमान के साथ ईस दुन्या से रुख्सत हुवे.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

तेहरीरी मुकाबला "माहनामा फ़ैज़ाने मदीना" के उन्वानात (बराऐ फ़रवरी 2022)

मज़मून भेजने की आखरी तारीख : 20 नवम्बर 2021

1 कुरआने करीम से 20 अस्माउल हुस्ना 2 नमाज़े फ़ज्र पर 5 फ़रामीने मुस्तफ़ा

3 नेकी के कामों में तआवुन की 10 सूरतें

तेहरीरी मुकाबले में मज़मून भेजने वालों के नाम

(1) अब्दुल वहीद रज़ा अत्तारी (दर्जऐ सालिसा जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने उस्माने गनी, बारशी महाराष्ट्र) (2) मुहम्मद तौफ़ीक अत्तारी (दर्जऐ खामिसा, जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने औलिया, अहमदाबाद) (3) मेराज अत्तारी (नाज़िम मद्रसतुल मदीना मुबारकपुर, आज़म गढ) (4) मुहम्मद सद्दाम हुसैन अत्तारी मदनी (मुदर्रिस जामेअतुल मदीना धोलका, गुजरात) (5) मुहम्मद अनस कादरी (दर्जऐ सादिसा जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने सिद्दीके अक्बर, आगरा) (6) मुहम्मद मुश्ताक अत्तारी बिन कुत्बुद्दीन अत्तारी (जामेअतुल मदीना फ़ैज़ाने कन्ज़ुल ईमान, मुम्बई).

આઓ બચ્ચો ! હદીસે રસૂલ સુનતે હૈં

ચુગ્લી (Gossip)

મૌલાના મુહમ્મદ જાવેદ અત્તારી મદની

અલ્લાહ પાક કે આખરી નબી હઝરતે મુહમ્મદ મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ યાની ચુગલ ખોર જન્નત મેં દાખિલ ન હોગા. (بخاری، 115/4، حدیث: 6056)

કિસી કી બાત નુક્સાન પહુંચાને કે ઈરાદે સે દૂસરોં કો બતાના ચુગ્લી હૈ. (عمدۃ القاری، 594/2، تحت الحدیث: 216)

પ્યારે બચ્ચો ! કિસી કી ચુગ્લી લગાના અચ્છી બાત નહીં હૈ, ચુગ્લી ગુનાહ ઔર અપને પ્યારે **અલ્લાહ** પાક કો નારાઝ કરને વાલા કામ હૈ, ચુગલ ખોર ફસાદ ડાલને વાલા હોતા હૈ, ચુગ્લી અઝાબે કબ્ર કા સબબ હૈ, ચુગલ ખોર **અલ્લાહ** પાક કે નઝદીક બદતરીન લોગ હૈં, ચુગલ ખોર દોસ્તોં મેં જુદાઈ ડાલતા હૈ.

બાઝ બચ્ચોં મેં ભી ચુગ્લી કી આદત પાઈ જાતી હૈ ઔર વોહ બાત બાત પર અપને બહન ભાઈયોં કી અમ્મી અબ્બૂ સે ઔર સ્કૂલ મેં દૂસરે બચ્ચોં કી ટીચર સે ચુગ્લી લગાતે રેહતે હૈં કિ બળે ભાઈ ને બહન કો મારા હૈ, ઈસ ને આજ સ્કૂલ મેં સબક નહીં સુનાયા ઔર ટીચર ને ઈસ કો ડાંટા ભી હૈ, દો બચ્ચે આપસ મેં બાત કર રહે હોતે હૈં તીસરા બચ્ચા કાન લગા કર સુનતા હૈ ઔર ઉન કી બાતેં દૂસરોં કો બતાતા હૈ ઈસ તરહ કી ઔર બહુત સારી બાતેં હૈં જિન મેં બચ્ચે અપને બહન ભાઈયોં ઔર દોસ્તોં કી ચુગ્લી કર રહે હોતે હૈં.

એક લળકી કા ઈન્તેકાલ હો ગયા, ઉસે દફ્ન કરને કે બાદ ઉસ લળકી કે ભાઈ કો યાદ આયા કિ ઉસ કી રકમ કી થેલી તો કબ્ર મેં ગિર ગઈ જબ ભાઈ ને વાપસ જા કર કબ્ર ખોલી ઔર ઝાંક કર દેખા તો કબ્ર મેં આગ ભળક રહી થી, ઉસ ને ઘર આ કર અપની અમ્મી સે પૂછા કિ મેરી બહન કે અમલ કૈસે થે ? અમ્મી ને બતાયા કિ તુમ્હારી બહન કી આદત થી કિ વોહ પળોસિયોં કે દરવાઝોં સે કાન લગા કર ઉન કી બાતેં સુનતી ઔર ચુગલ ખોરી કરતી થી.

(મુકાશફતુલ કુલૂબ, સફ્હા. 71 મુલખ્ખસન)

અલ્લાહ પાક હમેં ચુગ્લી ઔર દીગર ગુનાહ વાલે કામોં સે બચતે રેહને કી તૌફીક અતા ફરમાએ.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عليه واٰله وسلَّم

બચ્ચોં કે લિએ અમીરે એહલે સુન્નત કી નસીહત

સફાઈ કા ખયાલ રખિએ

મૌલાના ઉવૈસ યામીન અત્તારી મદની

અચ્છે બચ્ચો !

અમીરે એહલે સુન્નત અલ્લામા મુહમ્મદ ઈલ્યાસ કાદરી સાહબ ફરમાતે હૈં :

બાહર ઈસ્તેમાલ કિયા હુવા જૂતા પેહન કર ઈસ્તિન્જા ખાને જાને સે બચના મુનાસિબ હૈ ક્યૂંકિ ઈસ સે ફર્શ ગન્દા હો જાતા હૈ. (રિસાલા ઝૂટા ચોર, સફ્હા 31)

પ્યારે બચ્ચો ! ઘર મેં ઈસ્તિન્જા ખાને (Toilet) મેં જાતે હુવે ઈસ્તિન્જા ખાને કી ચપ્પલ ઈસ્તેમાલ કરની ચાહિએ. બાઝ બચ્ચે સ્કૂલ, ટ્યૂશન યા બાહર સે ખેલ કર આતે હૈં ઔર જૂતે ચપ્પલ ઉતારને કી જગહ પર જૂતે, ચપ્પલ ઉતારે બગૈર હી Toilet મેં ચલે જાતે હૈં જિસ કી વજહ સે ઘર કા સેહન, ઈસ્તિન્જા ખાને કા ફર્શ ઔર W.C પર પાઉં રખને કી જગહ ગન્દી હો જાતી હૈ ઔર ઈસ કે બાદ મેં જાને વાલોં કો ઘિન આતી હૈ. નીઝ ઈસ્તિન્જા ખાને સે બાહર આને કે બાદ જૂતે, ચપ્પલ ગીલે હોને કી વજહ સે ઘર ઔર સેહન મેં ગન્દગી ભી ઝિયાદા હો જાતી હૈ. લેહાઝા બાહર ઈસ્તેમાલ કિએ હુવે જૂતે, ચપ્પલ પેહન કર ઈસ્તિન્જા ખાને મેં નહીં જાના ચાહિએ.

ઈસ તરહ યાદ કીજિએ

મૌલાના મુહમ્મદ અરશદ અસ્લમ અત્તારી મદની

ખુબૈબ ને કહા : દાદાજાન ! આજ કલ મુઝે ટેસ્ટ યાદ નહીં હો રહે બતાઈએ મૈં ક્યા કરૂં ? દાદાજાન ને કહા : બેટા ! મૈં આપ કો સબક યાદ કરને કે કુછ તરીકે બતાતા હૂં જિન સે બહુત ફાઈદા હોગા :

1 અચ્છી તરહ સમઝ કર યાદ કીજિએ 2 ઊંચી આવાઝ સે પઢતે હુવે યાદ કીજિએ 3 યાદ કરને કા એક ટાઈમ ફિક્સ કર લીજિએ 4 ટેન્શન ફ્રી હો કર યાદ કીજિએ 5 જો યાદ કર લિયા ઉસે લિખ કર ચેક કીજિએ.

સોહેબ ને પરેશાન લેહજે મેં કહા : દાદાજાન ! યાદ તો હો જાતા હૈ લેકિન ઉસે લોંગ ટાઈમ કે લિએ કિસ તરહ સેવ કરેં ? દાદાજાન મુસ્કુરાએ ઔર કહા : 1 યાદ કરને કે બાદ શુરૂઅ સે લે કર આખિર તક એક નઝર દેખના 2 જો યાદ કિયા ઉસે કિસી સે શેર કરના 3 જબ જબ મૌકઅ મિલે Repeat (દોહરાઈ) કરના.

ઈન તરીકોં પર અમલ કરને સે જો આપ ને યાદ કિયા હોગા વોહ દેર તક યાદ રહેગા. اِنْ شَآءَاللّٰه

ઉમ્મે હબીબા ને કહા : ઈતને દિન હો ગએ આપ ને કોઈ વાકિઆ ભી નહીં સુનાયા.

હાં ભઈ ! દિન તો કાફી હો ગએ હૈં, અબ તો વાકિઆ સુનાના હી પળેગા, દાદાજાન ને ફૌરન જવાબ દિયા.

ફિર દાદાજાન વાકિઆ સુનાને લગે : અલ્લાહ પાક ને હમારે પ્યારે નબી, હઝરતે મુહમ્મદે મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો એક મોજિઝા યેહ ભી દિયા હૈ કિ આપ કમઝોર હાફિઝે કો અચ્છા બના દેતે. અબ વાકિઆ સુનો :

એક સહાબી ને અપની પરેશાની ઔર હદીસોં કો ભૂલને કી ફરિયાદ કુછ ઈસ તરહ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! મૈં આપ સે બહુત સારી હદીસેં સુનતા હૂં ઔર ઉન કો ભૂલ જાતા હૂં.

આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : તુમ અપની ચાદર ફૈલાઓ, મૈં ને અપની ચાદર ફૈલા દી. વોહ સહાબી કેહતે હૈં કિ રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને અપને દોનોં હાથોં (કો મિલા કર ઈન) સે ચુલ્લૂ બનાયા (ઔર ઐસે ઈશારા કિયા કિ જૈસે કોઈ ચીઝ હાથોં સે ડાલતે હૈં) ફિર ફરમાયા : ઈસ ચાદર કો અપને સીને સે લગા લો. જિસ તરહ હુઝૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા મૈં ને વૈસા હી કિયા ફિર ઈસ કે બાદ મૈં કોઈ ચીઝ ભી નહીં ભૂલા.[1]

પ્યારે બચ્ચો ! ઈસ વાકિએ કે બાદ ઉન કી મેમોરી બહુત પાવરફુલ હો ચુકી થી. અબ આપ લોગ ઉન કા નામ બતાઈએ ? સોહેબ ને ભોલેપન સે કહા : દાદાજાન ! જબ આપ ને નામ હી નહીં બતાયા તો હમેં કૈસે માલૂમ હોગા ? દાદાજાન ને મુસ્કુરાતે હુવે કહા : વોહ ખુશ નસીબ સહાબી હઝરતે અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْه હૈં, ઉન કા નામ અબ્દુર્રહમાન હૈ.

સોહેબ એક દમ બોલા : હાં ! ઉન કા દૂધ વાલા વાકિઆ ભી તો સુનાયા થા આપ ને. દાદાજાન ને સોહેબ કી તારીફ કરતે હુવે કહા : વાહ ભઈ ! આપ કો વોહ વાકિઆ ભી યાદ હૈ.

ખુબૈબ ન કહા : દાદાજાન ! યેહ તો ઉસ વક્ત કી બાત હૈ જબ આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સહાબા એ કિરામ કે દરમિયાન મૌજૂદ થે ઔર ઉન્હોં ને અપના હાફિઝા મઝબૂત કરવા લિયા. હમ આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે કુછ માંગેં તો ક્યા હમારી મદદ ફરમાએંગે ?

દાદાજાન ને કહા : બિલ્કુલ ! હમારી મદદ ફરમાએંગે બલ્કિ હમારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે મદદ કરને વાલે બહુત સારે વાકિઆત કિતાબોં મેં લિખે હુવે ભી હૈં.

દાદાજાન ને બાત કો જારી રખતે હુવે કહા : ઈન્હી વાકિઆત મેં સે એક વાકિઆ ઈમામ બુસૈરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કા હૈ. તીનોં બચ્ચોં ને એક સાથ કહા : ઉન કા "કસીદા એ બુર્દા શરીફ" તો બહુત મશહૂર હૈ હમારે સ્કૂલ મેં રોઝાના પઢાયા જાતા હૈ.

مَوْلَایَ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا عَلٰی حَبِیْبِكَ خَیْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

દાદાજાન ને કહા : મગર બચ્ચો ! ઈસ કસીદે કા એક બડા હી પ્યારા વાકિઆ ભી હૈ :

હુવા યૂં કિ ઈમામ બુસૈરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه એક મરતબા સખ્ત બીમાર હો ગએ ઔર ઉન કે જિસ્મ કા આધા હિસ્સા બિલ્કુલ બેકાર હો ગયા, વોહ કાફી પરેશાન થે.

એક દિન ઉન્હોં ને બીમારી કી હાલત મેં યેહ કસીદા લિખા ઔર ઉસ કસીદે મેં **અલ્લાહ** પાક કે પ્યારે નબી હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે મદદ ચાહી. જબ કસીદા મુકમ્મલ હો ગયા તો વોહ સો ગએ, ખ્વાબ મેં પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો દેખા, ઔર દેખા કિ આપ નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે સામને વોહી કસીદા પઢ રહે હૈં, કસીદા સુનને કે બાદ નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉન કે જિસ્મ પર અપના મુબારક હાથ ફેરા ઔર અપની ચાદર ડાલ દી. જબ ઉન કી આંખ ખુલી તો વોહ બિલકુલ ઠીક હો ચુકે થે ઔર જો ચાદર ડાલી થી વોહ ભી મૌજૂદ થી.

આપ કો પતા હૈ કિ યેહ વાકિઆ કબ કા હૈ ?

કબ કા હૈ દાદાજાન ? ખુબૈબ ને ફૌરન પૂછા.

પ્યારે બચ્ચો ! યેહ વાકિઆ હમારે પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઝમાને કે તકરીબન 600 સાલ બાદ કા હૈ.(2)

ખુબૈબ ને હૈરત સે કહા : દાદાજાન ! ન કોઈ દવાઈ લી ન હી ઈન્જેક્શન લગાયા સિર્ફ ખ્વાબ મેં હાથ ફેરને સે કૈસે ઠીક હો ગએ ? દાદાજાન ને મુસ્કુરાતે હુવે કહા : યેહી તો નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા કમાલ હૈ. જો ચીઝેં આજ ઓપ્રેશન સે ઠીક હોતી હૈં રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સિર્ફ હાથ ફેર કર ઠીક કર દિયા કરતે થે.

ઉમ્મે હબીબા બોલી : ઐસા કોઈ વાકિઆ સુનાઈએ, દાદાજાન ને કહા : બચ્ચોં અભી આપ લોગ અપના હોમ વર્ક કીજિએ બાદ મેં વાકિઆત ભી સુના દૂંગા. યેહ કેહતે હુવે દાદાજાન અપને કમરે મેં ચલે ગએ.

---

(1) بخاری، 1/62، حدیث:119 (2) عصیدۃ الشہدۃ شرح قصیدۃ البردہ، ص37، کشف الظنون، 2/1331، 1332

સિર્ફ ઈન દો સમ્તોં (દિશા) મેં તલાશ કરેં

ق	و	ع	ر	ت	ہ	ی	ئ	ے
ھ	ج	ک	م	ا	ل	س	ل	پ
ع	ذ	ن	ط	چ	ق	ض	خ	ھ
ز	ژ	ہ	ل	ل	ا	ڑ	ہ	گ
ی	ف	ا	ش	ب	د	ٹ	ا	ف
ز	ث	ق	ا	ز	ر	ظ	د	د
آ	ظ	ھ	ہ	ث	ح	ض	ی	س
ص	ز	ش	چ	ط	ب	ن	م	ا

હુરૂફ મિલાઈએ !

પ્યારે બચ્ચો ! હમ સબ કો **અલ્લાહ** પાક ને પૈદા કિયા હૈ. **અલ્લાહ** પાક હી હમ સબ કો દેતા હૈ. જબ હમારી તબીઅત ખરાબ હોતી હૈ તો **અલ્લાહ** પાક હી હમેં શિફા અતા કરતા હૈ. સારી દુન્યા ઉસી કે કન્ટ્રોલ મેં હૈ, ઉસ કી મર્ઝી કે બગૈર કોઈ કુછ ભી નહીં કર સકતા. હમારે પ્યારે **અલ્લાહ** પાક કે બહુત સારે નામ હૈં જૈસે **અલ્લાહ**, રહમાન, રહીમ, સત્તાર, ગફ્ફાર, ખાલિક, માલિક ઔર યેહ નામ ઈતને હૈં કિ હમ ગિન ભી નહીં સકતે.

આપ ને નક્શે મેં બતાએ હુવે તરીકે કે મુતાબિક હુરૂફ મિલા કર 6 નામ તલાશ કરને હૈં જૈસે ટેબલ મેં લફ્ઝ "**અલ્લાહ**" તલાશ કર કે દિખાયા ગયા હૈ. અબ યેહ નામ તલાશ કીજિએ :

1 قادِر 2 شافی 3 ہادی 4 سَلام 5 عزیز 6 رَزّاق۔

(1) કાદિર (2) શાફી (3) હાદી (4) સલામ (5) અઝીઝ (6) રઝઝાક.

(કિસ્ત : 1)

ગાઊં કી સૈર

મૌલાના હૈદર અલી મદની

દોપહર કે ખાને પર નન્હે મિયાં ને ખુશી સે અપની ગર્મી કી છુટ્ટિયોં કા એલાન કિયા તો મામૂંજાન બોલે : બાજી ! ફિર હમ કલ હી રવાના હો જાતે હૈં.

અમ્મી જાન બોલીં : જૈસે આપ મુનાસિબ સમઝેં. અમ્મી જાન કી બાત ખત્મ હુઈ તો નન્હે મિયાં બોલે : કહાં જાના હૈ અમ્મી જાન ?

અમ્મીજાન કે બજાએ મામૂંજાન બોલે : હમ આપ કો અપને ગાઊં લે જા રહે હૈં નન્હે મિયાં ! યેહ સુન કર તો નન્હે મિયાં કી ખુશી કા ઠિકાના નહીં રહા, ખાના ભૂલ ચુકે થે. રાત મેં ભી નાની અમ્માં કે ઘર જાને કી ખુશી મેં બળી મુશ્કિલ સે નન્હે મિયાં કો નીંદ આઈ ઔર ખ્વાબ મેં ભી ગાઊં, લેહલહાતી ફસલોં વાલે ખેત, ટ્યૂબ વેલ જો કુછ આજ તક ઉર્દૂ કી કિતાબ મેં પઢા થા સબ કુછ દેખતે રહે.

અગલે રોઝ ફજ્ર કી નમાઝ કે બાદ સબ ને નાશ્તા કિયા, અમ્મીજાન ને સફરી બેગ રાત હી તૈયાર કર દિએ થે, નાશ્તે કે બાદ સબ નહા ધો કર તૈયાર હુવે તબ તક અબ્બૂજાન રિક્શા લે આએ થે, દાદી અમ્માં સે સલામ ઔર દુઆએં લે કર નન્હે મિયાં, અમ્મીજાન ઔર મામૂંજાન કે સાથ ઘર સે રવાના હો ગએ.

બરોડા સે મુંબઈ જાને વાલી સુપર ફાસ્ટ ટ્રેન પ્લેટ ફૉર્મ નમ્બર 1 પર આ રહી હૈ ! એલાન સુન કર કુલી અપને અપને મુસાફિરોં કે સામાન કો સર પર લાદના શુરૂઅ હો ગએ, માઓં ને બચ્ચોં કો પટળી કી તરફ જાને સે રોકને કે લિએ ઇન કે હાથ પકળ લિએ, ઇતને મેં મામૂંજાન પાની, જ્યૂસ, ફલ ઔર નિમકો લે આએ ઔર અમ્મીજાન કો પકળા કર ભારી બેગ ખુદ ઉઠા લિએ ઔર કહા : બાજી હમારી કોચ નમ્બર 4 હૈ, આપ મેરે પીછે પીછે આ જાએં.

રેલ ગાળી મેં અપની બર્થ પર પહુંચ કર નન્હે મિયાં ઔર અમ્મી જાન તો બૈઠ ગએ જબ કિ મામૂંજાન ને દોનોં બેગ તરતીબ સે બર્થો કે નીચે રખ દિએ તાકિ દૂસરી સવારિયોં કે બેગ ભી નીચે હી આ સકેં. અમ્મીજાન ને નન્હે મિયાં કો પેહલે સફર કી દુઆ ઔર ફિર સૂરતુલ કુરૈશ પઢાઈ, ઇતને મેં ટ્રેન કી વ્હિસલ સુનાઈ દી તો મામૂંજાન ને બતાયા કિ યેહ રેલ ગાળી ચલને કી નિશાની હૈ,નન્હે મિયાં અબ આપ ને હાથ ખિળકી સે બાહર નહીં નિકાલના. શેહર સે બાહર નિકલતે હી ટ્રેન કી સ્પીડ તેઝ હુઈ તો નન્હે મિયાં બાહર દેખતે હુવે બોલે : અમ્મી જાન ! દેખેં ઘર, દરખ્ત સબ કૈસે પીછે કી તરફ દૌળ રહે હૈં. જી બેટા, યેહ લો જ્યૂસ પી લો. બાતેં કરતે, ખાતે પીતે ભરૂચ આ ગયા તો નન્હે મિયાં બોલે : મામૂંજાન ! ઔર કિતની દેર હૈ હમારા ગાઊં આને મેં ?

મામૂંજાન જો ચાએ પી રહે થે બોલે : બસ નન્હે મિયાં ચાર સ્ટેશન બાદ હમારા સ્ટૉપ આ જાએગા. આએં

આપ કો ટ્રેન ઘુમાતે હૈં. મામૂંજાન ને નન્હે મિયાં કી ઉંગલી પકળી ઔર ચલ પળે, એક જગહ લિખા થા : બિલા ઝરૂરત ઝન્જીર ખીંચને વાલે કો જુર્માના અદા કરના પળેગા.

નન્હે મિયાં : મામૂંજાન ! યેહ ક્યૂં લિખા હૈ ?

મામૂંજાન બોલે : બેટા કિસી ઇમરજન્સી કી સૂરત મેં રેલ ગાળી રોકને કે લિએ એક ઝન્જીર લગી હોતી હૈ, અલબત્તા કોઈ શરારતન ન ખીંચ દે ઇસ લિએ યેહ નોટિસ લિખ કર લગાયા ગયા હૈ.

વાપસ આ કર નન્હે મિયાં તો ઊપર વાલી બર્થ પર સો ગએ ઔર અમ્મી જાન અપને ભાઈ કે સાથ બાતેં કરને લગીં. પાંચ ઘન્ટે બાદ અમ્મી જાન ને ઉઠાયા, નન્હે મિયાં ! હમ અપને સ્ટેશન પહુંચને વાલે હૈં, ઉઠ જાએં. નન્હે મિયાં આંખેં મલતે ઉઠે તો મામૂંજાન ને ઉન્હેં પકળ કર નીચે ઉતાર લિયા ઔર અમ્મીજાન ઉન કા મુંહ ધુલાને લે ગઈ. વાપસ આ કર બૈઠેં તો ટ્રેન વાપી સ્ટેશન મેં દાખિલ હો ચુકી થી ઔર પ્લેટફૉર્મ પર કુલી ઇસ કે સાથ સાથ ભાગ રહે થે. મામૂંજાન ને દોનોં બેગ સંભાલ લિએ થે ઔર અમ્મીજાન ને નન્હે મિયાં કા હાથ પકળ લિયા, રેલ ગાળી સે નીચે ઉતરતે હી સામને છોટે મામૂં નઝર આ ગએ ઔર કરીબ આ કર સલામ કરને કે બાદ બોલે : આહા, હમારે નન્હે મિયાં હમ સે મિલને આએ હૈં ઔર સાથ હી ઉન્હેં ઉઠા કર ગલે સે લગા લિયા. બાકી સબ સે મિલ કર ઉન્હોં ને બળે ભાઈ જાન સે એક બેગ લે લિયા ઔર બોલે : બાજી આ જાએં, બાહર ગાળી ખળી હૈ ગાઙીં હમ ઉસી પર જાએંગે.

પ્યારે બચ્ચો ! નન્હે મિયાં ને ગાઙીં મેં ક્યા દેખા? ઇસ કે લિએ આપ કો અગલી કિસ્ત કા ઇન્તેઝાર કરના પળેગા.

ક્યા આપ જાનતે હૈં ?

મૌલાના આસિફ જહાનઝેબ અત્તારી મદની

સવાલ : પ્યારે આકા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી વાલિદા એ માજિદા કા મઝાર શરીફ કહાં હૈ ?

જવાબ : મક્કે ઔર મદીને કે દરમિયાન "અબવા" નામી મકામ પર. (الروض الانف،3/213)

(મિરઆતુલ મનાજીહ, 2 / 523)

સવાલ : વોહ કૌન સે સહાબી હૈં જો પેહલે યહૂદી આલિમ થે ઔર ઇસ્લામ લાને કે બાદ ઉન્હેં વહી લિખને કા એઝાઝ હાસિલ હુવા ?

જવાબ : સહાબી એ રસૂલ હઝરતે સૈયદના ઉબય બિન કાબ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْه. (الاعلام للزركلی،1/82)

સવાલ : વોહ કૌન સે શહીદ હૈં જિન કી નમાઝે જનાઝા 70 બાર પઢી ગઈ ?

જવાબ : 70 મરતબા નમાઝે જનાઝા કા યેહ ખાસ્સા સૈયદુશશુહદા હઝરતે સૈયદના અમીરે હમ્ઝા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْه કા હૈ. રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને જંગે ઉહુદ કે શુહદા કી નમાઝે જનાઝા અદા ફરમાતે હુવે હર શહીદ કે સાથ હઝરતે હમ્ઝા કી મૈયત કો ભી શામિલ રખા. (طبقات ابن سعد،2/33)

સવાલ : વોહ કૌન સે સહાબી હૈં જિન કા નામ કુરઆને મજીદ મેં આયા હૈ ?

જવાબ : હઝરતે ઝૈદ બિન હારિસા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْه. (پ22، الاحزاب:37)

સવાલ : હમારે પ્યારે નબી صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હજ કિસ સિને હિજરી મેં અદા ફરમાયા ?

જવાબ : 10 હિજરી મેં. (طبقات ابن سعد،2/130)

સવાલ : હઝરતે સૈયદના આદમ عَلَيْهِ السَّلَام ને જન્નત મેં કિતના અર્સા કિયામ ફરમાયા ?

જવાબ : હઝરતે સૈયદના આદમ عَلَيْهِ السَّلَام ને જન્નત મેં 500 સાલ કિયામ ફરમાયા. (طبقات ابن سعد،1/30)

ફૈઝાને ઔલિયા

ઉમ્મે મીલાદ અત્તારિયા

અલ્લાહ પાક કે ફઝલો એહસાન સે હમારે પ્યારે આકા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ફૈઝાને રેહમત કા સિલસિલા સહાબા એ કિરામ, તાબેઈન વ તબએ તાબેઈન رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُم ઔર ફિર ઉન કે ફૈઝ યાફતગાન ઔલિયા એ કામિલીન કે ઝરીએ જારી ઓ સારી હૈ, ઈન નુફૂસે કુદસિયા કે ફુયૂઝો બરકાત કે બાઈસ હર દૌર મેં હક કી શમ્અ ફરોઝાં રહી, ઈન્હી કી બદૌલત લોગોં કી ઝાહિરી ઓ બાતિની ઈસ્લાહ કા સામાન હોતા રહા.

વલી કિસે કેહતે હૈં ? “**અલ્લાહ** કે વોહ મક્બૂલ બન્દે જો ઉસ કી ઝાતો સિફાત કી મારેફત રખતે હોં, ઉસ કી ઈતાઅત વ ઈબાદત કે પાબન્દ રહેં, ગુનાહોં સે બચેં, ઉન્હેં **અલ્લાહ** તઆલા અપને ફઝલો કરમ સે અપના કુર્બે ખાસ અતા ફરમાએ ઉન કો “ઔલિયાઅલ્લાહ” કેહતે હૈં.”

(બુન્યાદી અકાઈદ ઔર માલૂમાતે એહલે સુન્નત, સફહા 81)

اَلْحَمْدُ لِلّٰه હમેં ઔલિયા એ કિરામ સે નિસ્બત વ અકીદત હૈ ઔર ઔલિયાઅલ્લાહ કી મહબ્બત દોનોં જહાં કી સઆદત ઔર રિઝા એ ઈલાહી પાને કા સબબ હૈ, ઈન કી બરકત સે રબ્બે કરીમ મખ્લૂક કી હાજતેં પૂરી કરતા હૈ, ઈન કી દુઆઓં સે મખ્લૂક ફાઈદા ઉઠાતી હૈ, ઈન કે વસીલે સે દુઆ કરના કબૂલિય્યત કા ઝરીઆ હૈ, ઈન કી સીરત પર અમલ કર કે સિરાતે મુસ્તકીમ પર ઈસ્તેકામત કે સાથ ચલા જા સકતા હૈ, ઈન કી પૈરવી કરને મેં નજાત હૈ નીઝ ઔલિયા એ કિરામ કી સોહબત પાને વાલા અગર બુરા ભી હો તો અચ્છા બન જાતા હૈ જૈસા કિ મન્કૂલ હૈ : એક ચોર રાત કે વક્ત હઝરતે રાબિઆ બસરિયા رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهَا કે ઘર દાખિલ હુવા, ઉસ ને પૂરે ઘર કી તલાશી લી લેકિન સિવા એ એક લોટે કે કોઈ ચીઝ ન પાઈ. આપ ને ફરમાયા : અગર તુમ હોશિયાર ચોર હો તો કોઈ ચીઝ લિએ બગૈર નહીં જાઓગે. ઉસ ને કહા : મુઝે તો કોઈ ચીઝ નહીં મિલી. આપ ને ફરમાયા : ઈસ લોટે સે વુઝૂ કર કે કમરે મેં દાખિલ હો જાઓ ઔર દો રકઅત નમાઝ અદા કરો, યહાં સે કુછ ન કુછ લે કર જાઓગે. ઉસ ને વુઝૂ કિયા ઔર જબ નમાઝ કે લિએ ખળા હુવા તો હઝરતે રાબિઆ ને યૂં દુઆ કી : ઐ મેરે મૌલા ! યેહ શખ્સ મેરે પાસ આયા લેકિન ઈસ કો કુછ ન મિલા, અબ મૈં ને ઈસે તેરી બારગાહ મેં ખળા કર દિયા હૈ, ઈસે અપને ફઝલો કરમ સે મેહરૂમ ન કરના. જબ વોહ નમાઝ સે ફારિગ હુવા તો ઉસ કો ઈબાદત કી લઝઝત નસીબ હુઈ. ચુનાન્ચે વોહ રાત કે આખરી હિસ્સે તક નમાઝ મેં મશગૂલ રહા. જબ સેહરી કા વક્ત હુવા તો આપ ઉસ કે પાસ તશરીફ લે ગઈ તો ઉસે હાલતે સજ્દા મેં પાયા.

(હિકાયતેં ઔર નસીહતેં, સફહા 305 મુલખ્ખસન)

ઈસ ઈમાન અફરોઝ હિકાયત સે માલૂમ હુવા કિ ઔલિયા એ કિરામ કી સોહબત કિસ કદર મુફીદ હૈ, લેહાઝા હમેં ભી ચાહિએ કિ અલ્લાહ વાલોં કે દામને કરમ સે વાબસ્તા રહેં, ઉન કી સીરત કા મુતાલઆ કરેં નીઝ ઉન કી તસ્નીફાત વ બયાનાત કે ઝરીએ ઉન કી બરકાત હાસિલ કરેં. હઝરતે ઈમામ ગઝાલી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : અગર તુમ નફ્સ કી નિગરાની ચાહતે હો તો મુજાહદા કરને વાલે મર્દોં ઔર ઔરતોં કે હાલાત કા મુતાલઆ કરો તાકિ તબીઅત ભી રાગિબ હો ઔર અમલ કા જઝબા ભી પૈદા હો. (ઈહયાઉલ ઉલૂમ, 5/152)

હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર બિન્તે કૈસ

મૌલાના અબરાર અખ્તરુલ કાદરી

હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه લિખતે હૈં કિ મદીનએ મુનવ્વરા મેં જો ભી ફૌત હોતા યેહ (વક્તે વિસાલ ઉસ કે પાસ આતીં ઔર) ઉસ કી મારેફત અપને બેટે કો સલામ કેહલા કર ભેજતી થીં.[7]

આપ ને રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે મરઝે વિસાલ મેં આપ કી ઈયાદત કરને કી સઆદત હાસિલ કી.[8]

અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત કી ઈન પર રેહમત હો ઔર ઈન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગફેરત હો.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર બિન્તે કૈસ બિન સાબિત رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا ઉન અન્સારી સહાબિયાત મેં સે હૈં જો હિજરતે નબવી સે પેહલે હી ઈસ્લામ લા ચુકી થીં, બાઝ ને આપ કા નામ ખુલૈસહ[1] ઔર બાઝ ને ખુલૈદહ[2] ઝિક્ર કિયા હૈ.

આપ કા તઅલ્લુક કબીલએ બની દોહમાન સે થા, આપ કા પૂરા ઘરાના હી અઝમતોં કા પૈકર થા, ક્યૂંકિ આપ મશહૂર સહાબી હઝરતે બરા બિન મઅરૂર رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْه કી ઝૌજા થીં. આપ કો યેહ એઝાઝ ભી હાસિલ હૈ કિ આપ ને નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે બૈઅતે ઈસ્લામ કી ઔર આપ સે અહાદીસે કરીમા રિવાયત કીં.[3]

આપ કે ફરઝન્દ ને ગઝવએ બદ્ર મેં જામે શહાદત નોશ કિયા ઈસ એતેબાર સે આપ કો એક શહીદ સહાબી કી વાલિદા હોને કા શરફ હાસિલ હુવા.[4]

સુનને ઈબ્ને માજા મેં હૈ કિ હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا હઝરતે કઅબ બિન માલિક رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْه કે વિસાલ કે વક્ત ઉન કે પાસ આઈ ઔર કહા : ઐ અબૂ અબ્દુર્રહમાન ! અગર આપ બાદે વિસાલ ફુલાં (યાની મેરે બેટે) સે મિલેં તો ઉન્હેં મેરા સલામ કેહના, તો હઝરતે કઅબ ને ફરમાયા : ઐ ઉમ્મે બિશ્ર ! **અલ્લાહ** પાક તુમ્હારી મગફેરત ફરમાએ હમેં ભલા ઈસ કા ઇખ્તિયાર કહાં ! હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર ને જવાબન કહા : ઐ અબૂ અબ્દુર્રહમાન ! ક્યા આપ ને રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો યેહ ફરમાતે હુવે નહીં સુના કિ મુસલમાનોં કી રૂહેં સબ્ઝ પરિન્દોં કે કાલિબ મેં જન્નત કે દરખ્ત સે લટકાઈ જાતી હૈં. ફરમાયા : હાં, આપ બોલીં : યેહ વોહી હૈ.[5]

જબ કિ તબકાતે ઈબ્ને સઅદ મેં હૈ કિ હઝરતે ઉમ્મે બિશ્ર رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا ને ખુદ રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં અર્ઝ કિયા : ક્યા મરને કે બાદ મુર્દે એક દૂસરે કો પેહચાનતે હૈં ? તો હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને (મિસાલ સે સમઝાતે હુવે) ફરમાયા કિ નેક રૂહેં સબ્ઝ પરિન્દોં કી તરહ જન્નત મેં રેહતી હૈં તો જૈસે દરખ્તોં પર પરિન્દે એક દૂસરે કો પેહચાનતે હૈં ઈસી તરહ વોહ ભી પેહચાનતે હૈં.[6]

---

(1)الاصابہ،8/107(2)طبقات ابن سعد،8/241(3)طبقات ابن سعد،8/241
(4)طبقات ابن سعد،8/241 (5) ابنِ ماجہ،2/196، حدیث: 1449
(6)طبقات ابن سعد،8/241(7)مراٰۃ المناجیح،2/459(8)طبقات ابن سعد، 8/241۔

ઈસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઈલ

મુફ્તી મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

1 શૌહર અપને ઘર મેં ઈદ્દત ન ગુઝારને દે તો ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ મેરે ભાઈ ને અપની બીવી કો તલાક દે કર ઉસે ઉસ કે મૈકે છોળ આને કા કહા, અપને ઘર રખને નહીં દિયા, તો ઉસ કી બીવી દો દિન નીચે દેવર કે ઘર પર રહી. ઈસ કે બાદ બીવી કે ઘર વાલે ઉસે અપને સાથ લે ગએ ક્યૂંકિ શૌહર ઉસે દૌરાને ઈદ્દત અપને ઘર રેહને નહીં દે રહા. ઈસ સૂરત મેં ઈદ્દત કા ખર્ચા શૌહર પર લાઝિમ હોગા યા નહીં ?

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

પૂછી ગઈ સૂરત મેં મઝકૂરા (ઝિક્ર કી ગઈ) ઔરત કી ઈદ્દત કા ખર્ચા ઉસ કે શૌહર પર લાઝિમ હૈ.

ઈસ મસ્અલે કી તફ્સીલ યેહ હૈ કિ તલાક વાલી ઔરત કે લિએ ઈદ્દત શૌહર કે ઘર પર ગુઝારના લાઝિમ હૈ ઔર જબ વોહ શૌહર કે ઘર પર ઈદ્દત ગુઝારે, તો ઉસ કા નફ્કા યાની ખર્ચા શૌહર પર લાઝિમ હોતા હૈ. લેકિન અગર ઈદ્દત મૈકે મેં યા કહીં ઔર ગુઝારે, તો જબ તક શૌહર કે ઘર લૌટ કર નહીં આતી, ઉસ વક્ત તક વોહ નાશિઝા યાની નાફરમાન કેહલાતી હૈ ઔર શૌહર સે ઈદ્દત કા ખર્ચા લેને કી હકદાર નહીં હોતી. અલબત્તા અગર શૌહર હી ઉસે ઘર સે નિકાલ દે ઔર અપને ઘર ઈદ્દત ગુઝારને ન દે, જિસ કી વજહ સે વોહ મજબૂર હો કર કિસી ઔર જગહ ઈદ્દત ગુઝારે, તો ઈસ સૂરત મેં વોહ નાફરમાન નહીં હોતી ઔર શૌહર પર ઉસ કી ઈદ્દત કા ખર્ચા બ દસ્તૂર લાઝિમ રેહતા હૈ ઔર ઉસે નિકાલને કી વજહ સે શૌહર ગુનાહગાર ભી હોતા હૈ ક્યૂંકિ તલાક વાલી ઔરત જબ તક ઈદ્દત મેં હો, તો શૌહર પર વાજિબ હૈ કિ ઉસે ઉસ મકાન મેં રેહને દે, જિસ મેં ઔરત તલાક સે પેહલે શૌહર કે સાથ રેહતી થી.

યાદ રહે કિ તીન તલાકોં કે બાદ ઔરત મર્દ પર હરામ હો જાતી હૈ ઔર અબ ઉસ સે પર્દે કે વોહી અહકામ હૈં, જો એક અજનબી ઔરત સે પર્દા કરને કે હૈં.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

2 બચ્ચે કો દૂધ પિલાને સે વુઝૂ કા હુક્મ

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ બારે મેં કિ અગર ઈસ્લામી બહન દૂધ પીતે બચ્ચે કો અપના દૂધ પિલાએ તો ક્યા ફક્ત દૂધ પિલાને સે ઉસ કા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ, અગર નહીં ટૂટતા તો ક્યા વોહ દૂધ પિલાને કે બાદ ઉસી વુઝૂ સે નમાઝ વગૈરા પઢ સકતી હૈ ?

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

બચ્ચે કો દૂધ પિલાને કી વજહ સે ઔરત કા વુઝૂ નહીં ટૂટતા, ક્યૂંકિ ફુકહા એ કિરામ رحمہم اللہ السلام ને કુરઆનો હદીસ કી રૌશની મેં વુઝૂ તોળને વાલી જિતની ચીઝેં બયાન ફરમાઈ હૈં, ઉન મેં બચ્ચે કો દૂધ પિલાના શામિલ નહીં, લેહાઝા અગર કિસી ઔરત ને બા વુઝૂ હોને કી હાલત મેં બચ્ચે કો અપના દૂધ પિલાયા તો વોહ બાદ મેં ઉસી વુઝૂ સે નમાઝ વગૈરા અદા કર સકતી હૈ, ઈસ મેં કોઈ હરજ નહીં.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ઈસ્લામ ને ઔરત કો ક્યા દિયા ?

ઈસ્લામી બહનોં કે લિએ

મૌલાના આસિફ જહાંઝેબ અત્તારી મદની

નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી આમદ સે પેહલે ઔરતોં કે સાથ કિએ જાને વાલે સુલૂક કે તસવ્વુર સે હી બદન પર કપકપી તારી હો જાતી હૈ. કિસી કે યહાં બેટી કી વિલાદત હો જાતી તો ગમ વ ગુસ્સે કે મારે ઉસ કા ચેહરા કાલા હો જાતા, ગુસ્સે કી આગ બુઝાને ઔર શરમિન્દગી મિટાને કે લિએ ઉસ નન્હી કલી કો "ઝિન્દા હી મસલ" દિયા જાતા. અગર ઉસે ઝિન્દા રેહને કા મૌકઅ મિલ ભી જાતા તો વોહ ઝિન્દગી ભી કિસી અઝાબ સે કમ ન હોતી, જાનવરોં કી તરહ મારના પીટના, બદન કે આઝા કાટ દેના, મીરાસ સે મેહરૂમ કર દેના, પાની કે હુસૂલ કે લિએ દરિયાઓં કી ભેંટ ચઢા દેના આમ સી બાત થી. કહીં બાપ કે મરને કે બાદ બેટા અપની હી માં કો લોંડી બના લેતા, કહીં માલે વિરાસત કી તરહ ઉસે ભી બાંટ લિયા જાતા. ઐસે ઝુલ્મો સિતમ કે બા વુજૂદ ઔરત એક "નૌકરાની" ઔર નફ્સાની ખ્વાહિશાત પૂરા કરને કા "આલા" હી સમઝી જાતી. બે બસી કે ઈસ આલમ મેં લાચાર ઔરતોં કી મદદ ઔર ઉન કે ગમોં કા મદાવા કરને વાલા કોઈ ન થા. બિલ આખિર સાલોં સે જારી ઝુલ્મો સિતમ કી અન્ધેરી રાત ખત્મ હુઈ. ઈસ્લામ કા સૂરજ તુલૂઅ હુવા, જિસ ને ઈસ જેહાલત ભરે માહોલ કો બદલ કર રખ દિયા.

ઈસ્લામ ને ઔરત કો ઈઝઝત વ શરફ કા વોહ બુલન્દ મકામ અતા કિયા, જો સિર્ફ ઈસ્લામ હી કા ખાસ્સા હૈ. અગર ઔરત માં હૈ તો ઉસ કે કદમોં તલે જન્નત રખી. (مسند الشہاب، 1/102، حدیث:119) બેટિયોં કી પરવરિશ પર યૂં ફરમાયા : જિસ પર બેટિયોં કી પરવરિશ કા બાર પળ જાએ ઔર વોહ ઉન કે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરે તો યેહ બેટિયાં ઉસ કે લિએ જહન્નમ સે આળ (યાની રુકાવટ) બન જાએંગી. (مسلم، ص1084، حدیث:2629)

અગર ઔરત બેટી, બહન, ફૂફી, ખાલા, નાની યા દાદી હૈ તો ઈસ કી કફાલત પર ફરમાયા : જિસ ને દો બેટિયોં યા દો બહનોં યા દો ખાલાઓં યા દો ફૂફિયોં યા નાની ઔર દાદી કી કફાલત કી તો વોહ ઔર મૈં જન્નત મેં યૂં હોંગે, રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને અપની શહાદત ઔર ઈસ કે સાથ વાલી ઉંગલી કો મિલાયા. (معجم کبیر، 22/385، حدیث:959)

અગર ઔરત બીવી હૈ તો ઉસે ઉન્સ વ મહબ્બત કી અલામત યૂં બનાયા કિ "તુમ્હારે લિએ તુમ્હારી હી જિન્સ સે જોળે બનાએ કિ ઉન સે આરામ પાઓ ઔર તુમ્હારે આપસ મેં મહબ્બત ઔર રેહમત રખી." (તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન, પારહ 21, અર્રૂમ :21) ઉન્હેં પાની પિલાને પર અજ્ર કી બિશારત ઈરશાદ ફરમાઈ. (مجمع الزوائد، 3/300، حدیث:4659) ઉન કે હુકૂક યૂં બતાએ : "ઔર ઔરતોં કે લિએ ભી મર્દોં પર શરીઅત કે મુતાબિક ઐસે હી હક હૈ જૈસા (ઉન કા) ઔરતોં પર હૈ." (તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન, પારહ 2, અલ બકરહ : 228) "ઔર ઉન કે સાથ અચ્છે બરતાવ કા હુક્મ દિયા." (તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન, પારહ 4, અન્નિસા : 19, મુલખ્ખસન)

ઈસ્લામ ને ઔરતોં કો જો મકામો મર્તબા અતા કિયા ઈસ સે સાફ ઝાહિર હૈ કિ ઈસ્લામ ઔરતોં કા "સબ સે બળા મોહસિન" હૈ ઈસ લિએ ઔરતોં કો ઈસ્લામ કા એહસાન મન્દ હોને કે સાથ સાથ ઈસ કે અહકામાત પર અમલ કરતે હુવે ઝિન્દગી ગુઝારની ચાહિએ.

ઘર ટૂટને સે બચાઈએ !

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

આજ કલ હમારે મુઆશરે મેં ઘર ટૂટને યાની તલાક કે વાકેઆત બઢતે જા રહે હૈં, ઈસ કી કઈ વુજૂહાત હો સકતી હૈં ઔર ઈસ મેં મિયાં-બીવી કી નાદાનિયાં ભી શામિલ હૈં. ઈન નાદાનિયોં મેં તેઝ ગુસ્સા, કુવ્વતે બરદાશ્ત કી કમી, બદ અખ્લાકી, મામૂલી બાતોં પર બેહસો તકરાર, લળાઈ-ઝગળા ઔર માર-પીટ વગૈરા શામિલ હૈં, ઈન અસ્બાબ કી વજહ સે બિલ આખિર તલાક તક નૌબત પહુંચ જાતી હૈ. નાચાકી કી સૂરત મેં બેટી કે ગલતી પર હોને કે બા વુજૂદ બાઝ વાલિદૈન અપની બેટી હી કી તરફદારી કરતે, ઉસે મઝીદ ઉકસાતે ઔર ફિર તલાક કે બાદ બેટી કે ઘર બૈઠ જાને કી સૂરત મેં ખૂબ પછતાતે ભી હૈં. બિલફર્ઝ ! અગર મેરી (યાની સગે મદીના કી) બેટી મુઝ સે કહે કિ શૌહર ને મુઝે ઘર સે નિકલ જાને કા કેહ દિયા હૈ, અબ મૈં ક્યા કરૂં ? તો મૈં ઉસે કહૂંગા કિ શૌહર કે કદમોં મેં ગિર કર ઉસ સે મુઆફી માંગ લો ઔર અપના ઘર ટૂટને સે બચા લો. ઈસ બાત કો યૂં સમઝિએ કિ અગર કોઈ બાપ અપને બેટે કો ડાંટ ડપટ કર કે ઘર સે નિકલ જાને કા કહે તો સમઝદાર બેટા અપને બાપ સે રો રો કર મુઆફિયાં હી માંગેગા હરગિઝ ઘર છોળ કર નહીં જાએગા. વોહ વાલિદૈન ખતા પર હૈં જો શૌહર સે લળ કર ઉસ કા ઘર છોળ કર ઘર આને વાલી બેટી કી હૌસલા અફ્ઝાઈ કરતે, શૌહર, સાસ ઔર નન્દોં સે મઝીદ લળને પર ઉકસાતે બલ્કિ કઈ અફ્રાદ કો સાથ લે કર બેટી કે શૌહર ઔર સુસરાલ વાલોં સે લળને ભી પહુંચ જાતે હૈં. યાદ રખિએ ! ઔરત અગર અપને સુસરાલ મેં આજિઝી કે સાથ ઝુક કર નહીં રહેગી તો ઉસ કે લિએ અપના ઘર બસાના મુશ્કિલ હો જાએગા. બસા અવકાત શાદી કે બાદ શુરૂઅ શુરૂઅ મેં મસાઈલ હોતે હૈં લેકિન અગર ઔરત સમઝદાર હો તો આહિસ્તા આહિસ્તા સુસરાલ મેં અપના મકામ બના લેતી હૈ ઔર ફિર એક વક્ત આતા હૈ કિ પૂરે ઘરાને કી આંખોં કી ઠન્ડક બન જાતી હૈ. બસા અવકાત લળાકે ઔર બદ મઆશ કિસ્મ કે નૌજવાન જિન્હેં પોલીસ કી માર ભી રાહે રાસ્ત પર નહીં લા પાતી, સમઝદાર ઔર સલીકા શિઆર બીવી ઉન્હેં શરીફ ઈન્સાન બના દેતી હૈ. ઔરત અગર શુરૂઅ હી સે સુસરાલ મેં નરમી, હિક્મતે અમલી, મુસ્કુરાહટ ઔર ગુસ્સે કા જવાબ પ્યાર સે દેને કી તરકીબ રખેગી તો اِنْ شَآءَاللّٰه عزوجل એક દિન આએગા કિ યેહ ઉસી ઘર કી રાની બનેગી. વૈસે ભી લળકોં કે મુકાબલે મેં લળકિયોં કી પૈદાઇશ કી શર્હ ઝિયાદા હૈ, લળકી કે લિએ અચ્છા રિશ્તા તલાશ કરના એક મુશ્કિલ કામ હૈ ઔર લળકી કી શાદી પર હોને વાલે લાખોં લાખ બલ્કિ બાઝ અવકાત કરોળોં રુપિયે કે અખરાજાત ઉમૂમન વાલિદૈન કી કમર તોળ કર રખ દેતે હૈં, ઐસે મેં શાદી કે ચન્દ માહ યા સાલ બાદ શૌહર યા સુસરાલ સે નારાઝ હો કર લળકી કા અપને મૈકે મેં યાની વાલિદૈન કે ઘર બૈઠ જાના ઔર મામૂલી બાતોં પર તલાક કા મુતાલબા કરના બરબાદી નહીં તો ક્યા હૈ ? શાદી કોઈ ગુડિયા ગુડ્કે કા ખેલ નહીં કિ બાર બાર હોતા રહે. આજ કલ કંવારી લળકિયોં કી શાદી બળી મુશકિલ સે હોતી હૈ તો ભલા તલાક યાફ્તા ઔરત કો બિલ ખુસૂસ જબકિ ઉસ કી ઔલાદ ભી હો, મુનાસિબ રિશ્તા કહાં સે મિલેગા ! જઝબાત મેં આ કર તલાક લેને ઔર બચ્ચોં સમેત માં બાપ કે ઘર બૈઠ જાને વાલી લળકી કે વાલિદૈન કા રવય્યા ભી બસા અવકાત બેટી કે સાથ કુછ કા કુછ હો જાતા હૈ ઔર ઐસી લળકી સખ્ત ટેન્શન કા શિકાર હો કર રેહ જાતી હૈ, અબ પછતાને સે ક્યા મિલે ક્યૂંકિ બહુત દેર હો ચુકી હોતી હૈ, ઈસ લિએ ઔરત કો ચાહિએ કિ હર મુમકિન ઔર જાઇઝ રાસ્તા ઈખ્તિયાર કર કે અપના ઘર ટૂટને સે બચાએ ઔર લળકી કે માં-બાપ વગૈરા ભી ગલતિયોં પર ઉસ કી હૌસલા અફ્ઝાઈ કરને કે બજાએ ઉસે અપના ઘર આબાદ કરને હી કા ઝેહન દેં. અગર મેરી કોઈ મદની બેટી ઈસ તરહ શૌહર, સાસ યા નન્દોં સે લળ ઝગળ કર મૈકે મેં જા બૈઠી હૈ તો ઉસે મેરી નસીહત હૈ કિ ફૌરન કોઈ હિક્મતે અમલી બ રૂએ કાર લાએ, અપને ઘર વાપસ જાએ ઔર શૌહર, સાસ વગૈરા સે મુઆફી માંગ કર અપના ઘર બસાએ. શૌહર વગૈરા કો ભી ચાહિએ કિ ઔરત કો ન સિર્ફ મુઆફ કરેં બલ્કિ અગર ખુદ ઉન્હોં ને ભી ઉસ પર ઝુલ્મ કિયા હો તો ઉસ સે મુઆફી માંગે. યાદ રહે ! શૌહર કા બીવી પર ઔર સાસ કા બહૂ પર ઝુલ્મ કરના ભી નાજાઇઝો હરામ ઔર દોઝખ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ. શૌહર, બીવી, સુસરાલ ઔર મૈકે વાલે સબ ઈસ બાત કો યાદ રખેં કિ તલાક શૈતાન કા પ્યારા અમલ હૈ ઔર મિયાં બીવી મેં તલાક કે ઝરીએ ભી શૈતાન મુસલમાનોં મેં ફૂટ ડલવાતા, આપસ મેં લળવાતા ઔર ગુનાહોં કા બાઝાર ગર્મ કરવાતા હૈ. **અલ્લાહ** કરીમ હર મુસલમાન મિયાં બીવી કો આપસ મેં પ્યાર મહબ્બત ઔર ઈત્તેફાક વ ઈત્તેહાદ સે રેહને કી તૌફીક દે ઔર અપની રેહમત સે જન્નત મેં ભી ઉન્હેં સાથ રેહના નસીબ ફરમાએ. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

દીને ઇસ્લામ કી ખિદમત મેં આપ ભી દાવતે ઇસ્લામી ઇન્ડિયા કા સાથ દીજિએ ઔર અપની ઝકાત, સદકાતે વાજિબા વ નાફિલા ઔર દીગર મદની અતિય્યાત (Donation) કે ઝરીએ માલી તઆવુન કીજિએ !

આપ કે ચન્દે કો કિસી ભી જાઇઝ, દીની, ઇસ્લાહી (Reformatory), ફલાહી (Welfare) ખૈર ખ્વાહી ઔર ભલાઈ કે કામ મેં ખર્ચ કિયા જા સકતા હૈ